

Speciale i Uddannelsesvidenskab
Danmarks Pædagogiske Universitet
Aarhus Universitet

Uddannelses- og karrierevejledning for individet eller for samfundet?

*En grounded theory analyse af unges behov for
uddannelses- og karrierevejledning i provinsen i
Region Sjælland*

Charlotte M. Christensen
Line B. Lindhardt

Vejleder: Rie Thomsen

1. Juni 2022

Abstract

Few studies have analyzed the transition from upper secondary education to higher education and how guidance can influence this transition. There is an increase in 25-29-year-olds in Denmark who have completed upper secondary education but are neither occupied with further education nor employment. This thesis aims to *identify what the needs are for educational and career guidance of young people with an upper secondary education residing in the province of Denmark during their sabbatical year(s) and how access to guidance can promote lifelong learning*. The thesis is prepared in collaboration with Studievalg Danmark Center Sjælland and their project "RUSK".

The thesis' theoretical basis for science is a combination of social constructivism and phenomenology. The research is based on a mixed-methods design combining a quantitative survey with qualitative interviews. The use of questionnaires allows us to form patterns and trends across larger groups - graduating students from an upper secondary education. Semi-Structured interviews allowed us to get a deeper understanding and explanation of young people residing in the province of Eastern Denmark during their sabbatical year(s) thoughts.

The findings from the analysis lead us to identify three core categories that together make up our grounded theory about sabbaticals from the province's path to choice of education; *1) their motivation to seek out educational opportunities, 2) barriers to education choice, and 3) their guidance preferences*. As a result, we found that young people with an upper secondary education in the province of Eastern Denmark preferred the guidance to be focusing on the individual needs more than focusing on collective guidance. Furthermore, the result showed that the young people prefer the counselor to have professional knowledge within the field related to the young person's educational interest. In the discussion, we found contradictions in the various educational and career guidance interests which reinforce a duality in the purpose of educational and career guidance, which contributes to increased complexity for the counselors in Studievalg Danmark. This raises the ethical dilemma, that Studievalg Denmark's education and career counselor must be able to provide guidance in terms of general information about educational opportunities, and in detail based on the individual's life situation, to embrace the dual purpose of counseling.

Tak

Dette speciale er udarbejdet på baggrund af et samarbejde med Studievalg Danmark Center Sjælland, vi vil derfor gerne benytte muligheden for at sige en særlig tak for et gunstigt samarbejde. Derudover vil vi gerne takke vores vejleder Rie Thomsen, for en altid opmuntrende vejledning og god sparring undervejs i processen. Til slut vil vi gerne takke de fem unge der lod sig interviewe, hvilket gjorde det muligt for os at skrive netop dette speciale.

Indholdsfortegnelse

<u>1. Indledning</u>	<u>2</u>
1.1 Vores interessefelt	5
<u>2. Problemformulering</u>	<u>6</u>
<u>3. Hvad er Studievalg Danmark?</u>	<u>6</u>
3.1 Projekt RUSK - Regions unge videre i studie og karrierer	7
<u>4. Læsevejledning</u>	<u>8</u>
<u>5. Historisk udvikling af livslang læring og livslang vejledning</u>	<u>9</u>
5.1 Livslang læring - et begreb, to paradigmer (202002064)	10
5.2 Livslang vejledning til tops på den politiske dagsorden i EU (201708660)	12
5.3 Et dansk perspektiv - Fra folkeoplysning til livslang læring og livslang vejledning (202002064)	15
<u>6. Forskningsoversigt</u>	<u>19</u>
6.1 Tema 1 - Livet som ung i provinsen (202002064)	23
6.2 Tema 2 - Hvad ligger til grund for unges uddannelsesvalg? (201708660)	25
6.3 Tema 3 - Vejledningsaktiviteter (201708660)	27
<u>7. Metode</u>	<u>29</u>
7.1 Videnskabsteori (202002064)	30
7.2 Indgang til feltet	32
7.3 Mixed methods (201708660)	34
7.4 Surveyundersøgelse (202002064)	37
7.4.1 Konstruktion af surveyundersøgelsen (201708660)	38
7.4.2 Udvalgelse af svarpersoner (202002064)	39
7.4.3 Udarbejdelsen af spørgsmålene (201708660)	40
7.4.4 Test og tilpasning af surveyundersøgelsen (202002064)	42
7.4.5 Efterbehandling af besvarelserne (201708660)	42
7.5 Semistrukturerede Interview (202002064)	43
7.5.1 Forberedelse af interview (201708660)	44
7.5.2 Interviewpersoner (202002064)	44
7.5.3 Interviewguide (201708660)	45
7.5.4 Gennemførelse af interview (202002064)	47

7.5.5 Transskribering (201708660)	48
7.6 Forskerposition (202002064)	48
7.7 Ethiske overvejelser (201708660)	51
7.8 Analysestrategi	52
<u>8. Analyse</u>	<u>56</u>
8.1 Analysedel I - Afgangselevernes forhold til vejledning og valg af uddannelse	56
8.1.1 Barrierer der afholder unge fra at tage en uddannelse	57
8.1.2 Hvem påvirker unges tanker omkring deres uddannelsesplaner?	65
8.1.3 Overblik over fremtidige uddannelsesmuligheder	68
8.1.4 Hvem henvender de unge sig til for at få råd og vejledning?	71
8.1.5 Hvilke vejledningsmuligheder ønsker unge at benytte sig af?	73
8.1.6 De unges kendskab til Studievalg Danmark	76
8.2 Opsummering af analysedel I	78
8.3 Analysedel II - Sabbatister fra provinsens vejledningsbehov	79
8.3.1 Årsager til at holde sabbatår - <i>Pusterum eller praktisk foranstaltning?</i> (201708660)	80
8.3.2 Mindreværd og stress - <i>Forventninger til unge på en videregående uddannelse</i> (202002064)	82
8.3.3 Motivation - <i>Lyst og egeninteresse eller frygten for at gå i stå</i> (202002064)	85
8.3.4 Støtte og pres fra forældre - <i>Indflydelse på uddannelsesvalg</i> (202002064)	88
8.3.5 Ønske om at flytte - <i>At flytte for uddannelses skyld eller for mulighederne?</i> (201708660)	93
8.3.6 Valgproces, vejlednings- og uddannelsesmuligheder (201708660)	95
8.4 Opsummering af analysedel II	105
8.5 Mod en grounded theory - Sabbatister fra provinsens vej til valg af uddannelse	107
<u>9. Diskussion</u>	<u>109</u>
9.1 En diskussion af hvilke barrierer der komplicerer vejen til valg af uddannelse for unge i provinsen i Region Sjælland	109
9.2 Hvordan harmonerer sabbatister fra provinsens vejledningsbehov med formålet livslang læring og livslang vejledning?	115
9.3 Diskussion af undersøgelsens udsigelseskraft	121
<u>10. Konklusion</u>	<u>123</u>
<u>11. Litteraturliste</u>	<u>126</u>

1. Indledning

En ny opgørelse fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) fra 2021 viser, at der på landsplan er ca. 76.000 unge mellem 15 og 29 år, som hverken er i uddannelse eller i beskæftigelse, hvilket svarer til ca. 7,6 % af den samlede andel af de 15-29-årige i Danmark. Opgørelsen viser at disse tal har været stabile over de seneste ti år (Pihl & Jensen, 2021). Dog viser opgørelsen at der en stigning i andelen af de 25-29-årige, som hverken er i gang med videre uddannelse eller er i beskæftigelse, efter at have afsluttet en ungdomsuddannelse (Pihl & Jensen, 2021). Det er således ikke lykkedes kommunerne at nedbringe andelen af unge der står uden for uddannelse og beskæftigelse gennem de sidste 10 år. Opgørelsen viser ydermere, at der ses geografiske forskelle på, hvordan andelen af unge, uden uddannelse eller beskæftigelse, fordeler sig. Flest unge uden uddannelse er vokset op i Syd- og Vestsjælland (Pihl & Jensen, 2021). Generelt tegner opgørelsen et billede af, at andelen af unge, der står uden for uddannelsessystemet, er størst uden for de større byer. Der danner sig derfor et mønster af, at unge, som er bosiddende i provinsbyerne i mindre grad, påbegynder og færdiggør en erhvervskompetencegivende uddannelse, end de unge som er bosiddende i større byer.

Denne udvikling strider imod ambitionerne om livslang læring, som længe har været et globalt dominerende paradigme i en uddannelsespolitisk kontekst, både nationalt og internationalt (Illeris, 2011, s. 372). Ambitionen om livslang læring går ud på, at samfundets borgere skal indgå i konstant udvikling og opkvalificering, således at individet udgør den størst mulige ressource for samfundet (Illeris, 2011, s. 372). Dette ser vi ligeledes afspejlet i Reformkommissionens nyeste anbefalinger “Nye Reformveje 1”, fra april 2022, som sætter fokus på livslang læring til dem med mindst uddannelse. Anbefalingerne skal sikre fortsat høj produktivitet for at understøtte høj velstand i fremtiden i Danmark. Reformkommissionens hovedformål er “*at finde løsninger på udfordringer i velfærdssamfundet*” (Reformkommissionen, 2022).

Til at indfri disse ambitioner om livslang læring for dem med mindst uddannelse spiller vejledning en vigtig rolle, da vejledning skal indgå som et strategisk middel til at sikre livslang læring (Kuhn & Sultana, 2006). I Danmark trådte vejledningsreformen i kraft i 2004. Reformen skulle sikre, at vejledning sker til gavn for det enkelte individ og for

samfundet, samt at uddannelses- og karrierevejledning skal være tilgængeligt for alle i samfundet (*Lov om vejledning om valg af uddannelse og erhverv*, Lov nr. 298 ad 30/04/2003. Herefter kaldet Vejledningsreformen). Ser vi nærmere på vejledning, og på hvordan vejledningsindsatserne fordeles i en dansk kontekst, fremgår det, at uddannelses- og karrierevejledning har særligt fokus på vejledning af unge i overgangsfasen fra grundskole til ungdomsuddannelse (*Bekendtgørelse af lov om kommunal indsats for unge under 25 år* Kap. 1 §1, LBK nr. 1659 af 11/08/2021). Det skærpede fokus på unge i overgangsfasen fra grundskolen til ungdomsuddannelse støtter op om den uddannelsespolitiske målsætning om, at 90 % af alle unge i 2030 skal have gennemført minimum en ungdomsuddannelse, inden de fylder 25 år (Børne- og Undervisningsministeriet, 2020). Rettes blikket mod vejledning af unge i overgangsfasen fra en ungdomsuddannelse til videre uddannelse eller beskæftigelse, ser vi i bekendtgørelsen, at der er færre opsøgende vejledningsindsatser for at fastholde denne målgruppe i uddannelsessystemet (*Bekendtgørelse af lov om kommunal indsats for unge under 25 år* Kap. 1 §1, LBK nr. 1659 af 11/08/2021). Den opsøgende vejledningsindsats for unge i overgangsfasen fra en ungdomsuddannelse til videre uddannelse ligger primært hos staten gennem regionale vejlednings- og karrierecentre, varetaget af Studievalg Danmark. Studievalg Danmark er institutionsuafhængig, og er således ikke tilknyttet en bestemt ungdomsuddannelse, men besøger løbende uddannelsesinstitutionerne, hvor de møder de unge.

I skoleåret 2020/2021 igangsatte Studievalg Danmark en undersøgelse af unge, der holder sabbatår (Studievalg Danmark, 2021). Undersøgelsen viste, at en relativ stor andel af de unge, som holder sabbatår, ikke ved, at de kan modtage uddannelses- og karrierevejledning under deres sabbatår (Studievalg Danmark, 2021, s. 11). Det er her interessant at sammenholde det, at de unge mangler viden om deres mulighed for vejledning under deres sabbatår, med den stigende andel af 25-29-årige, som ikke er i gang med videre uddannelse eller er i beskæftigelse jf. opgørelsen fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (Pihl & Jensen, 2021). Det kan tyde på, at unge med en afsluttet ungdomsuddannelse i højere grad falder uden for eksisterende vejledningsindsatser, end de unge i overgangsfasen fra grundskole til ungdomsuddannelse, som tillægges et skærpet fokus, set ud fra ”Bekendtgørelse af lov om kommunal indsats for unge under 25 år”.

Studievalg Danmark Center Sjælland har i 2021 igangsat projekt “RUSK - *Regionens Unge videre i Studie og Karriere*”. Projektet forholder sig netop til den udfordring, at en stigende andel af unge med en afsluttet ungdomsuddannelse i Syd- og Vestsjælland ikke udnytter deres studentereksamen til efterfølgende at opnå en erhvervskompetencegivende uddannelse, men derimod forbliver uden for uddannelsessystemet eller får ufaglærte jobs (Studievalg Danmark center Sjælland, 2021). Problematikken jf. projektbeskrivelsen er, at de unge ikke får realiseret deres personlige uddannelsespotentialer, og at samfundet går glip af en ressource. Formålet med projekt RUSK er at give unge med en studentereksamen samt afgangseleverne i regionen et udvidet grundlag til at træffe valg omkring videreuddannelse ud fra. Således har Studievalg Danmark Center Sjælland fået til opgave at tilrettelægge et særligt udvidet tilbud om uddannelses- og karrierevejledning i de unges afgangsåre og sabbatår. Herunder har Studievalg Danmark Center Sjælland udvalgt følgende indsatskommuner i Syd- og Vestsjælland: Lolland, Kalundborg og Ringsted.

1.1 Vores interessefelt

Vi har i forbindelse med udarbejdelsen af dette speciale indgået et samarbejde med Studievalg Danmark Center Sjælland, og bidrager til dataindsamlingen i projekt RUSK. Vores interessefelt læner sig op ad Studievalg Danmarks interesse for at undersøge, hvilke vejledningsbehov unge i de tre indsatskommuner har. Samtidig har vi på vores kandidatuddannelse tidligere beskæftiget os med begrebet livslang læring, hvorfor vi trækker på vores forforståelse af livslang læring som et styringsparadigme i et uddannelsespolitisk perspektiv i undersøgelsen. Gennem det etablerede samarbejde med Studievalg Danmark, og vores interesse for livslang læring, er vi blevet interesserede i at få et større indblik i, hvordan adgang til vejledning er med til at fremme livslang læring.

Problemfeltet for specialet vil til dels kunne opleves todelt, da vi først forholder os til, hvilke vejledningsbehov og præferencer de unge i provinsbyerne har i Region Sjælland, og dernæst diskuterer, om adgang til vejledning kan fremme livslang læring.

2. Problemformulering

Vores undren og udfoldelse af interessefeltet; vejledning og livslang læring i indledningen, samt vores samarbejde med Studievalg Danmarks projekt RUSK har ledt os til at udforme følgende problemformulering.

Hvilke behov for uddannelses- og karrierevejledning har unge med en ungdomsuddannelse bosiddende i provinsen under deres sabbatår, og hvordan kan adgang til vejledning fremme livslang læring?

3. Hvad er Studievalg Danmark?

I følgende afsnit vil vi redegøre for Studievalg Danmark som institution.

Studievalg Danmark blev oprettet d. 1. august i 2018 som en statsinstitution under Uddannelses- og Forskningsministeriet. Organisationen består af syv regionale vejledningscentre og et sekretariat og har omtrent 90 ansatte (Studievalg Danmark, 2022). Formålet med oprettelsen af Studievalg Danmark er at yde landsdækkende vejledning om valg af videregående uddannelse, som er sektor og institutionsuafhængig (Studievalgsloven, § 1 og § 4). På trods af Studievalg Danmarks institutionsuafhængighed, er det fortsat Uddannelses- og Forskningsministeriet, som fastsætter regler og rammer for formålet med vejledningen (Studievalgsloven § 3 stk. 3).

Fra 1. januar 2021 blev det pålagt Studievalg Danmark at udvide deres vejledningstilbud, således at der også tilbydes vejledning omkring valg af erhvervsuddannelser (Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2020). Vejledningen skal i følge Studievalgsloven bidrage til, at unges uddannelsesvalg bliver til størst muligt gavn for dem selv og for samfundet (Studievalgsloven § 2). Således står der i Studievalgsloven, at vejledningen både skal varetage den enkeltes faglige interesse og forudsætninger, og tage hensyn til det behov for kompetencer som arbejdsmarkedet har (Studievalgsloven § 3).

Studievalg Danmark har forskellige vejledningstilbud, og der afholdes kollektiv samt individuel vejledning ude på de forskellige uddannelsesinstitutioner. Eleverne har her

mulighed for at booke tid til individuelle samtaler. I 2021 har Studievalg Danmark vejledt på mere end 450 forskellige uddannelsessteder. Studievalg Danmark tilbyder også vejledning til unge og voksne, som ikke er tilknyttet en ungdomsuddannelse, via åben vejledning i regionale centre, biblioteker eller på borgerservice mv. Alle vejledere, som er ansat hos Studievalg Danmark, skal have en vejlederuddannelse eller have et tilsvarende vejledningsfagligt kompetenceniveau (Studievalgsloven § 9).

3.1 Projekt RUSK - Regions unge videre i studie og karrierer

I 2021 startede Studievalg Danmark - Center Sjælland projekt RUSK. Projektets varighed er på to og et halvt år, og har fokus på at undersøge unges vejledningsbehov under og efter en afsluttet ungdomsuddannelse.

Projektet har til formål at give unge i regionen, der har en afsluttet en ungdomsuddannelse, et udvidet grundlag for valg af videre uddannelse. Således skal projektet bidrage til at understøtte unge, som ønsker at komme i gang med videre uddannelse, men som er gået i stå af forskellige årsager (Studievalg Danmark Center Sjælland, 2021). Støtten skal ske gennem en øget vejledningsindsats, hvor de unge opnår større afklaring, mod, lyst og nysgerrighed i forhold til deres videre vej mod mere uddannelse. Denne vejledningsindsats rækker ud over Studievalg Danmarks normale vejledningsforpligtelse. Indsatsen bliver rullet ud i tre udvalgte indsatskommuner i regionen; Kalundborg, Ringsted og Lolland kommune. Projektet skal især målrettes afgangselever på ungdomsuddannelser og sabbatister, dvs. unge og voksne, som har afsluttet en ungdomsuddannelse, men som ikke er i gang med videre uddannelse. En del af projektet vil være afprøvning af tiltag, der kan styrke de involverede unges motivation for videre uddannelse. Resultaterne af projektet vil skabe afklaring og erfaringer, som efterfølgende vil blive delt med uddannelses- og vejledningsaktører (Studievalg Danmark, u.å.).

4. Læsevejledning

Følgende læsevejledning skal skabe struktur og støtte læseren i at navigere imellem specialets overskrifter og afsnit. Under hver overskrift vil vi kort redegøre for det enkelte afsnits indhold. Vi har skrevet specialet i tæt samarbejde, således sker opdelingen af forfattere på specialets afsnit i indholdsfortegnelsen kun for at overholde formalia. Tabeller, figurer, diagrammer og bilag kommer i nummereret rækkefølge i specialet.

1. Indledning & 2. Problemformulering

Specialets interessefelt præsenteres og udfoldes. Det leder til indsnævring af specialets problemfelt, som skrives ud i specialets problemformulering.

3. Studievalg Danmark

Efterfølgende præsenteres Studievalg Danmark som organisation, og herunder formålet med projekt RUSK.

5. Historisk udvikling af livslang læring og livslang vejledning

I dette afsnit redegør vi for de historiske nedslagspunkter, som vi mener, er af betydning for udviklingen af begreberne livslang læring og livslang vejledning både internationalt og nationalt. Afsnittet bidrager med en dybere forståelse af begrebernes betydning i dag.

6. Forskningsoversigt

I dette afsnit identificerer vi relevant forskning for specialets interessefelt, hvilket afgrænses til dansk og skandinavisk forskning. Dernæst udfoldes den forskning, som findes relevant for specialet, under tre temaer: 1) Livet som ung i provinsen, 2) Hvad ligger til grund for unges uddannelsesvalg? og 3) Vejledningsaktiviteter.

7. Metode

Specialets videnskabsteoretiske afsæt tager udgangspunkt i en kombination af socialkonstruktivisme og fænomenologi. Først beskriver vi vores tilgang til feltet, og udfordringer med at skabe kontakt til ønskede målgruppe. Dernæst redegør vi for vores metodevalg, Mixed metode, samt metoderne, surveyundersøgelse og semistrukturerede interview, og for hvordan vi har efterbehandlet vores data. I forlængelse af dette reflekterer vi over vores rolle som forskere og præsenterer de etiske overvejelser vi haft

undervejs. Til sidst redegør vi for vores analysestrategi, der rummer både den kvantitative og kvalitative undersøgelse, som opbygges gennem en to-trins-fase.

8. Analyse

Analysen er todelt, således at analysedel I tager udgangspunkt i vores kvantitative data, og analysedel II tager afsæt i de kategorier, vi har fundet gennem vores analysedel I og behandling af interviewene. Resultaterne af den samlede analyse leder til, at vi kan identificere tre kernekategorier og præsentere vores grounded theory om vejledningsbehov hos sabbatister fra provinsen.

9. Diskussion

Første del af diskussionen bygger på vores fremanalyserede barrierer, som vi holder op imod Studievalg Danmarks seks barrierer for at diskutere, hvilke barrierer der med fordel kan tillægges en særlig opmærksomhed i forbindelse med uddannelses- og karrierevejledning. Anden del af diskussionen handler om, hvordan adgang til vejledning kan fremme livslang læring. Her inddrager vi vores grounded theory, Studievalg Danmark og RUSK-projektets intentioner, samt den historiske gennemgang af begreberne livslang læring og livslang vejledning. Til sidst diskuterer vi specialets udsigelseskraft.

10. Konklusion

I konklusionen samler vi de centrale fund fra vores undersøgelse og besvarer specialets problemformulering.

5. Historisk udvikling af livslang læring og livslang vejledning

I dette afsnit vil vi fremhæve de historiske nedslagspunkter, som vi mener er betydningsfulde i forhold til udviklingen af begreberne *livslang læring* og *livslang vejledning*. Gennem den historiske redegørelse viser vi, hvilken indflydelse begrebernes udvikling har haft på uddannelsespolitik i Danmark. Vi søger gennem forståelsen for den uddannelsespolitiske udvikling i Danmark at få en dybere forståelse for den situation,

som unge i provinsen er i i dag, når de skal gå fra ungdomsuddannelse til videre uddannelse. Det gør vi da vi har til hensigt at undersøge, hvordan adgang til vejledning kan fremme livslang læring. Den historiske gennemgang af begreberne vil vise, hvordan udviklingen af livslang læring og livslang vejledning i Danmark er påvirket af EU's forståelse af livslang læring. Dette er med til at belyse, hvordan dansk uddannelsespolitik bliver påvirket af EU på trods af subsidiaritetsprincippet (Europæiske Union, 1992, Maastricht traktaten). Samtidig viser vi, at livslang læring og livslang vejledning gennem tiden er blevet præget af to paradigmer, hvilket gør, at der i begreberne opstår et værdimæssigt modsætningsforhold. Vi vil belyse, hvordan dette værdimæssigt modsætningsforhold gør, at anvendelsen af begreberne kan blive diffuse - *for hvad menes der egentlig når vi taler om livslang læring og livslang vejledning?*

Den historiske redegørelse udgøres af nedslagspunkter, som vi finder relevante for en overordnet forståelse af begreberne. Vi er bekendte med, at der kan fremhæves andre nedslagspunkter i et historisk perspektiv. Således er dette afsnit et udtryk for den uddannelsespolitiske kontekst som undersøgelsen skal belyses i.

5.1 Livslang læring - et begreb, to paradigmer (202002064)

I 1965 præsenterer UNESCO begrebet "lifelong education", og definerer det som følgende:

"...the animating principle of the whole process of education, regarded as continuing through an individual's life from his earliest childhood to the end of his days, and therefore calling for integrated organization. The necessary integration should be achieved both vertically, through the duration of life, and horizontally to cover all the various aspects of the life of individuals and societies." (Lengrand,1970).

Definitionen menes at være fundamentet for senere policy-formuleringer og udvikling af livslang læring, som det forstås i dag (Ehlers, Wärvik, & Larson, 2011, s. 21). I 1972 udgiver UNESCO rapporten "Learning to be: the world of education today and tomorrow" (Faure, Herrera, Kaddoura, Lopes, Petrovsky, Rahnama & Ward, 1972). I

rapporten promoveres læring gennem hele livet ud fra en argumentation om, at mennesket vil opleve en følelse af selvrealisering gennem læring.

OECD udgiver i 1973 rapporten ”Reccurent Education: A strategy for lifelong learning” der berører emnet livslang læring gennem begrebet recurrent education. OECD henter inspiration fra UNESCO (Ehlers, Wärvik, & Larson, 2011, s. 22). I 1975 kommer International Labour Organisation (ILO) med deres henstilling til formålet med vejledning i deres udgivelse af ”Human Resources Development Recommendation ”, hvor formålet med vejledning fremstilles således:

“...guidance and training are directed to identifying and developing human capabilities for a productive and satisfying working life and, in conjunction with the different forms of education, to improve the ability of the individual to understand and, individually or collectively, to influence working conditions and the social environment.” - (International Labour Organization, 1975).

Her ses den dobbelthed, som formålet med vejledning kan have, fordi det er individets frie valg over for samfundets interesse om en rationel udnyttelse af arbejdskraften - de nationale arbejdskraftsressourcer.

I OECD’s rapport ”Education and the Economy in a Changing Society” fra 1989 kommer det til udtryk ved at der er et stigende behov for at adoptere et humant ressourcaperspektiv i kontekst til livslang læring. OECD’s forslag er at foretage gennemgribende ændringer i uddannelsessystemer, så der sker regulering mellem uddannelse og arbejdsmarkedets behov (OECD, 1989).

Præsidenten for Europa Kommissionen, Jacques Delors, er i 1993 med til at udgive rapporten ”Growth, Competitiveness and Employment – The Challenges and Ways Forward into the 21st Century”. I den cementeres behovet for “European Year of Education”, hvilket leder til, at 1996 bliver udnævnt til ”European Year of Life long Learning (EYLLL)”. OECD og UNESCO involverer sig begge i debatten omkring livslang læring og bidrager til, hvordan livslang læring skal se ud i fremtiden. UNESCO samler en international kommission og udgiver i 1996 rapporten ”Learning: the Tresure within” (Delors, Al-Mufti, Amagi, Carneiro, Chung, Geremek, Gorham, et al. 1996), der også bliver kendt som “Delors Rapporten”. Rapporten bygger videre på humanistiske,

ideologiske tanker og fokuserer på to centrale aspekter 1) Læring gennem hele livet 2) læringens fire søjler; at være, at vide, at gøre og at leve sammen (Volles, 2016, s. 351). OECD's forståelse af livslang læring bevæger sig i en anden retning, hvilket ses efter et ministermøde i 1996. På mødet fremlægges en ny firepunkts platforms politik, hvor livslang læring i større grad handler om at styrke læring gennem hele livet samt at skabe sammenhæng mellem læring og arbejde – OECD fokuserer på den enkeltes færdigheder og kompetencer (Vislie, 2008, s. 167). Fokuset på individet leder til, at OECD i 1997 introducerer PISA-programmet, som gør det muligt at teste og sammenligne resultater af læring, færdigheder og kompetencer på tværs af medlemslandene.

Gennem disse historiske nedslag bliver det klart, at begrebet livslang læring indeholder et værdimæssigt modsætningsforhold. På den ene side er begrebet præget af UNESCO's humanistiske og demokratiske ideologier, hvor mennesker anses som ligeværdige med mulighed for at udvikle potentielle evner og for at lære gennem livet (Vislie, 2008, s. 162). På den anden side er begrebet livslang læring præget af OECD's humankapital tankegang, hvilket har ledt til at EU bruger begrebet som et styringsapparat, der har indflydelse på nationale policy. Det vil vi udfolde mere i næste afsnit, hvor vi fokuserer på udviklingen af livslang læring og derigennem livslang vejledning i EU fra år 2000 og frem.

5.2 Livslang vejledning til tops på den politiske dagsorden i EU (201708660)

I 2000 vedtages Lissabon Strategien, hvor målsætningen er, at sikre EU som "*den mest konkurrencedygtige og dynamiske vidensbaserede økonomi i verden*" inden 2010 (Europarådet, 2000, ¶5). Forskere identificerer strategien, som et centralt vendepunkt for europæiseringen af uddannelsesområdet (Mikulec, 2016, s. 457). Det gør de eftersom, at hovedpunkterne i strategien for uddannelsesområdet skal forstås som etableringen af en overordnet europæisk uddannelsespolitik, som er defineret med fælles mål, implementeringsværktøjer og finansielle ressourcer, dog stadig begrænset af subsidiaritetsprincippet. Som led i at realisere EU's plan sætter Europa kommissionen i 2000 fokus på vejledning som et prioriteret aktionsområde, hvor vejledning som fokuspunkt for første gang fremgår i et dokument fra EU (Europa Kommissionen, 2000).

I 2004 vedtager EU's Ministerråd en resolution om livslang vejledning, som er udformet i samarbejde med OECD, Verdensbanken, ETF (European Training Foundation) og CEDEFOP (Det Europæiske Center for Udvikling af Erhvervsuddannelse). Resolutionen peger på en række fokus- og indsatsområder, som både Kommissionen og de enkelte medlemslande bør samarbejde om for at forbedre den eksisterende vejledningsindsats (EU-ministerråd 2004). Det er første gang, at livslang vejledning, uddannelses- og erhvervsvejledning er hovedtema for en resolution.

EU's målsætning for livslang læring fra 2000 viser sig at være vanskelig at nå inden 2010, og derfor vedtager EU kommissionen i 2006 en policy om at etablere en aktionsplan "Establishning an action programme in the field of lifelong learning" (EU-kommissionen, 2006). Aktionsplanen definerer livslang læring således;

"Livslang læring betyder al almen uddannelse, erhvervsuddannelse og ikke-formel uddannelse og uformel læring gennem hele livet, hvilket resulterer i en forbedring af viden, færdigheder og kompetencer inden for et personligt, borgerligt, socialt og/eller beskæftigelsesorienteret perspektiv. Det inkluderer rådgivning og vejlednings tjenester" (Europa-Parlamentet og Europarådet, 2006, §2).

Aktionsplanen er med til at fremhæve vejledning som et værktøj, der kan fremme både erhvervmæssig og geografisk mobilitet på arbejdsmarkedet i EU (EU Kommissionen, 2006).

I 2007 etableres European Lifelong Guidance Policy Network (ELGPN), hvis formål er at forbedre EU's politikker og system omhandlende livslang vejledning gennem et transnationalt samarbejde (European Lifelong Guidance Policy Network, 2015, s. 6). ELGPN er således et resultat af EU's øgede fokus på livslang læring og vejledning, som værktøj til at realisere livslang læring. Det øgede fokus på livslang læring fører også til, at der i 2008 oprettes the European Qualifications Framework (EQF) for livslang læring, med det formål at forbedre mobilitet for arbejdere og studerende inden for EU's grænser (Europa Parlamentet og Europarådet, 2008). Samtidig fastslår det Europæiske Råd i en resolution fra 2008, at;

“Livslang vejledning er en fortsat proces, der sætter borgere i alle aldre og livssituationer i stand til at identificere egne færdigheder, kompetencer og interesser, træffe uddannelse- og erhvervsmæssige valg, samt varetage egen udvikling inden for uddannelse, arbejde og i andre sammenhæng, hvor disse færdigheder og kompetencer tillæres og/eller anvendes” (European Lifelong Guidance Policy Network, 2015, s.5).

Det europæiske råd fastslår, at livslang vejledning og livslang læring skal integreres endnu mere, således at vejledning er et aktiveringsinstrument i formålsbestemte aktiviteter, som skal understøtte tilegnelsen af statens efterstræbte kompetencer hos den vejledte.

I 2009 fastsætter Europarådet en ny strategi “Education and Training 2020 (ET 2020)”, der fokuserer på fælles målsætninger for medlemslandene samt et sæt principper for at nå målsætningerne gennem fælles metoder og benchmarks (Europarådet, 2009). Livslang læring bliver belyst gennem den specifikke målsætning om at *“Inden 2020 bør gennemsnitligt mindst 15 procent af voksne deltage i livslang læring.”* (Børne- og undervisningsministeriet, 2020).

I 2013 præsenterer Europakommissionen strategien *Rethinking Education* der har fokus på læringsudbytte;

“it is clear that education systems also need to modernize and be more flexible in how they operate to respond to the real needs of today’s society. Europe will only resume sustained growth by producing highly skilled and versatile people who can contribute to innovation and entrepreneurship.” (Europa Kommissionen, 2012).

Det bliver gennem strategierne “Education and Training 2020” og “Rethinking Education” tydeligt, at livslang læring udvikler sig i en utilitaristisk retning.

Gennem udviklingen af livslang læring op gennem 2000'erne og 2010'erne kan vi se, at den øgede økonomisk funderede forståelse af livslang læring og vejledning som værktøj til at styre/kontrollere overgangen til vidensbaserede samfund og økonomier, bevidner et skift mod en mindre lineær opfattelse af sammenhængen mellem uddannelse,

erhvervspraktik/dygtiggørelse og arbejde. Konsekvensen af dette er et større behov for, at det enkelte menneske skal besidde kompetencer til at navigere i uddannelses- og erhvervsforløb gennem hele livet, hvilket leder til et stigende fokus på at tilbyde vejledning gennem hele livet - livslang vejledning (Kuhn & Sultana, 2006). Samtidig bliver det klart, at livslang vejledning og livslang læring skal integreres endnu mere, så vejledning er et aktiveringsinstrument i formålsbestemte aktiviteter, der skal understøtte tilegnelsen af statens efterstræbte kompetencer hos den vejledte. Derved ser vi, at der hersker en dobbelthed i formålet med vejledning, 1) at uddannelse er et gode, især erhvervsførelsen af formel anerkendt uddannelse, og 2) at erhvervet uddannelse skal benyttes så det bidrager bedst til samfundets prioriteringer og behov for arbejdsmæssig mobilitet. Til slut ser vi, at definitionen af livslang læring fra 2006 har præget EU's uddannelsespolitik processer, fra oprettelsen af PISA til "Education and Training 2020", hvor fokus er på styring gennem data såsom testresultater og benchmarking.

Denne historiske gennemgang af livslang læring og livslang vejledning i et internationalt perspektiv viser, at feltet rummer stor diversitet og dualitet. Ideen om livslang læring bevæger sig væk fra sin humanistiske og demokratiske kerne til i større grad at handle om et økonomisk spørgsmål, hvor implementering af livslang læring og livslang vejledning skal sikre, at mennesket opnår livslang læring til at sikre vedvarende økonomisk vækst.

5.3 Et dansk perspektiv - Fra folkeoplysning til livslang læring og livslang vejledning (202002064)

Vi vil nu gå fra at se på livslang læring og livslang vejledning ud fra et internationalt perspektiv til at redegøre for, hvordan livslang læring og vejledning har udviklet sig i Danmark. Det gør vi fordi specialets undersøgelse forholder sig til danske unge fra provinsens behov for vejledning samt hvordan vejledning kan fremme livslang læring i Danmark.

Det danske uddannelsessystem er præget af N.S.F. Grundtvigs tanker om folkehøjskole, folkeoplysning og dannelse, hvilket udtrykkes gennem de mange valgmuligheder der findes for uformel uddannelse, såsom højskoleophold, folkeuniversitet og private kursusudbydere mm. Løgstrup videreførte Grundtvigs tanke om folkeoplysning samt den

eksistentielle og spirituelle dimension af folkeoplysning; Livsoplysning (Hansen, 2006, s. 81). I Danmark har vi tradition for formel uddannelse, som starter i folkeskolen og fortsætter videre op gennem livet via ungdomsuddannelser, erhvervsuddannelser, videregående uddannelser, voksenuddannelser mm. Det har betydet, at der i Danmark har været fokus på vejledning af mennesket på deres vej gennem uddannelsessystemet, dette ses blandt andet ved vedtagelsen af loven om erhvervsvejledning i 1953.

I 1953 bliver den første lov om erhvervsvejledning vedtaget, hvilket betyder, at lærere bliver ansat som deltidsvejledere i arbejdsanvisningen (Undervisningsministeriet, 2018). I 1961 bliver erhvervsvejledningsloven revideret og det første erhvervsvejledningsråd oprettet (Undervisningsministeriet, 2018). Loven om erhvervsvejledning viser, at Danmark allerede fra 1950'erne og frem har udviklet relevant praksis for fortsat uddannelse af voksne. Danmark deltager i 1972 i UNESCO's Tokyokonference, hvor hovedtemaet er "Adult Education in the Context of Lifelong Education". Den danske forberedelsesgruppe udgiver informationsmateriale, hvor de anvender begrebet *Livslang Integreret uddannelse udvikling* (Den Danske UNESCO-nationalkommission, 1971, s. 3). Erhvervsvejledningsloven og anvendelse af begrebet Livslang Integreret uddannelse udvikling viser, at uddannelse i Danmark ikke ses som forbeholdt én målgruppe, men at uddannelse er en livslang mulighed for alle.

I 1981 oprettes Rådet for Uddannelses- og Erhvervsvejledning (R.U.E), som følge af en ny lov om erhvervsvejledning. Rådet får til opgave at koordinere vejledning og får eget sekretariat (Undervisningsministeriet, 2018). I 1984 får folkeoplysning en særlig status i Danmark, efter en debat i folketinget om vedtagelsen af et 10 punkts program for voksenundervisning og folkeoplysning. Det fører til, at undervisningsministeriet i 1985 etablerer "Udviklingscenteret for folkeoplysning og voksenundervisning". Formålet med oprettelsen af udviklingscentret er at udbrede begrebet *Folkeoplysning*. Begrebet Folkeoplysning bevidner den generelle udvikling der hersker på det tidspunkt nationalt og internationalt, hen mod en erkendelse af, at mennesker kan lære uden at befinde sig i en undervisningssituation. Udviklingen af folkeoplysningsbegrebet er et vigtigt nedslagspunkt, fordi det er med til at give en forståelse af, hvorfor Danmark senere velvilligt adopterer EU's politiske strategi om livslang læring.

I OECD's undersøgelse fra starten af 2000'erne om deltagelsen i livslang læring for arbejdsstyrken i EU viser, at Danmarks deltagelse i livslang læring i 2000 er på 19,4 %, mens procentdelen i 2007 er steget til 29,9 %. I samme tidsperiode stiger det europæiske gennemsnit fra 7,1 % i 2000 til 9,7 % i 2007 (OECD, 2009). Ehlers (2009) peger på at årsagen til, at de danske tal ligger langt over gennemsnittet er, at Danmark fra 1950'erne og frem gennemførte reformer, der førte til omrokeringer af det danske uddannelsessystem, hvor blandt andet voksenuddannelse blev inddraget. OECD's Guidance Policy Review (OECD, 2002) konkluderer dog, at der er en uklar styringsstruktur på det danske vejledningsområde. Dette stemmer ikke overens med OECD's vejledningspolitiske linje, der lægger vægt på styring og management. Derfor bliver det i Danmark en nødvendighed med tydeliggørelse af styringsstrukturer på vejledningsområdet. Den 1. august 2004 træder vejledningsloven i kraft som skal sikre, at vejledning både er til gavn for den enkelte og for samfundet, og at vejledning skal være institutionsuafhængig (Vejledningsreformen, 2003). Danmark vælger at følge OECD's anbefalinger om, at gøre op med sektoreringen og etablere nye former for tværinstitutionelle samarbejder og koordinering, som bidrager til en samlet begrebsramme for vejledning - et bud bliver "Karrierevejledning der sigter mod at skabe en sammenhængende, livslang vejledning med progression og kontinuitet." (Undervisningsministeriet, 2020). Således ser vi, at Danmark læner sig op ad OECD's forståelse af, at livslang læring og livslang vejledning skal være til gavn for både individ og samfund.

Samtidig er Danmark underlagt EU's resolution om livslang vejledning, der skal sikre, at;

"Alle europæiske borgere bør... have adgang til vejledning på alle stadier af livet... Kvalitetspræget livslang vejledning er en nøglekomponent i strategier for uddannelse, erhvervsuddannelse og beskæftigelsesegnethed med henblik på indfrielse af målet om, at Europa skal blive den mest dynamiske vidensbaserede økonomi i verden senest i 2010." (EU-ministerråd, 2004).

Undervisningsministeriet udgiver i 2007 en national strategi for implementering af livslang læring "Danmarks strategi for livslang læring: Uddannelse og livslang opkvalificering for alle". Ræsonnement bag strategien er at fremtidssikre Danmark, hvor

Danmark skal indtage en fremtrædende rolle internationalt, som værende et førende videnssamfund med en stærk konkurrencekraft og en stærk sammenhængskraft (Undervisningsministeriet, 2007, s. 3). Samtidig bliver der indgået en bred politisk aftale om ”Bedre rådgivning og vejledning til beskæftigede og virksomheder”, hvilket er et skridt i retning af at realisere EU's version om livslang vejledning (Undervisningsministeriet, 2020). Det leder til, at undervisningsministeriet udformer den danske nationale kvalifikationsramme, som offentliggøres i 2008 under navnet ”Den danske kvalifikationsramme for Livslang Læring” (Undervisningsministeriet, 2009). Udgivelsen af den danske kvalifikationsramme kommer i kølvandet på, at European Qualifications Framework (EQF) anbefaler, at EU's medlemslande benytter kvalifikationsrammen som et sammenligningsværktøj. Oprettelsen af kvalifikationsrammen kan forstås som et voksende behov for at kunne monitorere og benchmarke uddannelse og livslang læring. I 2015 lancerer regeringen det elektroniske værktøj ”UddannelsesZoom”, der gør det muligt at sammenligne uddannelser på baggrund af en stor mængde data. Formålet med UddannelsesZoom er *“at understøtte unges valgproces i forbindelse med valg af uddannelse ved at stille sammenlignelig information om uddannelsers kvalitet og relevans til rådighed”* (Uddannelses- og forskningsministeriet, 2015). UddannelsesZoom er på den ene side et skridt mod at sikre vejledning, og på den anden side en måde at gøre uddannelse kvantificerbar og understøtte mulighed for styring (Brøgger, 2018, s. 362).

Regeringen offentliggør i efteråret 2017 en bred politisk aftale om bedre veje til uddannelse og job under navnet “Aftale om bedre veje til uddannelse og job” (Børne- og Undervisningsministeriet, 2017). Aftalen indeholder målsætning om:

“at 90 pct. af en årgang skal have en ungdomsuddannelse, når de er 25 år. Og de øvrige 10 pct. skal være godt på vej til at få en uddannelse senere eller have fast tilknytning til arbejdsmarkedet.” Aftalen tydeliggør også, at *“alle unge under 25 år, der hverken er i gang med eller har fuldført mindst en ungdomsuddannelse... skal gennem en opsøgende og opfølgende indsats, hvor de tilbydes vejledning om mulighederne for at øge deres formelle kompetencer på kort og på længere sigt.”*

Aftalen og målsætningerne kan ses i perspektivet af EU's rapport "Uddannelse 2020", der indeholder målsætningen om "*Inden 2020 bør andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, være under 10 procent.*" (Børne- og Undervisningsministeriet, 2020).

Vi har nu gennem vores redegørelse af udvikling af livslang læring og livslang vejledning fået blik for, at Danmark har en lang tradition for at binde uddannelse og vejledning sammen. Samtidig har der i Danmark været et godt udgangspunkt for at adoptere begrebet livslang læring, fordi begreberne Livsoplysning og Folkeoplysning allerede eksisterede. I den historiske redegørelse bliver det klart, at dansk uddannelsespolitik i nyere tid kan kobles til EU's og OECD's forståelse af livslang læring og livslang vejledning. Således ser vi, at strategier, reformer og vejledningsdokumenter peger på målsætninger om at sikre uddannelsens kvalitet og kvantitet i forhold til et globalt marked, således at statens konkurrencedygtighed sikres gennem viden og vidensproduktion. Den danske forståelse af læring og uddannelse som personlig dannelse og udvikling har dog måtte udfases, for forståelsen af, at læring og uddannelse i større grad skal handle om at optimere menneskelige ressourcer og kompetencer, for derved at sikre økonomisk samfundsvækst.

6. Forskningsoversigt

Dette afsnit har til formål at identificere relevant forskning inden for specialets interessefelt. Først præsenterer vi vores søgestrategi og hvorfor vi har afgrænset vores forskningsoversigt til at indeholde skandinavisk forskning. Derefter præsenterer vi vores samlede forskningsoversigt, som er inddelt efter om forskningen behandler overgangen fra folkeskole til gymnasiet eller overgangen fra gymnasiet til en videregående uddannelse. Ud fra vores forskningsoversigt har vi fundet tre temaer: 1) Livet som ung i provinsen, 2) Hvad ligger til grund for unges uddannelsesvalg? og 3) Vejledningsaktiviteter, som vi finder relevant for indeværende undersøgelse. De tre temaer udfoldes gennem en redegørelse af den inddragede forskning.

Vi er særligt interesserede i litteratur omhandlende vejledning af unge fra provinsbyer i overgangen fra en ungdomsuddannelse til en videregående uddannelse. Ved at foretage

flere fri-søgninger på området, forekommer dette fagområde relativt snævert og begrænset afdækket. Den geografiske dimension "provinsbyer" er yderligere med til at indsnævre fagområdet. Det har betydning for vores søgestrategi, hvorfor vi vælger at foretage en bred søgning inden for feltet, således inkludere vi også forskning der grænser op til interessefeltet. Der søges på, hvordan det er at være ung i provinsen samt på forskning omkring barrierer i uddannelses- og karrierevejledning. Dertil har vi også en søgning efter mere generel litteratur omkring vejledning af unge i overgangen fra ungdomsuddannelse til videre uddannelse. Vi ønsker på baggrund af disse søgninger at tydeliggøre vores bidrag til den allerede eksisterende litteratur. I arbejdet med at afdække litteraturen læner vi os op ad metoden Scoping review, da metoden er særligt egnet til at kortlægge eksisterende litteratur og skabe helhedsoverblik (Wang, 2019, s. 5). I den forbindelse anvendes litteratursøgningsdatabaserne Scopus og Eric.

I første del af søgeprocessen inkluderes søgeordene "educational choice". Herefter præciseres søgningen ved at tilføjet flere relevante begreber og emner til søgningen. Det gøres for at koble "educational choice" sammen med "vejledning af unge i provinsen". Følgende emner blev derfor tilføjet: -"guidance", -"suburb", -"small town". Den fremsøgte litteratur filtreres efterfølgende gennem nogle in- og eksklusionskriterier, således at litteraturen udgør størst mulig relevans for specialets interessefelt. Desuden har vi valgt kun at kigge nærmere på litteratur, som tager udgangspunkt i undersøgelser foretaget i Skandinavien. Begrundelsen herfor bunder i et ønske om at kigge på forskning fra lande, som har kulturelle og socioøkonomiske ligheder med Danmark. Grundet den i forvejen relativt begrænsede mængde forskning på området, vurderer vi, at forskning foretaget udelukkende i en dansk kontekst, vil være for snævert et grundlag at skrive sig ind i et "videns hul" på, hvorfor afgrænsningen til Skandinavien forekommer passende til dette speciale.

Nedenfor præsenteres den samlede forskningsoversigt over den eksisterende litteratur, som grænser op til vores interessefelt "vejledning af unge fra provinsbyer i overgangen fra en ungdomsuddannelse til en videregående uddannelse". Tabel nr. 1 er inddelt efter, hvorvidt forskningen behandler overgangen fra folkeskole til en gymnasial uddannelse eller overgangen fra gymnasial uddannelse til en videregående uddannelse. Det fremgår

af tabellen, at overgangen fra folkeskolen til en gymnasial uddannelse er det område, hvor der er mest forskning tilgængelig.

Tabel 1: Oversigt over skandinavisk forskning

Overgang fra	Folkeskole til gymnasial udd.	Gymnasial udd. til videregående udd.
Årstal og land	Forfatter og titel	Forfatter og titel
2021 - Dansk	Skovhus, R.B., Poulsen, B.K. (2021). <i>A broader educational and vocational outlook in compulsory education has consequences for social justice</i>	
2020 - Finsk	Varjo, J., Kalalahti, M., Jahnukainen, M. (2020). <i>The reasoning behind the envisioned educational trajectories of young people from Finnish and immigrant origins</i>	
2020 - Dansk	Poulsen, B.K. (2020). <i>Insights and Outlooks: career learning in the final years of compulsory school</i>	
2017 - Norsk	Hegna, K., & Smette, I. (2017). <i>Parental influence in educational decisions: young people's perspectives</i> . British journal of Sociology of Education.	

2017 - Dansk		Qvortrup, A., & Rasmussen, H. F. (2017, december). <i>Karrierelæring og overgang til videregående uddannelser</i> . <i>Gymnasiepædagogik</i> , (108), 56.
2016 - Dansk	Pless, M., Katznelson, N., & Juul, T. M. (2016). <i>Uddannelsesvalg, vejledning og karrierelæring i et ungeperspektiv</i> . Aalborg Universitetsforlag.	
2015 - Dansk	Juul, T. M., & Pless, M. (2015). <i>Unge uddannelsesvalg i tal - Midtvejsrapport i forsøgs- og udviklingsprojektet 'Fremtidens Valg og Vejledning'</i> . CEFU - Center for ungdomsforskning.	
2015 - Svensk		Borghans, L., Golsteyn, B.H.H., Stenberg, A. (2015). <i>Does Expert Advice Improve Educational Choice?</i>
2015 - Finsk	Tikkanen, J., Bledowski, P., Felczak, J. (2015). <i>Educational system as transition spaces</i> .	

2014 - Finsk	Niemi, A.-M., Kurki, T. (2014) <i>Getting on the right track? Educational choice-making of students with special educational needs in pre-vocational education and training.</i>	
2014 - Dansk	Sørensen, N. U., Olsen, P., & Pless, M. (2014). <i>Unge i landdistrikter og yderområder.</i> Forfatterne og Center for Ungdomsforskning.	

Vi vil nu udfolde de tre temaer som vi ser gennem forskningen og finder relevante for indeværende speciale.

6.1 Tema 1 - Livet som ung i provinsen (202002064)

Et gennemgående tema de seneste mange år har været, at ressourcestærke unge flytter fra provinsen ind til storbyerne, for at komme tættere på et pulserende studieliv og mangfoldig ungdomskultur. Dette efterlader et trist billede af provinsbyer, som et ikke attraktivt studiested for de unge. Center for ungdomsforskning (CEFU) har undersøgt, hvad det vil sige at være ung, og bo og leve i yderområderne i Danmark (Sørensen et al., 2014). Undersøgelsen tager udgangspunkt i 9.klasses afgangselever fra landdistrikter og yderområder i hele landet, og deres forhold til deres lokalområde mere generelt. Tidligere undersøgelser på området har fokuseret på bestemte aspekter af ungdomslivet, såsom fx forholdet til uddannelse og arbejde (Ebbensgaard & Beck, 2009), eller drenge og mænd i udkantsområder (Bloksgaard et al., 2013).

CEFU-undersøgelsen er baseret på kvalitative metoder, som udgøres af interviews med otte fokusgrupper med 9.klasses elever fra land- og yderområder i fire forskellige dele af landet. Et fællestræk for de unge i alle fire land- og yderområder, er deres længsel efter

bedre muligheder for at være sammen med andre unge, på egne præmisser, uden voksne og forældre – altså et sted, hvor de kan opføre sig som unge sammen med andre unge. Det kommer til udtryk ved, at de unge har andre behov end de voksne, og at de mangler muligheder for at realisere disse behov i deres lokalområde (Sørensen et al., 2014, s. 60). Der fremhæves et punkt, hvor der er markant forskel i de unges behov, alt efter om de kommer fra land- eller yderområder. De unge, der kommer fra landområder, har kortere afstand til en større by end de unge, der kommer fra yderområder, hvorfor unge fra landområderne efterspørger bedre transportmuligheder til de større byer, men efterspørger *ikke* bedre forbrugsmuligheder i lokalområdet. De unge fra yderområderne, som har længere afstand til de større byer, er mere interesserede i at få udbygget deres lokalområde med flere forbrugsmuligheder end at satse på bedre transportmuligheder til de større byer (Sørensen et al., 2014, s. 61).

Et andet interessant fund i undersøgelsen viser, at der kan spores en forskel på hvordan piger og drenge er stemt over for storbyer. Det generelle billede der tegnes i undersøgelsen viser, at både piger og drenge generelt er positive stemt over for de større byer og taler byernes ungdomsliv op ift. muligheder for shopping, og ungdomskultur. Der kan dog spores et mønster af, at piger generelt taler storbyerne mere op end drenge. En minoritet, overvejende bestående af drenge, ser på større byer med et mangelperspektiv - hvor byerne er præget af overfladiskhed og individualisme – mens de har blik for lokalområdets ressourcer - solidaritet og nære kontakter (Sørensen et al., 2014, s. 67).

I forhold til uddannelsesvalg og fremtidsplaner oplever hovedparten, at de bliver nødt til at flytte væk fra lokalområdet pga. begrænsede muligheder for uddannelse og job. Deres fremtidsdrømme og planer udspiller sig ikke i nævneværdig grad i lokalområdet. Dog viser undersøgelsen, at de unge, der ikke har klare forestillinger om uddannelse og job, er mere tilbøjelige til at forestille sig en fremtid i deres lokalområde (Sørensen et al., 2014, s. 74).

6.2 Tema 2 - Hvad ligger til grund for unges uddannelsesvalg?

(201708660)

Hvad der påvirker og ligger til grund for unges uddannelsesvalg er et spørgsmål, som flere undersøgelser forholder sig til. Herunder er der blevet forsket både i uddannelsesvalg i forbindelse med overgangen fra folkeskolen til ungdomsuddannelser og fra ungdomsuddannelser til videregående uddannelser. Mette Pless, Tilde M. Juul og Noemi Katznelson fra Aalborg Universitet har i samarbejde med CEFU forsket i uddannelsesvalg, vejledning og karrierelæring i et ungeperspektiv, i forbindelse med overgangen fra folkeskolen til en ungdomsuddannelse (Pless et al., 2016). Forskningen viser, at der optræder forskellige adfærdstendenser i forbindelse med valg af uddannelse, alt efter hvordan de unge oplever uddannelsesvalget.

Langt de fleste afgangselever i 9.klasse oplever, at uddannelse er vigtig og har klare ambitioner om at fortsætte på en ungdomsuddannelse. Karakteristisk for adfærden i denne gruppe i forbindelse med uddannelsesvalg er, at mange er fokuserede på at holde "døre" åbne og træffe "sikre" valg. Deres valgmotiv er derfor strategisk og går ud på at skabe gode karakterer og adgangsbetingelser. For denne gruppe af unge flyttes fokus fra uddannelsesprocessen til langsigtede mål, hvilket stiller krav til de unges motivation (Pless et al., 2016, s. 16). I rapporten argumenteres der for, at de unge, som har en opfattelse af at uddannelsesforløb skal være lineære, oplever en dramatisering af valget af uddannelse og derfor vælger det "sikre" valg, nemlig de gymnasiale uddannelser frem for erhvervsuddannelser, fordi gymnasiet *ikke* indebære et egentligt erhvervsvalg.

En anden gruppe af elever, dem som oplever et stort pres ved at vælge uddannelse, og som er i tvivl om deres valg, har ofte brug for mere vejledning og sparring end den vejledning der er afsat kollektivt. Denne gruppe kan både være elever som er erklæret uddannelsesparate og dem som *ikke* er. Der er ofte sammenfald mellem elever, som er vurderet ikke-uddannelsesparate, og elever, som selv oplever at have faglige vanskeligheder. Disse unge oplever ofte et større pres end andre unge ift. uddannelsesvalg (Pless et al., 2016).

Den gruppe af elever, som derimod ikke mener at uddannelse er vigtigt og som hverken har lyst til eller troen på, at de kommer til at gennemføre en uddannelse, kræver en helt særlig opmærksomhed og støtte i valgprocessen. Udfordringen her er i højere grad pædagogisk og didaktisk, end ved de tidligere nævnte grupper. (Pless et al., 2016, s.16).

Viden om uddannelser

‘Viden om uddannelser’ er ligeledes et emne, som fortæller noget om hvad der ligger til grund for unges uddannelsesvalg. Forskningen viser, at 9.klasses elever primært får deres viden om uddannelse i skoleregi, og at de har størst kendskab til gymnasiale uddannelser og mindst til erhvervsuddannelserne. Desuden ses det, at der er forskel på de fagligt stærke og svage elever. De fagligt stærke elever har et større kendskab til deres uddannelsesmuligheder end de fagligt svage elever, til trods for, at de har deltaget i de samme vejledningsaktiviteter (Pless et al., 2016, s. 17). Der opstilles i den forbindelse et opmærksomhedspunkt om elevernes viden om uddannelser. Eleverne efterspørger vejlederkompetencer i form af: 1) viden om uddannelsessystemet og 2) hjælp til at træffe uddannelsesvalg, som er realistiske for dem. Rapporten peger ydermere på, at dette opmærksomhedspunkt kan være væsentligt at have for øje, da hovedparten af den vejledning som tilbydes unge i 9.klasse, foregår ved kollektiv vejledning og faget ‘Uddannelse og Job’ (Pless et al., 2016, s.17).

Forældreindflydelse på valgprocessen

Et andet emne, som den eksisterende forskning peger på der ligger til grund for unges uddannelsesvalg, er forældrenes indflydelse på valgprocessen. I det danske forsknings- og udviklingsprojekt af uddannelsesvalg, vejledning og karrierelæring i et ungeperspektiv, i forbindelse med overgangen fra folkeskolen til en ungdomsuddannelse (Pless et al., 2016) svarer eleverne, at de primært får deres viden om uddannelser i skoleregi. Undersøgelsen viser dog også, at det er forældrene, der har størst indflydelse når selve valget om uddannelse træffes. Forældrene føler dog ikke, at de er klædt ordentligt på til at vejlede deres unge og efterspørger mere viden om uddannelsessystemet og muligheder for at deltage i vejledningsaktiviteter med de unge (Pless et al., 2016, s. 17). I den eksisterende forskning finder vi et norsk studie ‘Parental influence in educational decisions: Young people perspective’ (Hegna & Smette, 2017), som ligeledes

forholder sig til forældres indflydelse på unges uddannelsesvalg. Undersøgelsen udgøres af et kvalitativt studie baseret på open-ended kvalitative beskrivelser af erfaringer med svære uddannelsesvalg fra 2.029 unge. Analysen viser, at der *ikke* er forskelle i erfaringer med forældreindflydelse alt efter hvilken social klasse man kommer fra (Hegna & Smette, 2017, s. 20). Ydermere viser analysen, at forældre med negative og stærke meninger til unges uddannelsesvalg kan være med til at komplicere valgprocessen for den unge og truer den unges følelse af autonomi. Derimod viser analysen også, at for unge der er meget i tvivl og som søger råd og vejledning, kan forældreinddragelse være en forudsætning for, at den unge kan træffe en selvstændig beslutning (Hegna & Smette, 2017, 20).

6.3 Tema 3 – Vejledningsaktiviteter (201708660)

Ved nærmere gennemlæsning af artiklerne og undersøgelserne i forskningsoversigten, finder vi nogle interessante resultater i forbindelse med unge og vejledningsaktiviteter. I den eksisterende forskning anvendes forskellige metodiske tilgange med udgangspunkt i forskellige formål og undersøgelsesspørgsmål. Fælles for den eksisterende forskning er dog, at de undersøgte vejledningsaktiviteter ofte er de samme, hvilket primært udgøres af: Den personlige vejledning, uddannelsesbesøg og erhvervspraktik. De første resultater fra den eksisterende forskning, vi i den forbindelse vil fremhæve, er fra et større forsknings- og udviklingsprojekt '*Fremtidens valg og vejledning*', foretaget af Center for ungdomsforskning (CEFU) (Juul & Pless, 2015). Rapporten forholder sig bl.a. til hvilke vejledningsaktiviteter folkeskoleelever oplever som bidrager mest til afklaring af valg af uddannelse. Rapporten baseres på en spørgeskemaundersøgelse, hvor i alt ni forskellige skoler fra Region Hovedstaden indgår. Undersøgelsen indikerer, at eleverne oplever at 'hands on' aktiviteter, som uddannelsesbesøg og erhvervspraktik, er særligt brugbare i relation til afklaring af uddannelsesvalg (Juul & Pless, 2015, s. 16). Samtidig indikerer rapporten også, at personlig vejledning for mange opleves som afklarende. Hertil skal tilføjes, at det netop er uddannelsesbesøg og erhvervspraktik, som er de mest udbredte i folkeskolen. Det kan formodes, at andre vejledningsaktiviteter på samme måde vil opleves afklarende for eleverne, hvis det var de vejledningsaktiviteter som eleverne blev præsenteret for (Juul & Pless, 2015, s. 16). Netop denne pointe understøttes af et svensk studie fra 2015, som gennem undersøgelsesresultater understøtter hypotesen om, at

rådgivning i sig selv har en positiv betydning for kvaliteten af uddannelsesvalg (Borghans et al., 2015). Studiet er foretaget af Borghans, L., Golsteyn, B.H.H. og Stenberg, A., og viser, at unge der har modtaget personlig vejledning ved en studievejleder på gymnasiet, får forbedret kvaliteten af deres valg af videregående uddannelse. Studiet er baseret på en surveyundersøgelse sendt ud til unge 18 måneder efter de er dimitteret fra en ungdomsuddannelse. Ydermere viser undersøgelsen, at personlig vejledning ser ud til at have størst effekt på de unge, som har forældre med et lavt uddannelsesniveau. Borghans et al., antager i undersøgelsen, at den sammenhæng skyldes, at unge med lavtuddannede forældre forventes at have mindre information om videregående uddannelser. Undersøgelsens vigtigste bidrag er dog at understøtte hypotesen om, at rådgivning i sig selv har betydning for kvaliteten af uddannelsesvalg (Borghans et al., 2015).

Et andet dansk forsknings- og udviklingsprojekt omhandlende karrierelæring i grundskolen fra 2020 (Poulsen, 2020), har til formål at udvide perspektivet på uddannelse og arbejdslivet blandt elever i de sidste år af grundskolen. Indsatsen består af karrierelæringsaktiviteter baseret på erfaringsbaseret læring og refleksion. Til det formål har lærere og vejledere arbejdet sammen med EUD-skoler, gymnasier og lokale virksomheder, for at eleverne skal opleve og få fornemmelse for de forskellige uddannelses- og erhvervsmuligheder. Den tilrettelagte karrierelæringstilgang har fokus på *forberedelse, tilpasning* og *refleksion*. Et hovedresultat fra projektet er, at de deltagende elever oplever en ændring i deres holdning til EUD-uddannelser, til et mere positivt syn. Undersøgelsen peger ydermere på, at de unges ændrede holdning synes at være baseret på netop den karrierelæringstilgang, som lærerne og karrierevejlederne baserede aktiviteterne på baggrund af (Poulsen, 2020).

Hvis vi kigger nærmere på den eksisterende forskning, som er rettet mod de videregående uddannelser, finder vi her et interessant fund i et større litteraturreview, som peger på nogle specifikke fokusområder, der bør indgå i vejledningen af unge i overgangen fra en ungdomsuddannelse til en videregående uddannelse. Litteraturreviewet er foretaget af professor Ane Qvortrup og Hanne Fie Rasmussen, omhandlende frafald på videregående uddannelser. I dette review argumenteres der for, at de udfordringer, som unge møder når de påbegynder en videregående uddannelse, kan forstås gennem tre fokuseringer: 1) fagoplevelse og -tilgang, 2) Studiemiljø og 3) Læringsmål (Qvortrup & Rasmussen, 2017,

s. 7). Qvortrup og Rasmussen argumenterer for, at især disse tre fokuseringer bør ligge i forberedelsen af overgangen fra en ungdomsuddannelse til en videregående uddannelse, for at mindske frafald undervejs i uddannelsen (Qvortrup & Rasmussen, 2017, 7). Selvom de tre fokuseringer er rettet mod at mindske frafaldet på de videregående uddannelser, er fundet interessant at inkludere i en diskussion om, hvad indholdet for vejledningsaktiviteterne med fordel kan indeholde.

Gennem vores forskningsoversigt har vi fået blik for tre temaer, som er relevante at inddrage i indeværende speciale. Vi har præsenteret hvilke forskning de tre temaer bygger på og hvad resultaterne af forskningen viser. Vi vil inddrage relevante dele af forskningsoversigten i diskussionen i indeværende speciale.

7. Metode

I følgende kapitel præsenteres specialets metodiske afsæt, det vil sige metodevalg og de overvejelser vi har gjort os i forbindelse med undersøgelsen i indeværende speciale.

Først introducerer vi specialets videnskabsteoretiske ståsted, hvor vi redegør for vores induktive tilgang gennem anvendelsen af grounded theory som analytisk metode. Vi har valgt at kombinere socialkonstruktivisme og fænomenologi, og uddyber hvad kombinationen af disse videnskabsteoretiske retninger har af betydning for indeværende undersøgelse. Dernæst kommer vi ind på vores indgang til feltet og hvordan vi undervejs oplevede, hvor svært det var at skabe kontakt til den ønskede målgruppe. Dette leder over i vores beslutning om at kombinere kvantitative og kvalitative metoder i undersøgelsesdesignet, hvilket vi redegør for i Mixed methods afsnittet og imødegår den kritik, der er rettet mod de forskningsmæssige udfordringer der opstår ved denne tilgang. Derefter præsenterer vi surveyundersøgelse som metode, og de overvejelser vi har gjort os omkring at arbejde med survey. Efterfølgende præsenterer vi det semistrukturerede interview som metode, og hvordan vi har gennemført samt efterbehandlet interviewene. Dernæst reflekterer vi over vores egen rolle i feltet, og hvordan vi som forskere kan påvirke vores empiri. Ligeledes vil vi i denne sammenhæng belyse de etiske overvejelser, der opstår før og under arbejdet med indsamlingen og behandling af data. Til sidst

præsenterer vi vores analysestrategi som tager udgangspunkt i grounded theory, og hvordan dette anvendes i specialet.

7.1 Videnskabsteori (202002064)

I følgende afsnit vil vi, for at skabe transparens i specialet, argumentere for, hvilke videnskabsteoretiske retninger, der har været med til at forme vores metode, empiri og indgangsvinkel til feltet.

Vi har en induktiv tilgang til arbejdet med specialet, da vi anvender grounded theory som analysestrategi. Jävinen og Mik-Meyer beskriver den induktive tilgang som et "*ideal om at gå teoretisk forudsætningsløst til feltet*" (2017, s. 11). Det betyder, at vi i specialet tager udgangspunkt i empirien og bevæger os ud fra en undren om, hvilke tanker unge i provinsen, som har afsluttet en ungdomsuddannelse, har omkring videre uddannelse? Vi prøver gennem vores åbne tilgang at forstå empirien ved at anvende en grounded theory analytisk metode, hvilket skal medvirke til at udvikle en brugbar teoretisk analyse (Jävinen og Mik-Meyer, 2017, s. 206). Vi arbejder ud fra en epistemologisk antagelse om, at genstandsfeltet, unge i provinsen med en afsluttet ungdomsuddannelse, er et fænomen, som eksisterer i verden. Ud fra vores ontologiske ståsted antager vi, at viden om verden erkendes som betinget af individets livsverden (Nygaard, 2012, s. 10), her nærmere bestemt af de unges oplevelse af at have afsluttet en ungdomsuddannelse, holde sabbatår og være fra provinsen. Vi søger i specialet at forstå, hvordan de interviewede unge *forstår og oplever* at modtage uddannelses- og karrierevejledning i deres sabbatår efter de har afsluttet en ungdomsuddannelse (Tanggaard & Brinkmann, 2015, s. 31; Jacobsen et al., 2015, s. 219). På samme tid søger vi at *fortolke* de unges fortællinger og hermed forstå dem ind i en social kontekst og større samfundsmæssig sammenhæng, hvilket vi forholder os til senere i specialet. Udgangspunktet for specialet er den konkrete empiri, vi har indsamlet gennem surveyundersøgelse og interviews, og ikke en bestemt forud fastlagt teoretisk vinkel, der søges be- eller afkræftet. Det vil sige, at vi er gået åbent til empiriindsamlingen og efterfølgende gennem anvendelsen af grounded theory, som analytisk metode, lader empirien styre hvad vi vælger at se nærmere på i analysen.

Det videnskabsteoretiske ståsted for dette speciales undersøgelse bygger på fænomenologien og socialkonstruktivisme, for på bedst mulig vis at frembringe viden om de unges oplevelser. Både fænomenologien og socialkonstruktivismen udspringer fra konstruktivisme, der i sin enkelthed handler om, at der ikke findes en absolut virkelighed, men at mennesker aktivt skaber deres viden om verden og hinanden (Bredsdorff, 2011, s. 326). Samspejlet mellem de to videnskabsteoretiske retninger er med til at skabe en dybere forståelse af unge i proveniens tanker omkring vejledning og videre uddannelse.

Fænomenologiens primære fokus er empirisk indlevelse, erkendelse, forståelse og sansning, hvilket er relevant for både vores speciale og problemformulering samt vores adgang og undersøgelse af problemfeltet. Det giver os mulighed for at få adgang til, hvad de unge tænker og oplever, med fokus på begrebet *livsverden*. Livsverden er den interviewedes konkrete virkelighed, som personen oplever og erfarer den samt hvad man ”...i det daglige tager for givet og er fortrolig med, når (man) træffer beslutninger, kommunikerer og handler” (Tanggaard, 2017, s. 83). Vi er altså interesserede i de unges oplevelser og erfaringer, som de fremstiller dem, og ikke i om deres fremstilling er den ”korrekte” fremstilling. Ved at få adgang til de interviewedes livsverden har vi mulighed for at ”...beskrive forskellige fænomener og gå bag om de fordomme, stereotyper, sociale og kulturelle påvirkninger, som vi tager for givet i dagligdagen, og som kan have betydning for, hvordan vi opfatter verden” (Tanggaard, 2017, s. 84). Således giver fænomenologien os mulighed for at forstå verden ud fra de interviewedes egne perspektiver og på den måde får opbygget en referenceramme, der indeholder den måde, de interviewede oplever verden på.

For ikke kun at kunne *forstå* men også analysere, hvordan de unges fortællinger *konstrueres*, anvender vi socialkonstruktivisme. Vi undersøger uddannelses- og karrierevejlednings tilbud for unge i provinsen under deres sabbatår, med fokus på hvordan vejledning kan fremme livslang læring, med udgangspunkt i socialkonstruktivismens ontologi, fordi grundantagelsen er, at den sociale virkelighed er konstrueret (Bredsdorff, 2011, s. 631). I specialet kommer grundantagelsen til udtryk ved, at fokus på uddannelses- og karrierevejledning til at fremme livslang læring, opfattes som noget, der *konstrueres* – at der gennem tilbud om uddannelses- og karrierevejledning

skabes et behov for mere uddannelse og livslang læring. Dermed er socialkonstruktivisme med til at ”give begreber for muliggørende og begrænsende strukturer på den ene side og reflektsive aktører på den anden.” (Esmark, Laustsen, og Andersen, 2005, s. 10). Således anvender vi socialkonstruktivisme til at forstå verden som en social konstruktion der skabes i relationen mellem forskellige aktører.

Den videnskabsteoretiske tilgang til feltet søger at kunne forstå de unges oplevelser med uddannelses- og karrierevejledning gennem et fænomenologisk blik, samt at forstå uddannelse, livslang læring og vejledning som *sociale konstruktioner* der har betydning for de unges vej til valg af uddannelse.

7.2 Indgang til feltet

I specialets opstartsfase, og efter at vi blev koblet på projekt RUSK, fik vi til opgave at udarbejde et undersøgelsesdesign, for derefter at afprøve designet og påbegynde indsamling af empiri. I samarbejde med projektlederen fra Studievalg Danmark, blev vi enige om at afprøve og gennemføre vores undersøgelse i tre indsatskommuner i Region Sjælland; Lolland, Ringsted og Kalundborg. RUSK havde etableret den første kontakt til ungdomsuddannelserne i de tre kommuner, hvorefter vi overtog kommunikationen via mail for at aftale hvornår vi kunne gennemføre vores surveyundersøgelse blandt afgangsklasserne på de forskellige uddannelsesinstitutioner. Vi fik positiv feedback fra Nakskov gymnasium, Maribo gymnasium, Allikeland gymnasium og Ringsted gymnasium om at vi kunne besøge dem for at gennemføre vores surveyundersøgelse. Vi gennemførte surveyundersøgelsen i slutningen af februar og starten af marts 2022, hvor vi besøgte de fire gymnasier og i alt 16 afgangsklasser (STX, HF, HTX, EUX). Vi valgte at besøge alle afgangsklasser på de fire gymnasierne, uanset uddannelsesretning, fordi vi er interesseret i at få indsigt i alle afgangselevs tanker om at skulle holde sabbatår uafhængigt af deres uddannelse. Derfor berører vi heller ikke forskellene på de forskellige retninger på ungdomsuddannelserne dybere i opgaven, da vi har valgt at samle det under en betegnelse ”afgangselever fra en ungdomsuddannelse”. Vi kontaktede Kalundborg gymnasium flere gange, både via telefon, mail og personligt, men de vendte ikke tilbage og vi antager derfor, at de ikke ønskede at deltage i undersøgelsen.

Det viste sig noget sværere at finde informanter, der havde lyst til at deltage i et interview. Vores målgruppe er unge i provinsen i Region Sjælland, som har afsluttet en ungdomsuddannelse og holder sabbatår. Disse unge har vi valgt fremadrettet at omtale som sabbatister. Gennem det indledende arbejde med at etablere kontakt til målgruppen erfarede vi, hvor vanskeligt det kan være at komme i kontakt med en, for os, ukendt målgruppe, forstået på den måde, at det var vanskeligt at skabe kontakt til en gruppe af unge, som der ikke var direkte adgangskanaler til, hverken gennem uddannelsesinstitutioner eller arbejdsgivere (Hansen et al., 2011, s. 23).

Da vi hverken kunne trække på vores personlige netværk eller det netværk, vi har adgang til gennem samarbejdet med RUSK-projektet, forsøgte vi først at skabe kontakt gennem Facebook-grupper med geografisk tilknytning til de udvalgte kommuner. Vi skrev et opslag, hvor vi kort forklarede om formålet med projektet, og om hvad vi søgte. I et forsøg på at få flere informanter tilbød vi en biografbillet til alle, der deltog i interviewene (se bilag 1). Dette gav ikke nogen henvendelser. Årsagen til dette kan være mange. Vi har ræsonneret os frem til, at det er vanskeligt at konstruere et opslag, som både er tro mod forskningsinteressen og på samme tid appellerer til modtagerens egen interesse. Selv hvis et opslag når frem til den ønskede målgruppe, skal opslaget appellere til modtagerens egen interesse i så høj en grad, at modtageren aktivt responderer på opslaget, og senere indvilliger i at blive interviewet. En anden årsag til det nedslående antal af henvendelser kan hænge sammen med de tabuer, der kan være forbundet med at være en del af lige præcis denne målgruppe. I og med, at der kan være nogle samfundsmæssige forventninger om, at alle unge bidrager til samfundet ved enten at uddanne sig eller være i beskæftigelse, kan lysten til at tilkendegive sig som en del af den gruppe, der ikke følger samfundets forventninger, blive påvirket negativt.

På grund af manglede respons kontaktede vi både projektlederen og vores vejleder, med henblik på at ideudvikle på, hvordan vi kunne skabe kontakt til vores målgruppe. Efter dialog med projektlederen besluttede vi, at hun sendte en mail ud med beskrivelse af projektet til de studievejledere, som er tilknyttet Studievalg Danmark, i en forventning om, at de havde kendskab til og kunne sætte os i kontakt med unge sabbatister. En studievejleder responderede direkte til os, og satte os i kontakt med tre informanter, der gerne ville deltage i et interview. Samtidig havde vi indsamlet kontaktoplysninger på et

par elever i de forskellige klasser, vi havde besøgt på gymnasierne. Til de elever sendte vi en mail, hvor vi forklarede, at vi søgte unge sabbatister til interviews og spurgte om de måske havde nogle sabbatister i deres omgangskreds. Vi fik få tilbagemeldinger, men en elev svarede med mailadresser til flere informanter, hvoraf en informant svarede ja til at deltage i et interview. Vi anvendte således en netværkstilgang, fordi vi brugte en tredjepart inden for organisationen, både studievejlederne og afgangselev, til at skabe kontakt til unge sabbatister (Andersen, 2014, s. 149). Vi besluttede også at rette henvendelse til fire større virksomheder beliggende på Lolland, som vi vurderede kunne have unge sabbatister ansat. Virksomhederne blev udvalgt på baggrund af deres størrelse, behovet for ufaglært arbejdskraft og geografiske beliggenhed. Vi kontaktede; Knuthenborg Safaripark, Nordic Sugar, Scandlines og Lalandia via en mail, hvor vi efterspurgte mulighed for, at de ville sende en intern mail ud med en beskrivelse omkring vores projekt. Lalandia responderede positivt og sendte en mail ud til deres medarbejdere, hvorfra der efterfølgende var én, som kontaktede os og ønskede at medvirke i et interview.

Vi har dermed afholdt fem interviews med unge sabbatister fra Region Sjælland. Vi er interesserede i den enkeltes fortælling om at være sabbatist i provinsen og dennes oplevelse af vejledning i forbindelse med eventuel videre uddannelse på et senere tidspunkt. Det er ikke specialets formål at opstille generaliserbar fund for en samlet gruppe unge, så derfor vurderes antallet på fem informanter som acceptabelt. Vores mål er at gennemføre dybdegående analyser af vores interview. Vi oplevede desuden efter interviewene, at der var overlap i de unges fortællinger, når de fortalte om deres oplevelser med vejledning og uddannelse. Samtidig var der også fortællinger, som var enkeltstående for de unge. Grunden til at der forekommer enkeltstående fortællinger kan blandt andet hænge sammen med, at vi har haft en åben tilgang, hvor den interviewedes fortælling har kunnet gå i mange retninger. I det følgende vil vi beskrive, de udvalgte metoder til undersøgelsen.

7.3 Mixed methods (201708660)

Når konkrete metoder udvælges til et undersøgelsesdesign, skal det i bund og grund altid kunne retfærdiggøres, at den konkrete metode er velegnet til det empiriske formål og knytter sig til erkendelsesinteressen (Frederiksen, 2015, s. 207). I den forbindelse spørger vi os selv *-Hvordan skal vores data produceres?* Hertil har vi rationaliseret os frem til, at

vi ønsker at kombinere en metode, som er god til at indfange mønstre og tendenser på tværs af større grupper, med en metode, der er god til at indfange folks forståelser og forklaringer.

Vi har derfor valgt at foretage et Mixed methods undersøgelsesdesign. Mere konkret har vi valgt at lave surveyundersøgelse samt foretage semistrukturerede interviews. Denne forskningsstilgang møder megen kritik og passer ikke altid ind i de gængse forestillinger om hvad god forskningskvalitet er (Frederiksen, 2015, s. 197). Et litteraturreview af Mixed methods-artikler, udarbejdet af Alan Bryman, peger på følgende problematikker ved forskningskvaliteten af Mixed method forskning: 1) vanskeligheden ved at fastholde stringens og systematik i undersøgelsen, 2) svagt funderet grundlag for at kombinere metoderne og 3) uoverensstemmelse mellem det teoretiske formål med metoden og udførelsen i praksis (Frederiksen, 2015, s. 197) (Bryman, 2006). Vi vil løbende i dette afsnit tydeliggøre, hvordan vi søger at komme rundt om disse problematikker ved forskningskvaliteten af Mixed method forskning. Udover de tre kritikpunkter pågår en anden og mere fundamental debat om, hvorvidt kvantitative og kvalitative metoder overhovedet er videnskabsteoretisk forenelige eller om de udgør to modsatrettede forskningsparadigmer (Frederiksen, 2015, s. 197). Tidligere er kvantitativ forskning blevet fremstillet som en realistisk type videnskab, der forudsætter, at forskeren har direkte adgang til virkeligheden, og at sand viden kan opnås. Omvendt er kvalitativ forskning blevet fremstillet som en fortolkende, konstruktivistisk videnskab, hvor den empiriske virkelighed kun kan antages gennem forskerens fortolkning og udlægninger (Frederiksen, 2015, s. 199). I dag er der dog en større anerkendelse af metode triangulering og en accept af Mixed method, som et tredje forskningsparadigme (Frederiksen, 2015, s. 199).

Vores begrundelse for valg af Mixed method som forskningsmetode, bunder i et ønske om at skabe mere dækkende viden gennem brugen af flere metoder. Frederiksen skelner mellem tre forskellige formål ved at kombinere metoder: 1) Triangulering, 2) Komplementaritet, og 3) Komplexitet (Frederiksen, 2015, s. 200). Formålet ved *Triangulering* er at skabe mere sikker viden ved at undersøge det samme fænomen gennem brug af to forskellige metoder (Frederiksen, 2015, s. 200). *Komplementaritet* handler om at opnå mere *dækkende* viden ved at undersøge empiriske områder, som er

knyttet til hinanden (Frederiksen, 2015, s. 201). Det sidste af de tre teoretiske formål med at kombinere metoder er *Kompleksitet*, hvor formålet er at opnå komplicerede, konfliktfyldte eller multifacetterede beskrivelser. Formålet er også at fremstille virkeligheden som selvmodsigende. Det perspektiv vi ligger i specialet har hverken interesse i at undersøge det samme fænomen ud fra to forskellige metoder eller at skildre virkeligheden som selvmodsigende. Vi har derimod et ønske om at få en mere dækkende viden om *komplementariteten* i unges vejledningsbehov i provinsen. Vi undersøger, hvilke vejledningsbehov unge under sabbatår har, ved brug af kvalitative interviews. For at opnå en mere dækkende viden vælger vi, at foretage en surveyundersøgelse af afgangselever fra ungdomsuddannelser fra samme områder, som skal bidrage til at give en mere generel viden omkring vejledningsbehov i områderne. (Frederiksen, 2015, s. 201).

Inden for Mixed method er det relevant at forholde sig til skalering, særligt når to forskellige skaleringer som surveyundersøgelse og semistrukturerede interviews kombineres. Skaleringer, som går fra mange til få eller omvendt, får betydning for forholdet mellem bredde og dybde og dermed hvilke typer analyser der kan udføres (Frederiksen, 2015, s. 207). I dette speciale går skaleringen fra mange til få. Det betyder, at vi gennem anvendelsen af surveyundersøgelsen skaber bredde, altså at vi på baggrund af en stor mængde data kan identificere og kortlægge generelle mønstre og tendenser omkring vejledningsbehov i de respektive provinsbyer. De kvalitative interviews kan derimod bidrage til at skabe dybde til analysen, hvor vi får mulighed for at få en dybere indsigt i de mønstre og tendenser som fremkommer af surveyundersøgelsen. De modsatrettede metoder har derfor forskellige styrker og svagheder for den data/empiri, der indsamles. For selve analysen betyder det også, at vi må behandle og analysere vores data med forskellige analytiske værktøjer, som henholdsvis egner sig til kvantitative data eller kvalitativ empiri. Dette vil vi komme nærmere ind på i afsnittet ”*Analysestrategi*”.

Integrationspunkter

Det anbefales, at man beslutter sig for integrationspunkter i processen, hvor det kvantitative studie og det kvalitative studie bringes i kontakt med hinanden. Dette kan ske i designfasen, i indsamlingsfasen, i analysefasen og/eller i fortolkningsfasen. Det handler

om at få metoderne til at arbejde sammen, så der gennem analysen opnås viden, der rækker udover det metoderne hver især kan bidrage med (Frederiksen, 2015, s. 209). Det skal hertil tilføjes, at integrationspunktet ikke nødvendigvis skal forstås som afgrænsede punkter, men snarere skal forstås som de snitflader, hvor metoderne forbindes (Frederiksen, 2015, s. 210). Vi vil nu beskrive i hvilke dele af processen vi lægger vores integrationspunkter. Vi har valgt at skabe forbindelse mellem metoderne på den måde, at vi bruger resultaterne fra det kvantitative studie til at udvælge nogle af de temaer vi inkluderer i vores kvalitative interviews. Vores første integrationspunkt ligger derfor i selve designfasen. Andet integrationspunkt ligger i analyse- og fortolkningsfasen. Her forbinder vi resultaterne fra de to delstudier til at indgå i en samlet analyse. Ligeledes skaber vi forbindelse i fortolkningsfasen, hvor vi ud fra den samlede analyse på tværs af delstudierne skaber en samlet mening i de adskilte og enkeltstående resultater (Frederiksen, 2015, s. 212). Vi har bestræbt os på at fastholde en stringens og systematik i undersøgelsen ved at have flere integrationspunkter, samt at tydeliggøre hvor integrationspunkterne ligger.

7.4 Surveyundersøgelse (202002064)

Som en del af vores undersøgelsesdesign har vi udarbejdet en survey. I det følgende vil vi redegøre for, hvorfor og hvordan vi har valgt at benytte survey som metode i dette speciale. Vores survey har først og fremmest til formål at afsøge unge i provinsens vejledningsbehov og præferencer i forbindelse med valg af videre uddannelse efter afsluttet ungdomsuddannelse. Vi har tidligere i afsnittet "*Indgang til feltet*" beskrevet, hvor svært det var at komme i kontakt med målgruppen "unge sabbatister i provinsen". Derfor valgte vi at udarbejde en surveyundersøgelse til afgangsklasserne på ungdomsuddannelses i følgende provinsbyer: Ringsted, Kalundborg, Nakskov og Maribo. Vi har valgt at gennemføre vores survey med denne målgruppe fordi vi er interesseret i at vide, hvad deres oplevelser er lige nu og her omkring uddannelses- og karrierevejledning samtidig med, at vi ønsker at få indsigt i hvilke tanker de har omkring fremtiden. Dette gør vi, dels fordi målgruppen er lettere tilgængelig for os gennem uddannelsesinstitutioner, dels fordi vi arbejder ud fra hypotesen om, at vores interviewpersoner har befundet sig i lignende situationer, og derfor er vi interesseret i at opnå en forforståelse gennem surveyen inden vores interviews. Samtidig kan surveyen

belyse temaer, som vi ikke tidligere har været opmærksomme på, hvilket kan påvirke udarbejdelsen af vores interviewguide og udvælgelsen af temaer til interviewene, hvilke uddybes senere i specialet under afsnittet "*Interviewguide*". Dernæst har surveyundersøgelsen til formål, at be- eller afkræfte nogle af de hypoteser vi har fundet i litteraturen i forhold til barrierer i forbindelse med valg af videre uddannelse.

7.4.1 Konstruktion af surveyundersøgelsen (201708660)

Først og fremmest har vi spurgt os selv -*Hvad vil vi gerne vide noget om?* Denne surveyundersøgelse har til formål at afdække afgangselevs vejledningsbehov, samt deres præferencer til forskellige typer af vejledning i forbindelse med overgangen fra en ungdomsuddannelse til videre uddannelse eller beskæftigelse. Dette formål har vi inddelt i fem overordnede temablokke, som ønskes afdækket eller berørt gennem surveyen.

De fem overordnede temablokke udgør i alt 20 spørgsmål:

1. BaggrundsvARIABLE (2 sp)
2. Barrierer (7 sp)
3. Vejledningsbehov (8 sp)
4. Vejledningsformer (1 sp)
5. Studievalg Danmark (2 sp)

Det første tema udgøres af baggrundsvARIABLE, herunder postnummer og alder. Andet tema kalder vi for *Barrierer*, som dækker over de barrierer der kan stå i vejen for, at unge vælger videre uddannelse efter afsluttet ungdomsuddannelse. Formålet med dette tema er, at vi ønsker at be- eller afkræfte hypoteser omkring barrierer, i forbindelse med valg af videre uddannelse som ung i provinsen. Tredje tema *Vejledningsbehov* søger at afdække de unges vejledningsbehov i forhold til valg af videre uddannelse. Fjerde tema *Vejledningsformer* søger, som supplement til tredje tema, at afsøge de unges præferencer til forskellige typer af vejledning. Femte tema fungerer som baggrundsvARIABLE til fordel for Studievalg Danmark, som søger at få svar på om de unge har kendskab til Studievalg Danmark, og i så fald hvorfra.

Surveyundersøgelsen er konstrueret i programmet SurveyXact, surveyen kan derfor tilgås elektronisk via et link, og dermed er smidigt i forbindelse med distribuering. Surveyen er

opbygget efter en vis logik, så sammenhørende spørgsmål, altså spørgsmål tilhørende samme temablok, står tæt på hinanden. På den måde svarer respondenter på flere spørgsmål i streg, som ligger inden for samme tankegang, hvilket forstyrrer respondenter mindst muligt (Reimer & Sortkær, 2017, s. 63).

7.4.2 Udvælgelse af svarpersoner (202002064)

Forud for udarbejdelsen af vores surveyundersøgelse, har vi opstillet nogle udvælgelseskriterier for de respondenter vi ønsker at inkludere. Denne udvælgelse sker først og fremmest på baggrund af vores undersøgelsesspørgsmål, således er vi kun interesseret i at rette surveyen mod unge fra provinsbyer i Region Sjælland. Vores undersøgelsesspørgsmål er derfor definerende for den population vi ønsker at skabe viden om. I samarbejde med RUSK-projektet har vi fået etableret kontakt til forskellige HHX, HTX, STX, EUX og HF i følgende provinsbyer: Ringsted, Kalundborg, Nakskov og Maribo. Disse fire provinsbyer udgør vores sample i undersøgelsen og er udvalgt efter 1) geografisk adspredelse og 2) at der ligger en eller flere ungdomsuddannelsesinstitutioner. Argumentet for at udvælge provinsbyer med geografisk adspredelse inden for Region Sjælland, bunder i et ønske om at afsøge, om der er tydelige forskelle forbundet med de respektive provinsbyer. På den måde kan det blive muligt at opdage om de unge i de respektive provinsbyer har forskellige præferencer og behov, når det kommer til vejledning samt om de unge oplever forskellige barrierer i forbindelse med valg af videre uddannelse. En anden metodisk overvejelse vi har gjort os om begrundelsen for at inddrage flere provinsbyer, er spørgsmålet om *repræsentativitet* og *validitet* (Reimer & Sortkær, 2017, s.146). I og med, at vi ikke har mulighed for at spørge unge i samtlige provinsbyer i Region Sjælland, inden for rammerne af RUSK-projektet og ikke mindst omfanget af dette speciale, er vi nødsaget til at foretage en udvælgelse. Vi har her valgt at benytte os af *klyngeudvælgelse*. Det betyder, at vi har inddelt den samlede population (provinsbyer i Region Sjælland) i klynger (afgangselever fra fire gymnasiale uddannelser), som bliver genstand for undersøgelsen (Reimer & Sortkær, 2017, s.146).

Følgende udvælgelseskriterier er opstillet:

- Provinsbyer i Region Sjælland
- Gymnasiale uddannelser, der ligger med geografisk adspredelse

- Afgangselever fra disse uddannelser

7.4.3 Udarbejdelsen af spørgsmålene (201708660)

Det er vigtigt at have målgruppen for øje når surveyundersøgelsen skal udarbejdes, da det har betydning for, hvordan selve surveyen kan konstrueres, så den bedst tilpasses målgruppens forudsætninger for at besvare. Målgruppen i denne undersøgelse er afgangselever fra ungdomsuddannelser, derfor har vi gjort os overvejelser omkring hvordan spørgsmålene skal formuleres, så de opfattes letlæselige og meningsfulde.

Spørgsmålene er konstrueret efter at de skal give specifikke svar og dermed ikke generelle svar. Således spørger vi fx. direkte ind til respondenterne ”*Hvem foretrækker du at snakke med omkring dine uddannelsesplaner?*” I stedet for at spørge generelt fx. ”*Taler du med nogen omkring dine uddannelsesplaner?*”. Formålet med at stille specifikke spørgsmål er, at indkredse problematikken ved at få uddybende svar gennem udtømmende svarkategorier, som kan sige mere end blot en konstatering af ”Ja” eller ”Nej” (Reimer & Sortkær, 2017, s. 79). Vi har desuden bestræbt os på at basere surveyundersøgelsen på lukkede spørgsmål, dels på grund af det analytiske efterarbejde, men i høj grad også af hensyn til brugervenligheden med tanke på at indskrænke besvarelestiden. Af samme årsag har vi lagt stor vægt på at udforme udtømmende svarkategorier, som er dækkende for spørgsmålene ift. målgruppen.

I forbindelse med temablok 2 (Barrierer), skal spørgsmålene bidrage til at be- eller afkræfte de seks barrierer, der kan være i forbindelse med valg af uddannelse, som Studievalg Danmark har opstillet på baggrund af fund i andet litteratur og forskning. De seks barrierer som spørgsmålene skal be- eller afkræfte, er som følger:

Studievalg Danmark – De seks barrierer	
Tilpasning Fænomen	<i>Geografisk mobilitet:</i> Unge med ungdomsuddannelse, som ikke ønsker at flytte for at tage en uddannelse

Manglende vejledning	<i>Synlighed af Studievalg Danmark:</i> Opmærksom på, at det er muligt at få vejledning i sabbatårene
Økonomiske barrierer	<i>Praktiske uoverskuelighed:</i> Overblik og hjælp til at finde oplysninger om blandt andet studieboliger
Psykiske barrierer	<i>Fx angst. Forhindring i at tage skridtet videre:</i> Hvordan bryder man tabuet om angsten for at komme videre.
Motivationer – Uddannelsestillid	<i>Overblik over mulighederne på en overskuelig måde:</i> Hjælp til at finde ens passion, skabe nysgerrighed.
Uddannelsesfremmed	<i>Selvundervurderende:</i> Evt. Next stop videoer. Skabe uddannelsestillid

Tabel 2: RUSK projektets 6. Barrierer (se bilag 2)

Vi kommer omkring disse barrierer ved at opstille udsagn, som netop tager udgangspunkt i barriererne, hvortil respondenterne skal tilkendegive i hvilken grad de er enige i udsagnene. Eksempel på et spørgsmål, som tager udgangspunkt i barrieren omkring Tilpasningsfænomen: *Jeg vil gerne flytte for uddannelsens skyld? (Enig __, Lidt enig __, Hverken/eller __, Lidt uenig __, Uenig __)* jf. bilag 3, s.146.

Ydermere har vi gjort os overvejelser omkring brugervenligheden af surveyundersøgelsen i form af tilpasning til diverse digitale devices, så surveyen kan besvares fra alle devices med adgang til wi-fi eller internet. I forlængelse af dette, har vi gjort os overvejelser omkring længden af surveyundersøgelsen og taget højde for de forudsætninger og den tid de unge har til at besvare surveyen. Vi har i den forbindelse bestræbt os på, at besvarelestiden skal tage under 5 minutter.

7.4.4 Test og tilpasning af surveyundersøgelsen (202002064)

Undervejs i konstruktionsforløbet, er surveyundersøgelsen blevet pilottestet af to forsøgspersoner, som begge netop har færdiggjort en almengymnasial uddannelse, og derfor rent kognitivt formodes at være tæt på målgruppen. Testpersonerne blev bedt om at have særligt fokus på sprogbrugen i surveyen samt, at kommenterer på om de finder spørgsmålene forståelige og svarmulighederne relevante. Dette medførte mindre rettelser og justeringer af svarkategorier, sproglige formuleringer samt ordvalg. Pilottesten sker med henblik på at sikre, at surveyen tilpasses og fungerer optimalt ift. målgruppen. Erfaringsmæssigt viser det sig, at respondenter er villige til at bruge mere tid på at udfylde en surveyundersøgelse grundigt, hvis blot de finder spørgsmålene relevante og formålet meningsfuldt (Reimer & Sortkær, 2017, s. 63). Før surveyundersøgelsen blev udsendt, blev den ligeledes præsenteret for Studievalg Danmark, som yderligere havde et par indholdsmæssige kommentarer og forslag til mindre tilføjelser.

7.4.5 Efterbehandling af besvarelsene (201708660)

Vi gennemførte surveyundersøgelsen på følgende ungdomsuddannelser; Maribo gymnasium, Nakskov gymnasium, Ringsted gymnasium og Allikelund gymnasium, hvor vi besøgte 16 afgangsklasser (STX, HF, HTX, EUX) hvilket ledte til i alt 276 besvarelser, som fordeler sig således; Maribo 88, Nakskov 95, Ringsted 68, og Allikelund 25.

Gennem surveyprogrammet SurveyXact, er det muligt at trække den ubehandlede data ud som Excel fil. Efterfølgende har vi sorteret og behandlet data i Excel, så det var muligt at opstille søjlediagrammer, der viser data gennem procentvis fordeling. I behandlingen af data har vi været opmærksomme på, at vi har fået markant færre besvarelser fra Allikelund gymnasium i Kalundborg. Vi er opmærksomme på, at de få besvarelse vi har fra Allikelund, kan være med til at give større udslag i behandlingen af data. Men efter vi har inspiceret og behandlet data, ser vi, at der er konsistente data på tværs af de fire uddannelsesinstitutioner. Derfor indgår alt data i designet af de søjlediagrammer, som vi inddrager i analysedel I.

Fordi vi har en fænomenologisk tilgang i vores undersøgelse, er surveyundersøgelsen tiltænkt at være deskriptiv. Jensen og Kvist skriver, at formålet med en deskriptiv

undersøgelse er “at beskrive et aspekt, en proces eller et fænomen, men ikke at forklare sammenhængen” (2019, s. 50). Således kan surveyundersøgelsen ses som en måde, hvorpå vi søger at beskrive det fænomen vi afgrænser til at være “ung i provinsen i gang med at afslutte en ungdomsuddannelse og deres erfaringer med og tanker omkring uddannelses- og karrierevejledning samt videre uddannelse”. Deskriptiv analyse handler om at skabe et overblik i ens datasæt (Eskjær & Helles, 2015, s. 84), hvilket sker ved at inspicere datamaterialet, i vores tilfælde søjlediagrammer udformet i Excel. Denne tilgang tillader os at få en række ideer til temaer, som vi kan arbejde videre med i vores interviews og senere i vores analyse. I afsnittet “Analysestrategi” redegør vi for, hvordan vi foretager en deskriptiv analyse samt hvad en deskriptiv analyse kan bidrage med af viden til specialet.

7.5 Semistrukturerede Interview (202002064)

Vi vil nu redegøre for, hvordan vi har planlagt, gennemført og efterbehandlet vores interviews, hvilke teknikker vi har anvendt samt hvordan interviewene forløb i praksis. Vores primære udgangspunkt er Kvale (1997), Tanggaard og Brinkmanns (2015) forskrifter for interviewpraksis, fordi de opstiller tydelige beskrivelser og kriterier for praktiske overvejelser, der skal gøres før, under og efter interviewsituationerne. Samtidig anvender vi Poulsen (2019) til at få en dybere forståelse af det semistrukturerede interview.

Vi anvender semistrukturerede interview for at opnå indsigt i de unges fortællinger om at være fra provinsen og holde sabbatår, hvor vi samtidig er interesseret i de unges oplevelser af allerede modtaget uddannelses- og karrierevejledning. Vi arbejder ud fra Poulsens udlægning af det semistrukturerede interview, som beskriver at formålet med et forskningsinterview ikke er at genere kvantificerbare data, men derimod at komme i dybden med et eller flere temaer. Således er det ikke mængden af interviews, der sikrer kvaliteten i en kvalitativ interviewundersøgelse, men derimod den dybe og detaljerede samtale om de temaer, der er relevante at få belyst i forhold til ens problemformulering (Poulsen, 2019, s. 98.) Det semistrukturerede interview kan give adgang til at spørge ind til personlig viden, erfaring og oplevelser, hvilket kan være med til at give os en indsigt i den interviewedes livsverden. Gennem interviewet får vi adgang til at forstå, hvordan

unge fra provinsen oplever det at have afsluttet en ungdomsuddannelse og være i gang med et eller flere sabbatår – vi får således adgang til et helt bestemt fænomen i de unges liv. Samtidig giver det semistrukturerede interview som metode, os mulighed for at være fleksible i vores undersøgelse, fordi vi undervejs i interviewet kan formulere nye spørgsmål eller bede den interviewede om at uddybe sin fortælling, hvis vi finder det relevant. Grundet vores fænomenologiske tilgang er vi interesserede i at skabe et rum, hvor vi har mulighed for ”...at forfølge den fortælling, som interviewpersonen er mest optaget af at fortælle.” (Brinkmann & Tanggaard, 2015, s. 38). Vi er således interesserede i den interviewedes fortælling om sin livsverden og forstår de interviewede som individer i en social verden, hvor deres fortælling er med til at skabe mening for deres handlinger. Vores metodiske overvejelse omkring tilgangen til interviewene, og måden hvorpå vi i praksis har gennemført interviewene, er nærmere beskrevet i det følgende afsnit.

7.5.1 Forberedelse af interview (201708660)

Vores første overvejelser gik på, hvordan vi kunne operationalisere et teoretisk perspektiv, således at vi kunne stille fyldestgørende spørgsmål i vores interviews. Altså forsøgte vi at afklare undersøgelsens *hvorfor* og *hvad*, hvor *hvorfor* henviser til ”*afklaring af formålet med undersøgelsen*” (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 158) og *hvad* henviser til ”*erhvervelse af forhåndsviden om det emne, der skal undersøges*” (Kvale & Brinkmann, 2015 s. 158). Undersøgelsens *hvorfor* er at gennemføre en interviewundersøgelse for at få adgang til unge fra provinsens fortælling om at være fra provinsen og holde sabbatår, samt om deres forhold til uddannelses- og karrierevejledning. For at blive klædt på i forhold til undersøgelsens *hvad*, har vi læst RUSK's materiale om, hvilke barrierer unge oplever når de skal vælge videre uddannelse. Efterfølgende har vi udarbejdet og gennemført en surveyundersøgelse blandt afgangsklasser på fire ungdomsuddannelser. Svarene fra surveyundersøgelsen gjorde det muligt for os at udvælge afgrænsede temaer, som vi ønskede at få uddybet i vores interviewundersøgelse.

7.5.2 Interviewpersoner (202002064)

I afsnittet ”*Indgang til feltet*” har vi redegjort for, hvor vanskeligt det var at finde informanter, som ville deltage i interviews og hvilke overvejelser vi gjorde os om, hvem og hvor mange, vi skulle interviewe for at sikre et empirisk belæg for vores analyse. Kvale

påpeger, at antallet af interviewpersoner afhænger af en vurdering af ”så mange personer, som det er nødvendigt for at finde ud af det, du har brug for at vide” (1997, s. 108). Ifølge Poulsen kræver det et vist forhåndskendskab til feltet og den viden, der ønskes opnået (Poulsen, 2019, s. 101), samt at opstille udvælgelseskriterier i forhold til interviewets informanter. For at ramme målgruppen for vores problemformulering, har vi benyttet os af følgende udvælgelseskriterier:

- Ung mellem 20 – 25 år
- Bosat i en provinsby i Region Sjælland
- Har afsluttet en ungdomsuddannelse
- Er i gang med et eller flere sabbatår
- Kan deltage i et interview online

På baggrund af disse kriterier fik vi kontakt til fem interviewpersoner, som alle passer på kriterierne og som ønskede at medvirke i et interview.

Inden interviewene havde vi gjort os overvejelser om, hvilke aftaler vi skulle indgå med interviewpersonerne. Det var overvejelser omkring, hvordan interviewet skulle foretages, om det skulle optages, og i så fald om optagelsen så både skulle rumme video og lyd? Vi besluttede at informanterne skulle være anonyme, fordi vi ikke finder det relevant for specialet at inddrage baggrundsvariable som fx køn og etnicitet. I forhold til specialets formål har det størst betydning, at alle informanter identificerede sig med at være ung, bo og være opvokset i provinsen, og at de havde afsluttet en ungdomsuddannelse, men ikke var i gang med videre uddannelse.

Vi har gennem hele vores kontakt med interviewpersonerne gjort det klart, at interviewene vil indgå som empiri i specialet, og at den ubehandlede empiri samtidig videregives til Studievalg Danmark for dermed at kunne indgå i projekt RUSK. Alle de interviewede har mundtligt givet samtykke til, at vi må bruge deres udtalelser som empiri i specialet, og at de ikke behøver materialet tilsendt til godkendelse.

7.5.3 Interviewguide (201708660)

Brinkmann og Tanggaard beskriver, at det som kendetegner det semistrukturerede interview er, at interviewer før interviewet forbereder en række temaer og forslag til spørgsmål via en interviewguide (2015, s. 37). En interviewguide har to funktioner. På

den ene side skal den fungere som et værktøj, der ”oversætter” undersøgelsens problemformulering og teoretiske afsæt til konkrete spørgsmål, og på den anden side fungere som et redskab i selve interviewsituationen, som interviewerens kan støtte sig til. Vi er dog opmærksomme på, at interviewguiden kan være en hæmsko i selve interviewsituationen, fordi den kan forhindre os i at være aktivt lyttende. Interviewguiden er udarbejdet med det formål, at få indsigt i livet som ung og være i gang med et eller flere sabbatår i provinsen i Region Sjælland samt få indsigt i de unges fortællinger om uddannelsesvalg og uddannelsesvejledning.

Tema	Spørgsmål (Operationelle)	Bemærkning
Intro	1. Formål med interviewet: Få indblik i dine perspektiver, oplevelser, og tanker vedrørende det at have sabbat år og søge eller modtage uddannelsesvejledning	2 minut

(Bilag 4)

På baggrund af vores surveyundersøgelse og forhåndsviden fra RUSK udvalgte vi fire temaer, som vi ønskede at gå i dybden med, tema 1: Sabbatår, tema 2: Vejledningsbehov og muligheder, tema 3: Forældre, og tema 4: Flytte ud af byen. Til hvert tema udformede vi spørgsmål, der gjorde det muligt for os at operationalisere temaerne. Vi udformede spørgsmålene så de lagde op til beskrivende svar ”Kan du fortælle om...”, ”Hvorfor tror du det?”, ”Hvad synes du?” og ”Hvordan påvirker det dig” (se bilag 4), for på den måde at sikre så righoldige beskrivelser af de unges livsverden som muligt (Kvale, 1997, s. 136). Formålet var, at få fortællingen om den interviewedes situationsbestemte erfaringer frem. I vores interviewguide valgte vi desuden at inkludere følgende temaer; intro, baggrundsfaktorer og debriefing, således at vi vidste, at der også var afsat tid til at indhente denne information i interviewet, og dermed ikke glemte det i selve interviewsituationen. Inden vi gennemførte interviewene, afprøvede vi interviewguiden på en bekendt, for at se om spørgsmålene gav mening og få en ide om den tid, vi havde estimeret til interviewet, var tilstrækkeligt.

7.5.4 Gennemførelse af interview (202002064)

Vi har gennemført fem interviews med fem forskellige unge i alderen 20-22 år. To af de unge er fra Lolland kommune mens de tre andre kommer fra området omkring Ringsted kommune. De fem interviews er indsamlet over en periode på 14 dage. Vi har delt interviewene mellem os. Grunden til at vi valgte at dele interviewene imellem os, var ønsket om at være mere effektive. Vi vurderede endvidere, at det ville kunne virke intimiderende hvis vi var to om at interviewe en person. Alle interviews er foregået online, enten via Zoom, Teams eller via mobiltelefon med video. Onlineinterview er valgt for at være så fleksible som muligt, da vi ikke selv er bosiddende i nærheden af Lolland, Ringsted eller Kalundborg. Ved onlineinterview havde vi mulighed for at gennemføre interviewene på det tidspunkt, der passede vores informanter bedst og hvor de følte sig mest tilpas. Vi er bevidste om, at valget om at gennemføre interviews online kan have effekt på vores interview og efterfølgende empiri. Kvale og Brinkmann (2015, s. 169) påpeger, at ved gennemførelse af et interview online kan kropslig tilstedeværelse, gestik, ansigtsudtryk og toneleje blive komprimeret og være sværere at tyde og dermed at respondere på.

Undervejs i interviewet har vi bevidst gjort brug af aktiv lytning, hvilket Poulsen (2019, s. 106) beskriver som værende udpræget verbal og nonverbal interesse for det, som interviewpersonen fortæller om. Vi har givet plads til pauser i samtalen, således at de interviewede havde mulighed for løbende at reflektere, komme med eksempler og så fortællingerne kunne blive fortalt til ende. Ved at give plads til pauser, har vi forsøgt at sætte parentes om vores egen forforståelse og give plads til, at vi kan bevæge os eksplorativt i feltet, således at vi når frem til en fordomsfri beskrivelse af de interviewedes udsagn (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 190-191).

Vi har gjort deltagerne opmærksomme på, at interviewet blev optaget. Ved at gennemføre interviewene via computer eller smartphone, har det været muligt at optage interviewene så ”usynligt” for deltagerne som muligt, hvilket kan have påvirket de interviewedes opførsel hen mod en mere naturlig deltagelse i samtalen.

7.5.5 Transskribering (201708660)

Vi vil nu redegøre for, hvordan vi har behandlet de indsamlede lydoptagelser fra de fem interviews. Vi har valgt at transskribere interviewene for at lette analysen af empirien. Gennem transskribering sker der dog en simplificering af data, idet der i omsætningen fra tale til skrift går kropssprog, talepauser, toneleje og fyldord som f.eks. ”Øh” tabt (Poulsen, 2019, s.110). Vores transskriberingsstrategi har været at behandle empirien så simpelt som muligt, derfor har vi anvendt Word 365, hvor det er muligt at indlæse lydfilen og lade transskriberingsfunktionen i Word skrive, hvad der bliver sagt. Dog har vi efterfølgende læst interviewene igennem, samtidig med at vi hørte interviewet for at rette evt. fejl. Vi har hver især transskriberet vores egne interviews kort efter de var gennemført, da Brinkmann og Tanggaard (2015, s. 51) anbefaler dette, for at interviewet kan stå klart i hukommelsen. Vi har valgt, at transskriptionen ikke skal indeholde fyldord, talepauser eller andre beskrivelser af interviewsituationen (Bilag 5), fordi vi er interesserede i at analysere på den fortælling, som den interviewede fortæller, så vi får adgang til den interviewedes livsverden. Vi vil senere i specialet under “*Analysestrategi*” redegøre for, hvordan vi anvender de transskriberede interviews i analysen.

7.6 Forskerposition (202002064)

Det er i forskningsarbejde værd at reflektere over egen rolle i feltet, da det har en afgørende betydning for den viden det er mulig at indsamle (Kvale, 2005, s. 122). Ved at skærpe bevidstheden om egen positionering i forhold til de informanter, der inddrages i undersøgelserne, har vi mulighed for at udforme et undersøgelsesdesign, som bidrager mest muligt til at højne kvaliteten af den empiri vi indsamler. På samme tid kan vi, ved at reflektere over vores forskerposition, få blik for de begrænsninger og de bias, der er (eller kunne være) i mødet med informanterne (Kvale, 2005, s. 123). Ifølge Kvale er der tale om tre etiske aspekter i forhold til forskerpositionen, som er vigtige at overveje: Videnskabelig ansvarlighed, forskerens uafhængighed og forholdet til informanterne. I følgende vil vi tydeliggøre vores forskerposition ved at tydeliggøre vores overvejelser til de førnævnte etiske aspekter.

Som forsker pålægges der et videnskabeligt ansvar for at sikre, at den viden der frembringes, er ny viden (Kvale, 2005, s. 122-123). Vi har derfor, forud for specialet, gennemført adskillige litteratursøgninger, for derigennem at finde frem til hvilken ny forskning vi kan bidrage med. Afsnittet ”*Forskningsoversigt*” tydeliggør den eksisterende viden, der grænser op til det videnshul vi skriver os ind i. En anden grund til at forskere har et særligt videnskabeligt ansvar for den viden der frembringes, pålægges forskeren af hensynet til og respekten for de informanter, som sætter tid af til at deltage.

Eftersom vi har udformet et undersøgelsesdesign, som kombinerer surveyundersøgelse med semistrukturerede interviews, har vi gjort os en del overvejelser om vores forskerposition ved de to metoder. I forbindelse med surveyundersøgelsen prioriterede vi at møde op fysisk på de respektive ungdomsuddannelser og gå rundt til de forskellige afgangsklasser, for personligt at sætte dem i gang med besvarelsen af surveyundersøgelsen. Vi vurderede, at vi gennem en personlig præsentation af formålet med undersøgelsen samt en kort præsentation af os selv og vores specialeprojekt, kunne skabe en tættere relation mellem informanterne og os, som i sidste ende ville højne arrangementet og dermed også kvaliteten af besvarelsene. En anden årsag til at vi prioriterede fysisk tilstedeværelse var, at vi på den måde eksplicit kunne tydeliggøre vores position som specialestuderende over for eleverne, med det formål at fortælle eleverne, at vi forholder os neutrale i forhold til deres valg omkring uddannelse eller sabbatår efter afsluttet ungdomsuddannelse. Denne overvejelse er begrundet i en forforståelse af at unge generelt oplever, at samfundet ser det som negativt, hvis de unge tager ”for mange” sabbatår. Derfor var vi særligt opmærksomme på at tydeliggøre for de unge, at vi hverken advokerede for det ene eller andet, med det formål at skabe større tillid til os. Vi havde ikke nogen relation til informanterne forud for besvarelsene, hvorfor vi vurderede, at denne tilgang ville bidrage positivt til kvaliteten af vores data.

I forbindelse med planlægning af besøgene på ungdomsuddannelserne lavede vi aftaler med skolesekretærene om, at lærere og elever på forhånd blev informeret om vores besøg. På ét gymnasie havde skolelederen dog glemt at informere lærere og elever om vores besøg, hvilket kunne mærkes i vores møde med klasserne. I disse klasser var både lærere og elever mere skeptisk indstillet over for undersøgelsen, hvilket bl.a. kom til

udtryk gennem kritiske kommentar omkring surveyundersøgelsen sammenlignet med klasserne på de andre ungdomsuddannelser, hvor de var informeret på forhånd.

I arbejdet med de semistrukturerede interviews med unge der holder sabbatår, har vi gjort os nogle af de samme overvejelser i forhold til at skabe tillid fra informanterne til os, samt at skabe en tryk interviewsituation for informanterne. Her har vi igen lagt stor vægt på at positionere os som specialestuderende fra Aarhus Universitet, fremfor at lægge fokuset på Studievalg Danmark. Dette valgte vi på baggrund af en forestilling om, at navnet Studievalg Danmark - for nogle - kunne give associationer til en autoritær, bestemmende part med skjulte politiske dagsordner.

Selve interviewsituationen kan opleves som en særlig udsat position for informanten, hvorfor det kræver yderligere overvejelser i forhold til vores forskerposition. Eksempelvis gør vi os tanker omkring, hvorvidt vores spørgsmål og spørgeteknik tager højde for, at flere af temaerne i interviewene åbner op for potentielle sårbare og svære samtaleemner. På baggrund af disse overvejelser vælger vi, at stille åbne spørgsmål såsom ”*Kan du fortælle hvilke erfaringer du har med...?*” eller ”*Hvad tænker du om...?*” (se Bilag 4), så informanten på den måde selv kan styre hvilke tanker, meninger og oplevelser der deles.

De informanter vi interviewer, holder alle sabbatår og udgør derfor en anden målgruppe end den vi inkluderer i vores surveyundersøgelse. Vi har ikke kendskab eller relation til informanterne forud for interviewene. Dog har vi begge erfaringer med sabbatår, da vi har haft henholdsvis tre og fem sabbatår fra vi afsluttede en ungdomsuddannelse til vi påbegyndte en videregående uddannelse. Det betyder, at vi har personligt kendskab til nogle af de problemstillinger, som informanterne står over for. Vi oplever under interviewene, at vi med fordel kan trække på vores egen erfaringer og sætte dem i spil, hvilket giver en følelse af større samhørighed og bidrager til, at informanterne åbner mere op om deres egne erfaringer. Dele af interviewene får karakter af samtale frem for interview, dog søger vi at sætte fokus på informantens udsagn i dialogen, så vi ikke lader vores egne erfaringer overtage. Ifølge Kvale skal man som interviewer, grundet eventuelle tætte mellem menneskelige interaktioner undervejs, være opmærksom på ikke at lade sig opsluge af informanten, hvis man som interviewer kan identificere sig med

informanten (Kvale, 2005, s. 123). Vi har begge været opmærksomme på dette i interviewsituationen og søgt at lade vores egne erfaringer stå i baggrunden.

7.7 Etske overvejelser (201708660)

Løbende har vi beskrevet de etiske overvejelser vi har gjort os i forbindelse med valget af undersøgelsesdesign, empiriindsamling og behandling af empiri. I det følgende beskriver vi mere indgående de etiske overvejelser, som knytter sig til de forskellige dele af specialet.

Først og fremmest har vi haft etiske overvejelser omkring anonymitet og fortrolighed. Det er god, professionel skik at beskytte informanter, som inkluderes i undersøgelsen, særligt når de åbner op omkring personlige beretninger fra deres liv og deler holdninger (Kvale & Brinkmann, 2015). Derfor har vi foretaget nogle etiske valg i forbindelse med anonymitet af vores interviewpersoner. Flere af de områder og emner vi berører i interviewene, er personlige, herunder områder som familierelationer, ensomhed, skoleskift, stress og angst. For flere af interviewpersonerne viser disse samtaleemner sig at være særdeles sårbare. Vi vælger derfor at anonymisere alle interviewpersoner og udsagn, så det ikke er muligt at trække tråde mellem citater og informanter. Såfremt interviewpersonerne nævnte andre personer ved navn, er disse personer ligeledes blevet anonymiseret. Vi er desuden bevidste om, kun at inkludere citater fra de sårbare samtaler, hvis vi har vurderet, at udsagnet bidrager til vores besvarelse af forskningsspørgsmålet.

I forbindelse med de kvalitative interview traf vi også etiske valg omkring selve mødet med interviewpersonerne. Forud for undersøgelsen havde vi en antagelse om at samtaleemnerne muligvis kunne opleves som værende sårbare for interviewpersonerne. Vi valgte derfor at informere interviewpersonerne om, at de selv kunne bestemme hvorvidt de ønskede at blive interviewet med kamera tændt eller slukket. Flere af interviewpersonerne valgte i den forbindelse at slukke deres kamera, da de fandt det mere komfortabelt i interviewsituationen. Alle interviewpersonerne blev spurgt om de ville tillade, at vi optog samtalerne til fordel for kvalitetssikring af den efterfølgende behandling og analyse af empirien.

Både ved surveyundersøgelsen og den efterfølgende interviewundersøgelse er informanterne blevet gjort opmærksomme på, at deres besvarelser og udsagn anonymiseres. I forbindelse med surveyundersøgelsen tilpassede vi ligeledes vores baggrundsvariable, således at vi kun inkluderede de mest nødvendige informationer. Vi vurderede i den forbindelse, at alder og postnummer kunne være interessante variable at sætte i relation til besvarelserne. Modsat vurderede vi, at personlige oplysninger såsom navne og kontaktoplysninger, *ikke* yder noget relevant til undersøgelsen, hvorfor vi ikke gjorde plads til disse informationer. Vi gjorde ydermere informanterne opmærksomme på 1) I hvilken forbindelse deres besvarelser kommer til at indgå, 2) at vi deler besvarelserne med Studievalg Danmark og 3) selve formålet med undersøgelsen.

I forhold til det analytiske arbejde og den måde vi vælger at formidle resultaterne på, har vi en etisk forsvarlig tøven, hvor vi har for øje at formidle empirien med respekt for informanterne og for Studievalg Danmark, således at vi forholder os så objektivt til empirien som muligt og opbygger vores argumentation ud fra videnskabelige metoder.

7.8 Analysestrategi

Forud for selve analysen vil vi redegøre for den analysestrategiske tilgang vi har valgt til at behandle og analysere vores indsamlede empiri. Da vi har valgt at tilrettelægge et undersøgelsesdesign, som kombinerer både kvantitative og kvalitative undersøgelser, vælger vi at anlægge et integrationspunkt for de to metoder i vores analysestrategi, så vores analysestrategi omfavner begge undersøgelser og medvirker til, at den kvantitative og kvalitative undersøgelse kommer i kontakt med hinanden. Vores analysestrategi kan derfor inddeles i en to-trins-fase, hvor det analytiske arbejde af vores surveyundersøgelse påbegyndes forud for indsamlingen af de kvalitative interviews. Det gøres for at udvælge de mønstre og tendenser, som vi ønsker at inkludere som temaer i det efterfølgende arbejde med de kvalitative interviews. På den måde tager den kvalitative del af vores empiri afsæt i den kvantitative del. Første led i analysestrategien omhandler derfor den kvantitative surveyundersøgelse mens andet led omhandler de kvalitative interviews.

Fase 1 - Den kvantitative undersøgelse

Vi har benyttet os af søjlediagrammerne som vi har udarbejdet i programmet Excel, fordi de illustrerer data gennem procentvise fordelinger. Efter grundig gennemlæsning af den indsamlede data analyseres og præsenteres resultaterne, hvilket giver et beskrivende billede af de fire provinsbyer og dermed give læseren et kendskab til de variationer, der er i besvarelserne fra de unge i de fire provinsbyer; Nakskov, Maribo, Kalundborg og Ringsted. Ydermere skal den deskriptive analyse bidrage til at skabe et sammenligningsgrundlag, hvorfra vi kan identificere mønstre og tendenser på tværs af de fire provinsbyer. På baggrund af den deskriptive analyse udvælges de mønstre og tendenser, som vi ønsker at inkludere som temaer eller spørgsmål i vores kvalitative interviews. Overordnet set er der to mål med analysen: 1) Dels skal analysen kunne bidrage til at skabe et deskriptivt billede af hvordan afgangselevernes vejledningsbehov og præferencer til vejledninger tager sig ud i de fire provinsbyer. 2) Dels skal analysen tydeliggøre de mønstre og tendenser, som kan udledes af data på tværs af de fire provinsbyer og dermed danne afsæt for dele af det tematiske indhold i de kvalitative interviews af unge der holder sabbatår.

Fase 2 - Den kvalitative undersøgelse

Denne fase af vores analysestrategi omhandler den kvalitative undersøgelse og tager udgangspunkt i grounded theory (Glaser & Strauss, 2017). Vi anvender en kombination af kodningstyperne: *åben kodning* og *selektiv kodning* (Boolsen, 2015) i forbindelse med at lede efter mønstre i vores Interviewmateriale. Den *åbne kodning* hjælper med at danne overblik over, hvilke emner der bringes på banen i de forskellige interviews (Boolsen, 2015, s. 246-247). Derfor gennemlæses de fem interviews enkeltvist, hvorefter de emner, som træder frem i empirien for hver af de fem sabbatister, nedskrives, jf. tabel 3.

Tabel 3: Åben kodning af interviews		
Interview omkring: Unges perspektiver, oplevelser, og tanker vedrørende at have sabbat år og søge eller modtage uddannelsesvejledning		
Provinsbyer:	Ringsted område	Lolland

Informanter:	Næstved (Anna) Sorø (Iben) Køge (Sofie)	Nakskov (Emil) Nakskov (Julie)
Ringsted:		
Anna (I gang med 2. sabbatår):		
<ul style="list-style-type: none"> ● Sabbatår som pusterum ● Problemer med stress ● Afklaring af uddannelsesvalg ● Frygt for at gå i stå ● Frygt for ikke at være klog nok ● Arbejde under sabbatår ● Livet på universitetet ● Vejen til valg af uddannelse ● Opbakning fra nære relationer ● Uoverskuelige vejledningsmuligheder 		
Sofie (I gang med 1. sabbatår)		
<ul style="list-style-type: none"> ● Ønske om at rejse ● Fokus på at spare penge op (...) 		

Tabel 3: Åben kodning af interviews (Bilag 7)

Dette giver mulighed for at opdage nye emner i interviewmaterialet, som vi ikke havde forudset. På den måde lader vi empirien tale og vise, hvilke emner der er relevante at give opmærksomhed i analysen. Herefter grupperes alle emnerne på tværs af interviewene, så de grupperes efter fælles emne-ligheder. Herefter sættes der en kategori på hver af grupperingerne, jf. tabel 4.

Tabel 4: Åben kodning - Kategorier	
Kategorier	Emner:
Årsag til sabbatår	<ul style="list-style-type: none"> ● Sabbatår som pusterum ● Ønske om at rejse ● Fokus på at spare penge op ● Ønske om at rejse ● Ønske om at rejse ● Drop out
Mindreverd	<ul style="list-style-type: none"> ● Frygt for ikke at være klog nok ● Forberedelse til universitetet

Tabel 4: Åben kodning - Kategorier (Bilag 8)

Ved at kategorisere de forskellige emner på tværs af empirien, får vi indblik i hvilke temaer, der er fremtrædende i vores interviews. Ligeledes får vi gennem kategoriseringen mulighed for at forholde kategorierne til vores undersøgelsesspørgsmål, for bedre at kunne vurdere, hvilke kategorier vi vil gå mere i dybden med i analysen. Flere af kategorierne har vi valgt at lægge sammen, da vi enten ser overlap mellem kategorierne gennem empirien eller fordi vi vurderer, at kategorierne tilsammen udgør et bedre afsæt for en analyse end hvis de analyseres enkeltvis.

Den selektive kodning derimod, tager udgangspunkt i de dele af empirien der *gør antagelser*. Den selektive kodning er med til at skabe større klarhed over, hvilke hypoteser der underbygges eller under *hvilke* omstændigheder de underbygges (Boolsen, 2015, s. 255). Denne kodningstype har vi valgt at inkludere i analysestrategien, eftersom vi på forhånd har nogle tematiske enheder fra den kvantitative undersøgelse som vi kigger efter i interviewmaterialet. Tanggaard og Brinkmann pointerer at analysen allerede begynder i selve interviewsituationen, hvor interviewerens kan afprøve fortolkninger i mødet med interviewpersonen (Tanggaard & Brinkmann, 2015, s. 45). Dette gør sig også gældende for interviewundersøgelsen i dette speciale, hvor hensigten med de fem interviews bl.a. er, at få sabbatisterne til at sætte ord på nogle af de mønstre og tendenser vi kan anspore ud fra den kvantitative undersøgelse. Som en del af analysestrategien skal den selektive kodning endvidere bidrage til at skabe en klarhed over, hvilke barrierer der optræder i forbindelse med valg af videre uddannelse for unge i gang med at holde sabbatår. Selektiv kodning egner sig også til at lede efter mønstre i empirien på tværs af flere interviews (Boolsen, 2015, s. 256), hvilket vi ligeledes vil gøre på tværs af de fem interviews.

Den analysestrategiske to-trins-fase-opbygning, bidrager til at identificere nogle mønstre og tendenser, som vi ønsker uddybet og til dels afprøvet gennem vores interviews. Vi har ikke på forhånd fastlagt vores kodning efter en teoretisk begrebsramme, eksisterende litteratur eller hypoteser. Således er specialet tro mod en overordnet induktiv tilgang, da vi ikke på noget tidspunkt tager afsæt i teoretiske begreber, som skal afprøves, og dermed primært stiller os åben overfor de antagelser, som informanterne har.

8. Analyse

I følgende vil vi kort præsentere specialets todelte analyse. Analysedel I af vores kvantitative data skal bidrage med et deskriptivt billede af, hvordan afgangselevernes vejledningsbehov og præferencer til vejledning tager sig ud i de fire provinsbyer. Derudover skal analysedel I tydeliggøre mønstre og tendenser, som kan udledes af data på tværs af de fire provinsbyer; Nakskov, Maribo, Kalundborg og Ringsted. Analysedel II tager udgangspunkt i vores interviewmateriale samt inddrager de fremanalyserede mønstre og tendenser fra analysedel I. Dette skal samlet bidrage til at belyse, hvilke forhold der har indflydelse på unge fra provinsens vejledningsbehov i forbindelse med deres vej til valg af videre uddannelse. På baggrund af resultaterne af vores samlet analyse præsenterer vi vores grounded theory.

8.1 Analysedel I - Afgangselevernes forhold til vejledning og valg af uddannelse

I følgende analyse vil vi beskrive den behandlede kvantitative data fra vores surveyundersøgelse, ved at beskrive den procentvise fordeling af besvarelserne. Denne analyse skal bidrage til at skabe et nuanceret billede af de respektive indsatskommuner - *Hvilke ligheder er der mellem de fire provinsbyer; Nakskov, Maribo, Kalundborg og Ringsted, samt på hvilke områder adskiller byerne sig fra hinanden?* Samtidig skal analysen af vores kvantitative data give indsigt i, hvem eleverne vælger at tale med omkring deres uddannelsesplaner, hvad der holder dem tilbage i forhold til valg af videre uddannelse og hvilke forhold de har til uddannelses- og karrierevejledning. Dette gør vi fordi vi er interesserede i at vise, *hvilke behov for uddannelses- og karrierevejledning unge der er bosat i provinsen har.*

Analysen opbygges således, at vi gennemgår samtlige spørgsmål fra surveyundersøgelsen. I gennemgangen af besvarelserne vil vi undervejs fremhæve de ligheder og forskelligheder, som vi ser på tværs af data for de fire uddannelsesinstitutioner, i de tre indsatskommuner; Kalundborg, Ringsted og Lolland kommune. Dette gøres for dels, at få blik for, hvilke fællestræk der er for de unge i indsatskommunerne mere generelt, samt for at få blik for, på hvilke områder besvarelserne afviger fra hinanden. Sidstnævnte skal bidrage til at tydeliggøre nuancerne i de forskellige indsatskommuner.

Denne deskriptive analyse af indsatskommunerne skal ydermere udgøre forståelsesrammen for indsatskommunerne i analysedel II, hvor vi analyserer sabbatisters overvejelser og tanker i forbindelse med valg af uddannelse. Således bruges denne analyse som grundlag for bedre at kunne forstå og forklare sammenhænge i interviewpersonernes udsagn.

8.1.1 Barrierer der afholder unge fra at tage en uddannelse

Følgende diagrammer udgør de spørgsmål, som tager udgangspunkt i de seks barrierer som RUSK projektet har opsat. Først har vi stillet eleverne to spørgsmål om at flytte på grund af uddannelse. Det har vi gjort fordi, at en af RUSK's barrierer er geografisk mobilitet, hvilket handler om, at unge ikke ønsker at flytte for at tage en uddannelse. Derfor stiller vi spørgsmålet ”Er du villig til at flytte til en anden by pga. uddannelse?”.

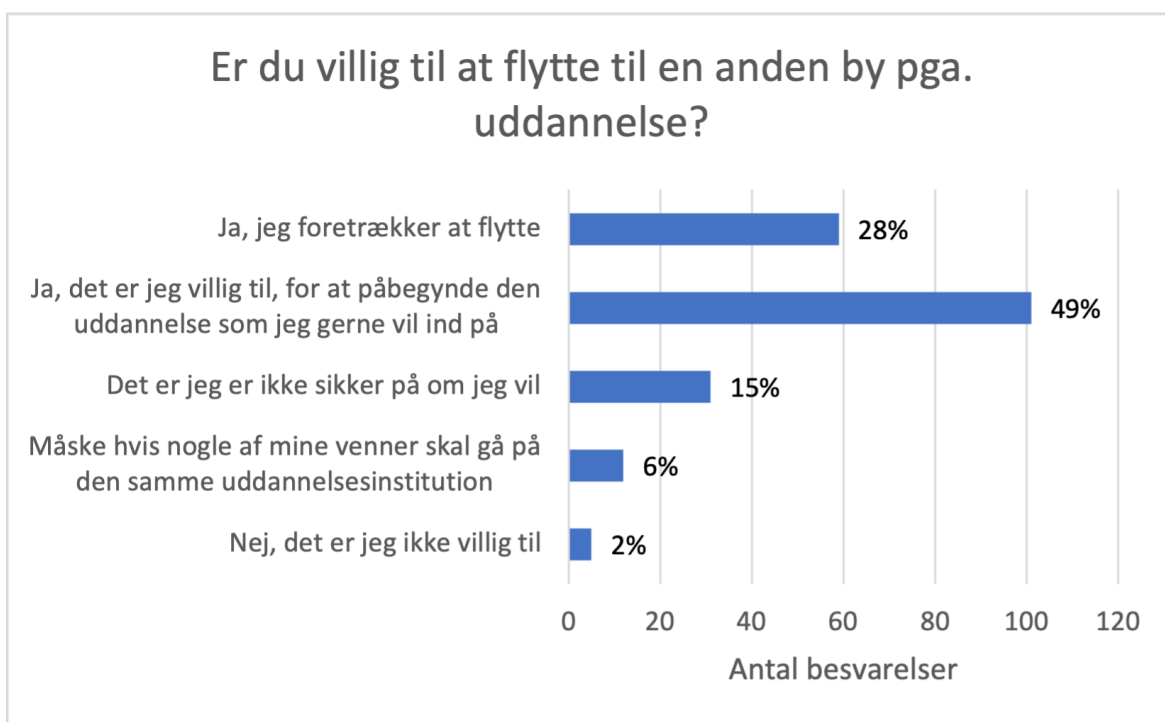

Diagram 1: Er du villig til at flytte til en anden by pga. uddannelse?

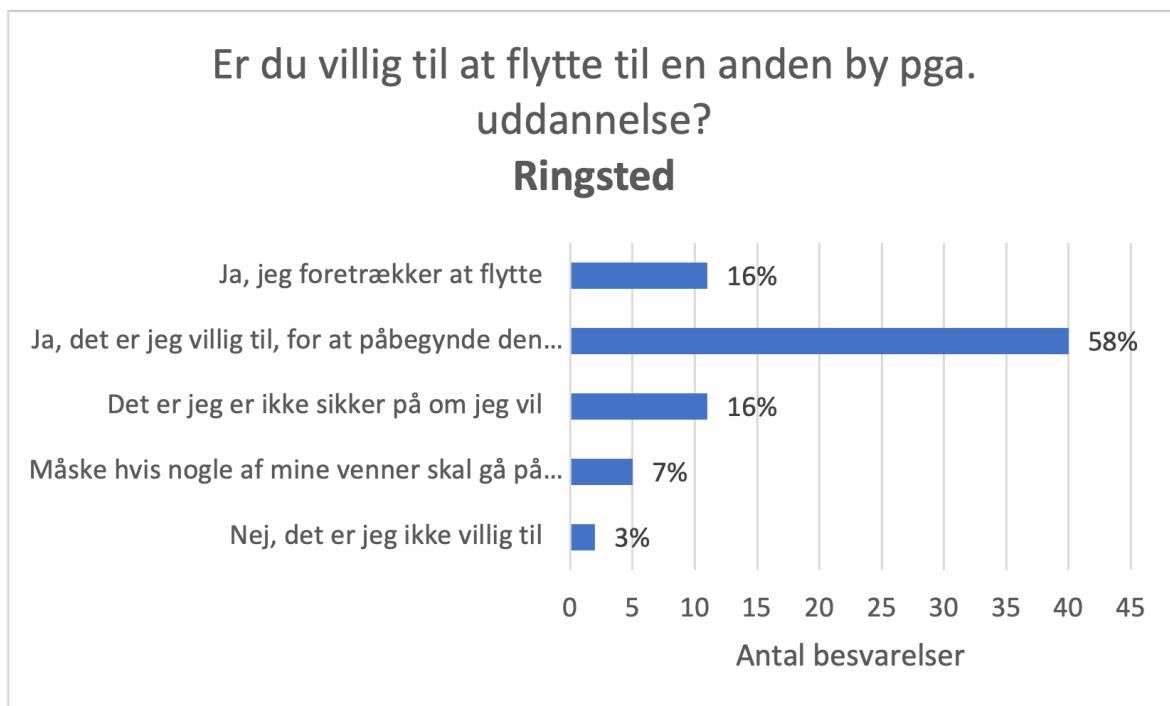

Diagram 2: Er du villig til at flytte til en anden by pga. uddannelse? Ringsted.

Vi har valgt at samle besvarelserne for Nakskov, Maribo og Kalundborg, fordi vi i behandlingen af vores data ser ligheder på tværs af de tre områder. Diagram 1 viser, at 28 % af de adspurgte elever foretrækker at flytte. Ringsted, som vises i diagram 2, adskiller sig markant fra de andre områder, ved at kun 16 % af eleverne foretrækker at flytte. Eleverne i Ringsted er derfor mindre villige til at flytte, end eleverne fra de tre andre provinsbyer. På de resterende valgmuligheder ser vi, at eleverne i alle fire provinsbyer vælger nogenlunde ens, når de skal svare på, om de er villige til at flytte til en anden by på grund af uddannelse.

Dernæst spørger vi eleverne, om de gerne vil flytte for uddannelsens skyld. Tendensen fra svarene på det tidligere spørgsmål omkring flytning går igen.

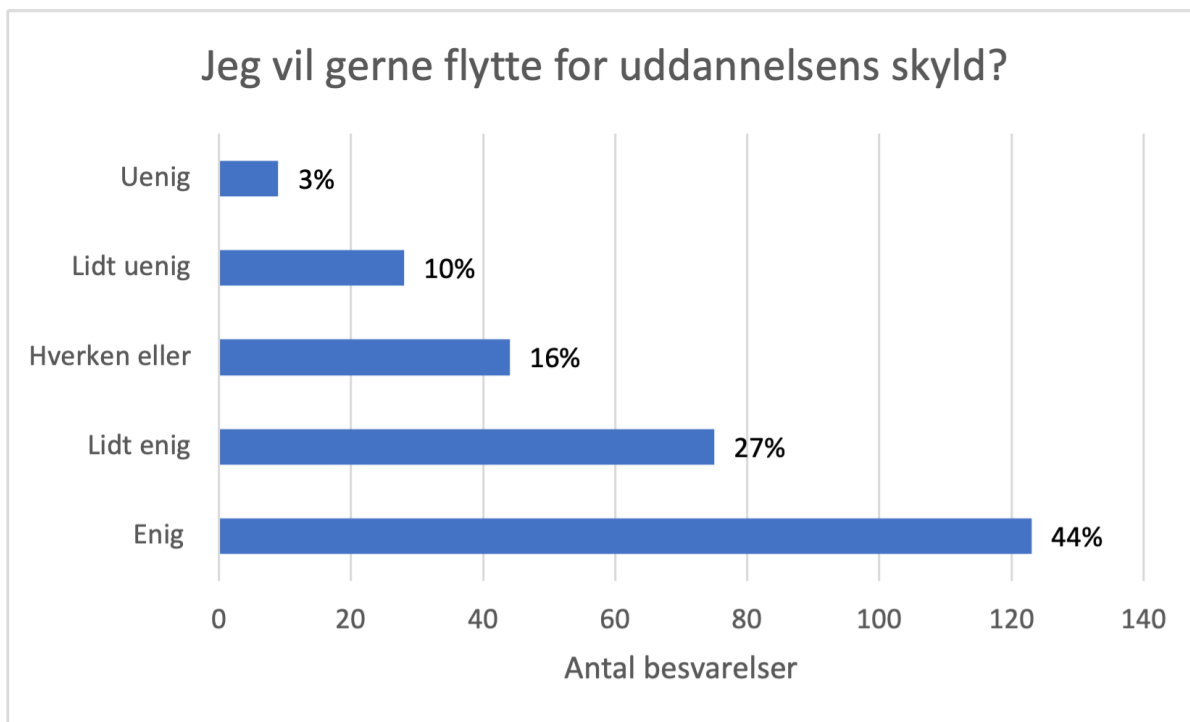

Diagram 3: Jeg vil gerne flytte for uddannelsens skyld?

Her ser vi, at 44 % af eleverne er enige i udsagnet om, at de gerne vil flytte, og 27 % af eleverne er lidt enige i udsagnet. Hermed kan vi udlede, at 71 % af de adspurgte elever er positivt stemte over for at flytte for uddannelsens skyld. Vi ser, at 13 % af eleverne er mere negativt stemte omkring det at flytte for en uddannelse, fordi 3 % af eleverne svarer, at de er uenige og 10 % af eleverne, at de er lidt uenige.

Næste barriere omhandler psykiske sårbarhed, hvor vi har formuleret et udsagn, som eleverne skal erklære sig enige eller uenige i, dette er vist i diagram 4. Udsagnet handler om, om eleverne har oplevet så meget stress og/eller angst, at det afholder dem fra at påbegynde en ny uddannelse efter endt ungdomsuddannelse.

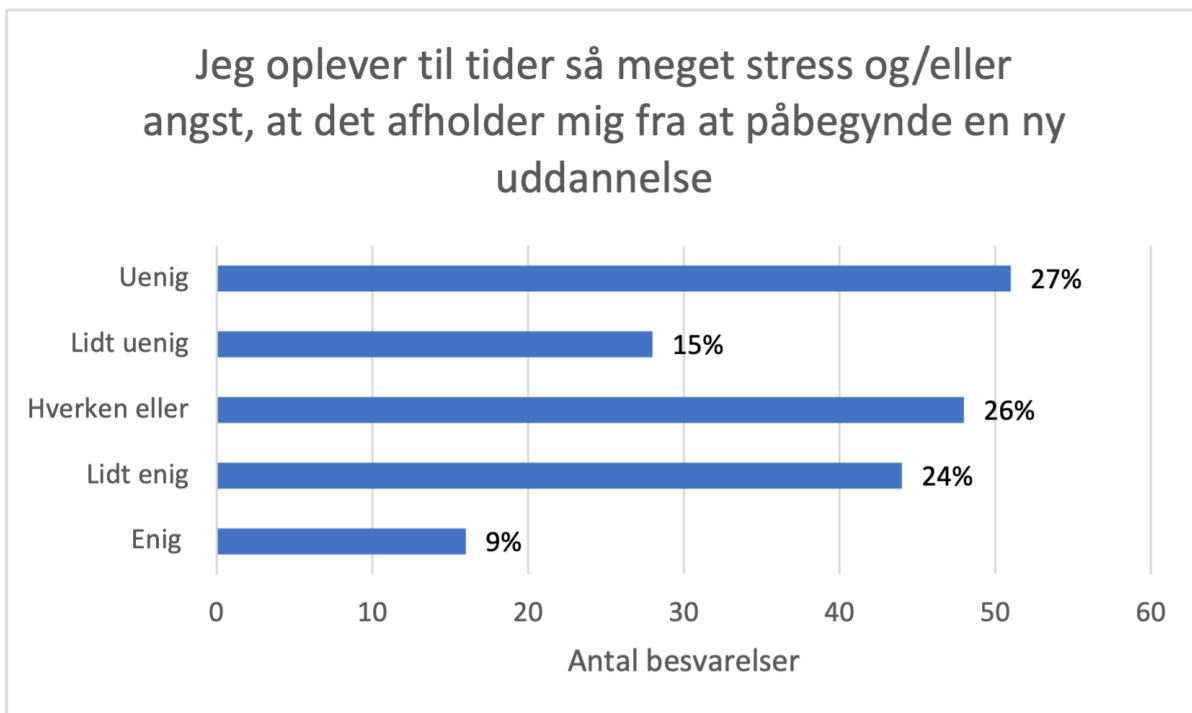

Diagram 4: Jeg oplever til tider så meget stress og/eller angst, at det afholder mig fra at påbegynde en ny uddannelse.

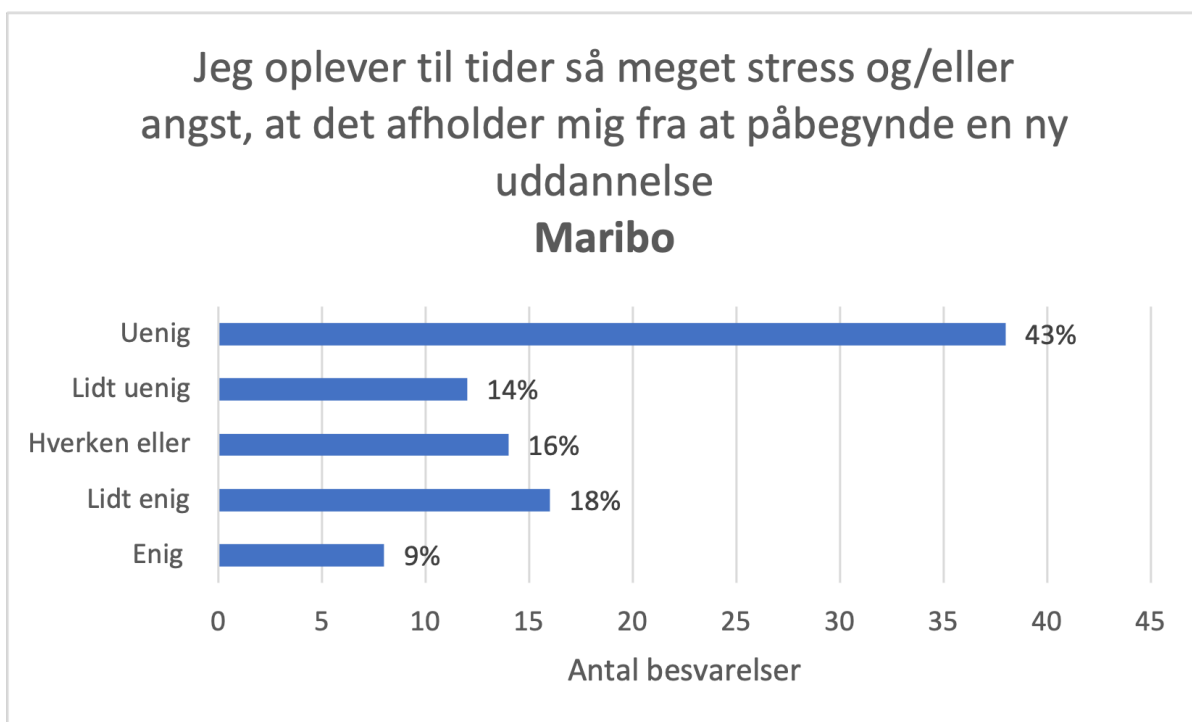

Diagram 5: Jeg oplever til tider så meget stress og/eller angst, at det afholder mig fra at påbegynde en ny uddannelse. Maribo.

Øverst i diagram 4 har vi samlet besvarelserne for Nakskov, Kalundborg og Ringsted. I diagram 5 har vi trukket besvarelserne for Maribo ud for sig, da vi i behandlingen af vores data bemærker, at Maribo adskiller sig fra de resterende tre områder.

Ser vi på diagram 4 og 5 samtidig ses det, at en lige stor procentdel, 9 %, af de adspurgte elever fra alle fire områder svarer, at de er "enige" i at udsagnet passer på dem. Det vil sige, at hver tiende elev af de adspurgte elever fra de fire områder oplever stress og/eller angst, som noget der kan afholde dem fra at påbegynde en videre uddannelse.

Vi ser en markant forskel i andelen af afgangseleverne der svarer, at de er uenige i at udsagnet passer på dem i de to diagrammer. I diagram 4, svarer 27 % af de adspurgte elever i Nakskov Kalundborg og Ringsted at de er uenige, hvor hele 43 % af de adspurgte afgangselever i Maribo svarer at de er uenige. Samlet set indikerer forskellen og den procentvise fordeling i diagram 4 og 5, at de adspurgte elever fra Maribo i markant højere grad er uenige i udsagnet omkring at opleve stress/angst, som en barriere, sammenlignet med de adspurgte elever fra Nakskov, Kalundborg og Ringsted.

Vi har bedt eleverne om at forholde sig til et andet udsagn, vist i diagram 6. Her har vi spurgt ind til, om eleverne har en bekymring om ikke at være klog nok til at tage en videregående uddannelse.

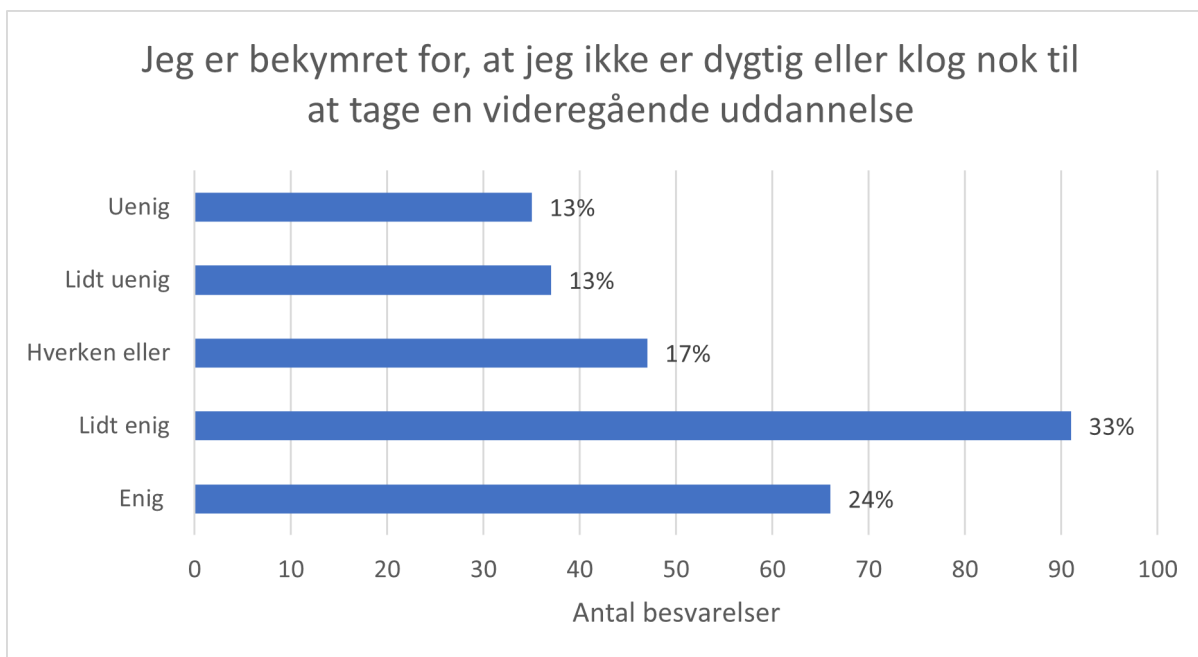

Diagram 6: Jeg er bekymret for, at jeg ikke er dygtig eller klog nok til at tage en videregående uddannelse.

Her har vi samlet alle besvarelserne i samme diagram, da svarene for de fire områder er konsistente på tværs. 24 % af de adspurgte elever erklærer sig enige i, at de har denne bekymring, 33 % svarer, at de er lidt enige, og 13 % svarer, at de er henholdsvis lidt uenig eller uenig. Vi ser dermed, at der er et markant flertal af eleverne, som er enige eller lidt

enige i, at de har en bekymring om ikke at være kloge nok til at tage en videregående uddannelse.

En anden barriere vi spørger ind til, er den som handler om motivation. Vi har i den forbindelse spurgt ind til, om eleverne føler sig pressede til at påbegynde en uddannelse trods manglende motivation. Dette har vi gjort ved at opstille et udsagn som eleverne skal forholde sig til. Vi har samlet besvarelsene for Nakskov, Maribo og Kalundborg i diagram 7, og trukket Ringsted ud for sig i diagram 8.

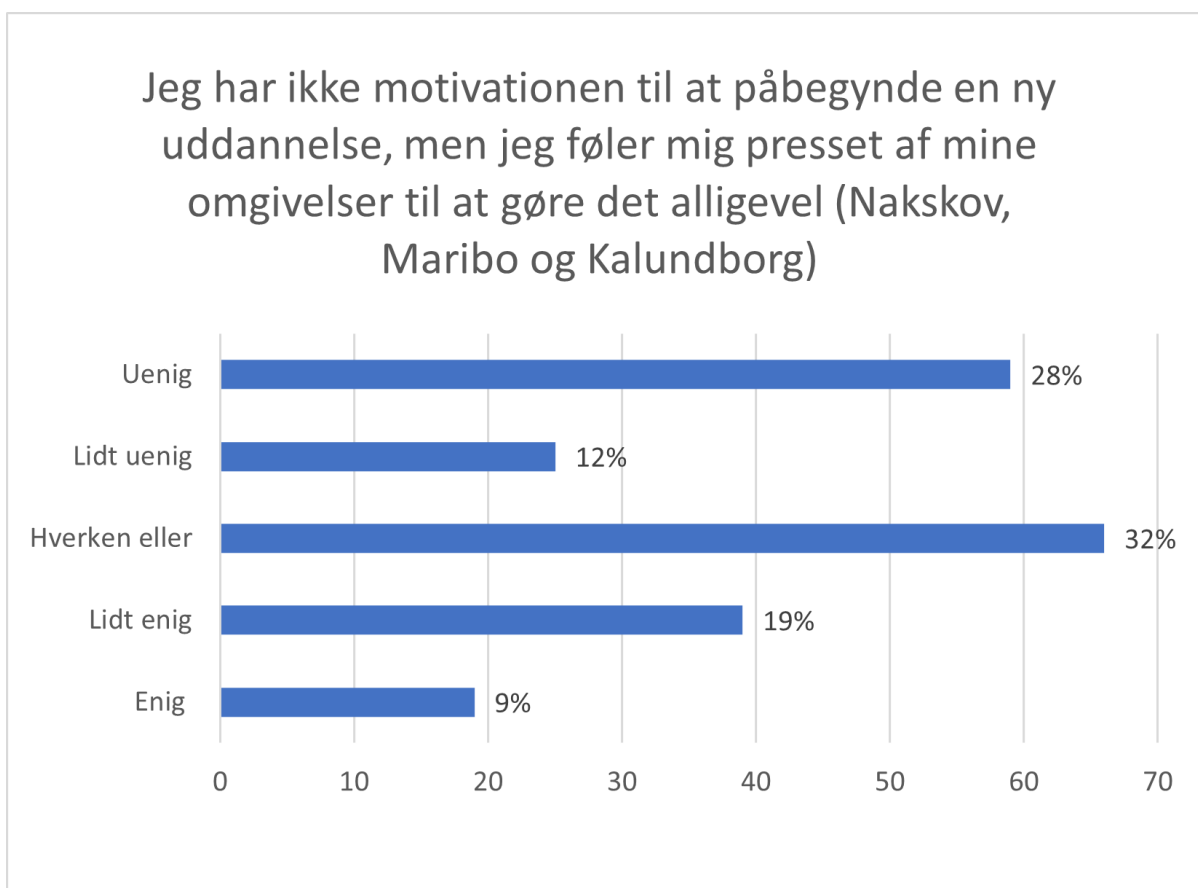

Diagram 7: Jeg har ikke motivationen til at påbegynde en ny uddannelse, men jeg føler mig presset af mine omgivelser til at gøre det alligevel.

I diagram 7 ser vi, at størstedelen af de adspurgte afgangselever, 32 %, svarer hverken eller, hvilket indikerer, at en tredjedel af afgangseleverne ikke ved om udsagnet passer på dem. Dernæst ser vi, at den næststørste andel af afgangseleverne, 28 %, svarer at de er uenige og dermed ikke føler sig pressede. Ud fra besvarelsene i diagram 7, får vi et billede af, at størstedelen af de adspurgte elever ikke føler sig pressede til at påbegynde en uddannelse. Dog er det relevant at nævne, at konstruktionen i dette spørgsmål henvender sig til en specifik målgruppe, nemlig den gruppe som både mangler motivation

og føler sig presset til at vælge en uddannelse alligevel. Til trods for dette er der 9 %, som svarer at de er enige, hvilket tyder på, at der er en mindre gruppe, som føler sig presset til at skulle studere selvom de ikke har motivationen til det. Hvis vi sammenligner disse besvarelser med besvarelserne i diagram 8, ser vi tydelige forskelle i besvarelserne fra Ringsted. Først og fremmest ser vi, at besvarelserne er mere jævnt fordelt på de fem svarkategorier, hvilket viser en større uenighed mellem de adspurgte elever i Ringsted. Dog kan vi se, at hovedparten af eleverne, 27 %, svarer lidt enig i udsagnet, hvilket er en markant større andel end de 19 % i det samlede diagram for Nakskov, Maribo og Kalundborg. Ligeledes kan vi se, at 14 % svarer enig, hvilket også er en større andel end de 9 % i diagram 7.

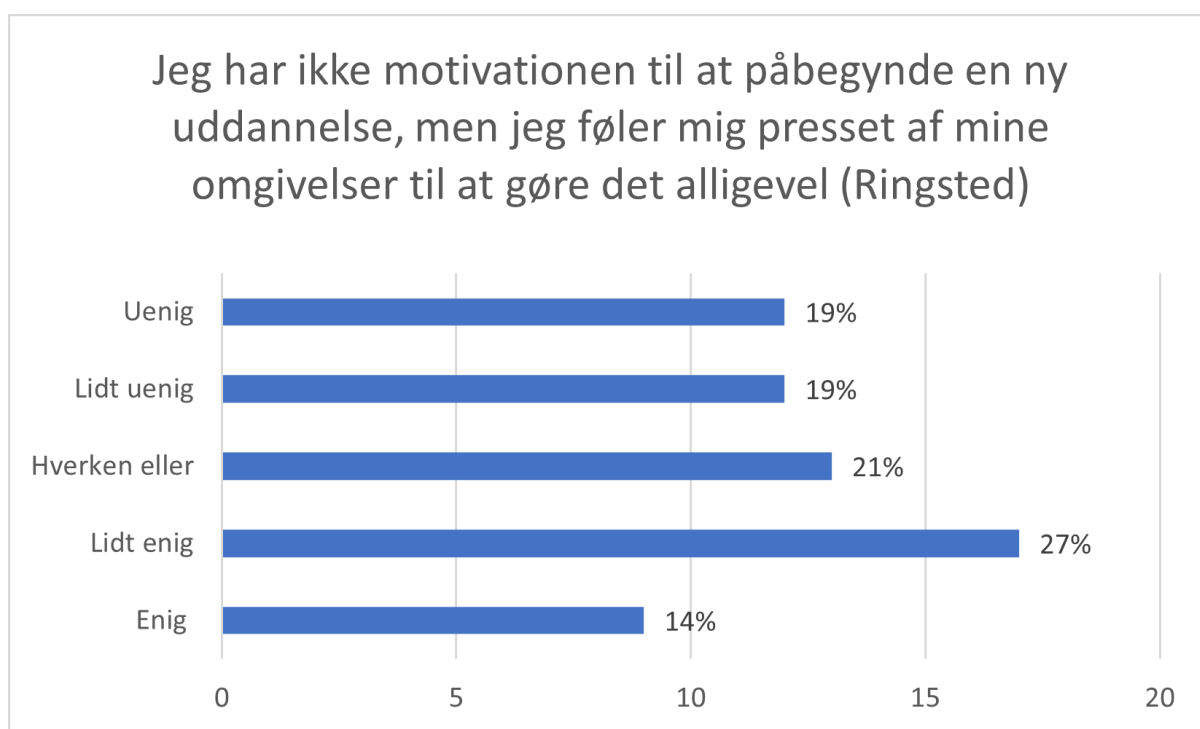

Diagram 8: Jeg har ikke motivationen til at påbegynde en ny uddannelse, men jeg føler mig presset af mine omgivelser til at gøre det alligevel. Ringsted.

Når vi sammenligner diagram 7 og 8, ser vi, at en markant større andel af de adspurgte elever i Ringsted føler sig pressede til at påbegynde en uddannelse, end de adspurgte elever fra de tre andre områder. Dette tyder på anderledes omstændigheder for eleverne i Ringsted, end for de adspurgte elever i Nakskov, Maribo og Kalundborg.

Den sidste barriere vi har inkluderet i surveyundersøgelsen, er økonomiske barrierer. Her har vi bedt eleverne om at forholde sig til udsagnet "For mig er det en stor økonomisk udfordring at skulle leve på SU eller elevløn, hvilket afholder mig fra at påbegynde en

ny uddannelse". Vi kan se at der er en sammenhæng på tværs af besvarelserne for alle fire områder, hvorfor vi har samlet besvarelserne i diagram 9.

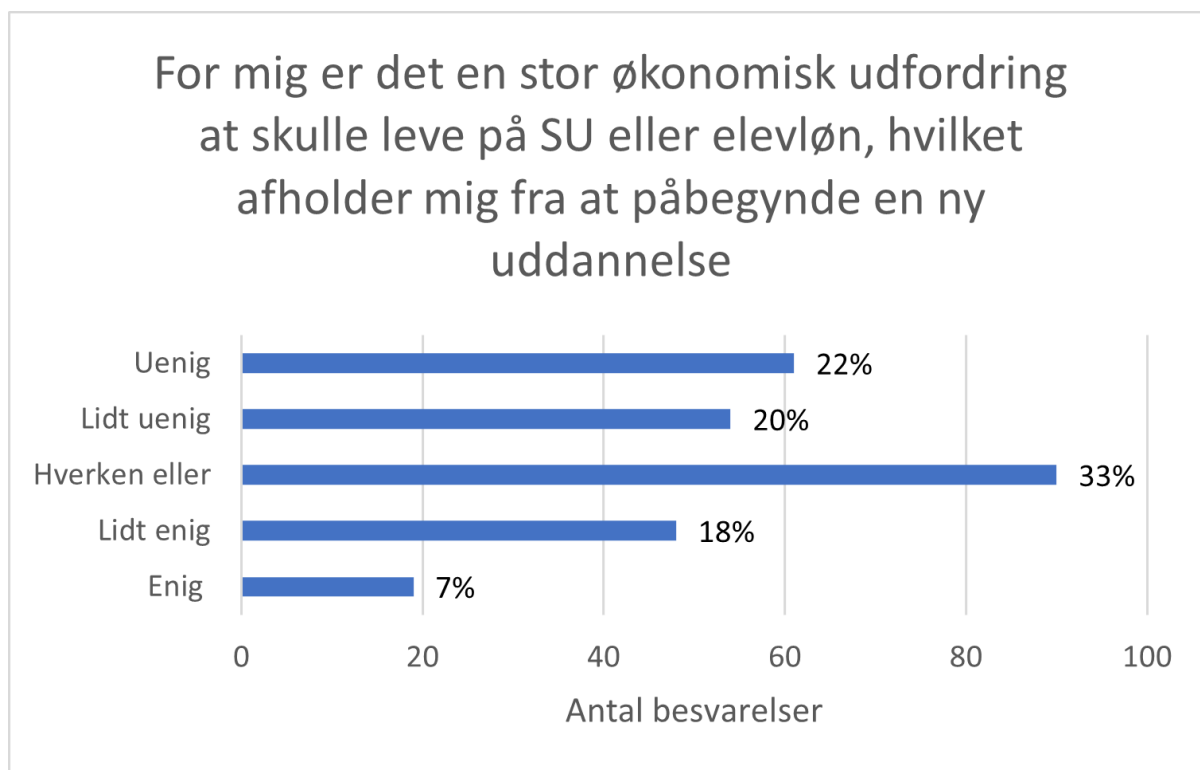

Diagram 9: For mig er det en stor økonomisk udfordring at skulle leve på SU eller elevløn, hvilket afholder mig fra at påbegynde en ny uddannelse.

I diagram 9 ser vi at, 42 % af eleverne er uenig eller lidt uenig i, at det vil være en økonomisk udfordring for dem at leve på SU eller elevløn, hvilket betyder at det ikke er SU, elevløn eller økonomi generelt, der afholder dem fra at påbegynde en uddannelse. Samtidig ser vi, at 25 % af eleverne er enig eller lidt enig i, at det, som kan være med til at afholde dem fra at starte på en uddannelse er den økonomiske udfordring at være på SU eller elevløn.

- En fjerdedel af de adspurgte elever i Nakskov, Maribo og Kalundborg foretrækker at flytte.
- Mindre end en femtedel af de adspurgte elever i Ringsted foretrækker at flytte.
- 71 % af de adspurgte elever er positivt stemt over for at flytte for uddannelsens skyld.
- De adspurgte elever fra Maribo er markant mere uenige i at opleve stress/angst som en barriere, sammenlignet med de adspurgte elever fra Nakskov, Kalundborg og Ringsted.

- Et markant flertal af eleverne er enige i eller lidt enige i, at de har en bekymring for *ikke* at være kloge nok til at tage en videregående uddannelse.
- En markant større andel af de adspurgte elever i Ringsted føler sig pressede til at påbegynde en uddannelse, end de adspurgte elever fra de tre andre områder.
- Samtidig ser vi at 25 % af eleverne er enig i eller lidt enig i, at den økonomiske udfordring ved at være på SU eller elevløn, kan afholde dem fra at starte på en uddannelse.

8.1.2 Hvem påvirker unges tanker omkring deres uddannelsesplaner?

Fordi vi er interesseret i at undersøge, hvem der påvirker eleverne, har vi spurgt afgangseleverne ”Hvem taler du *mest* med omkring uddannelsesplaner?”. Eleverne kan vælge op til tre valgmuligheder ud af i alt ni.

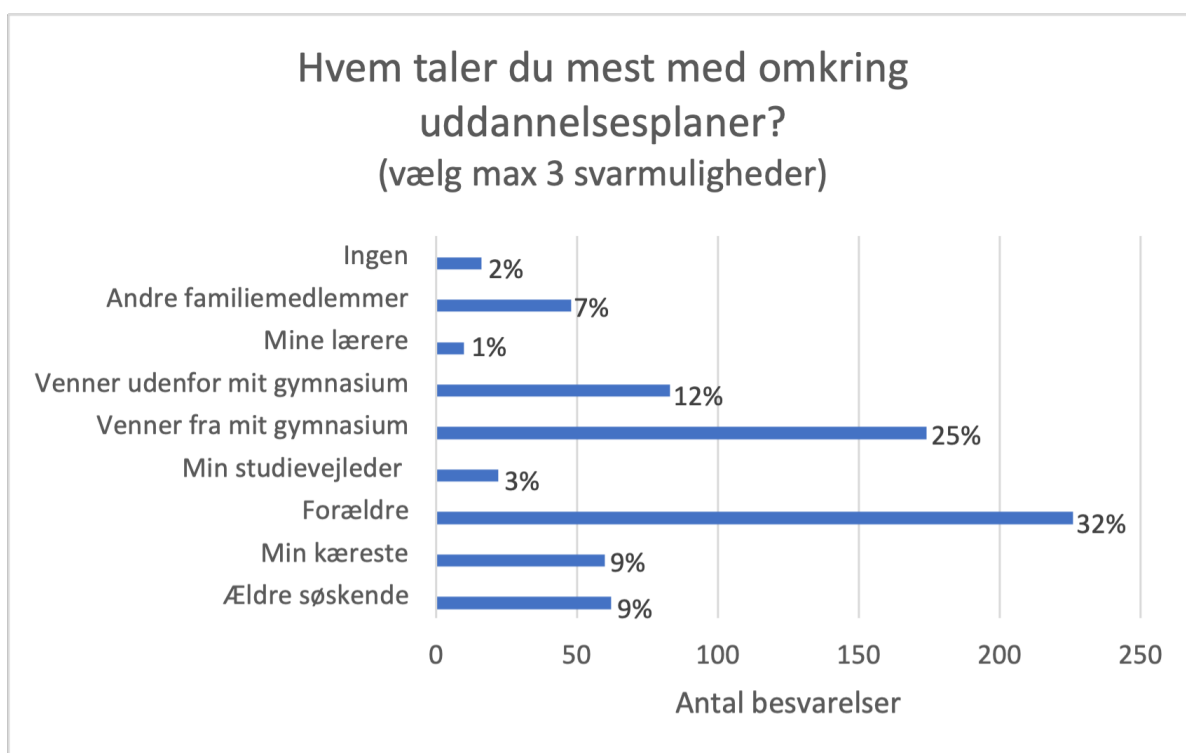

Diagram 10: Hvem taler du mest med omkring uddannelsesplaner?

Her ser vi, at størstedelen af eleverne taler mest med deres forældre omkring uddannelsesplaner, og dernæst med deres venner fra gymnasiet. Derudover ser vi, at eleverne taler med deres omgangskreds, der består af valgmulighederne; venner uden for gymnasiet, ældre søskende, deres kærester og andre familiemedlemmer. Ser vi på, hvem færrest elever har valgt, som dem de taler med omkring uddannelsesplaner, udmærker

lærere og studievejledere sig, færrest vil dog tale med deres lærere omkring uddannelsesplaner. Endeligt er der en lille del af afgangseleverne der vælger, at de slet ikke taler med nogen omkring deres uddannelsesvalg.

For at udfolde spørgsmålet om hvem eleverne taler mest med omkring uddannelsesplaner, har vi spurgt eleverne om ”Hvem de **foretrækker** at snakke med omkring deres uddannelsesplaner?”. Her kan eleverne igen vælge op til tre ud af i alt ni valgmuligheder.

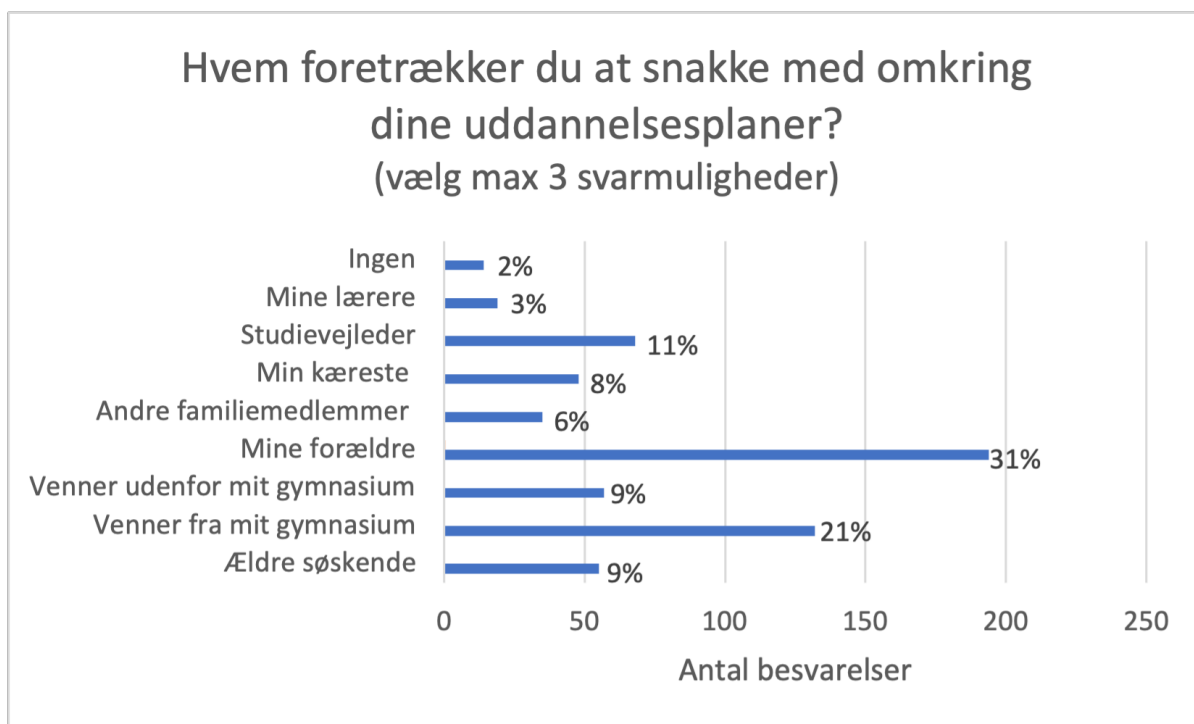

Diagram 11: Hvem foretrækker du at snakke med omkring dine uddannelsesplaner.

Her ser vi at, den samme tendens fra tidligere spørgsmål går igen, altså at de fleste elever foretrækker at snakke med deres forældre, og dernæst deres venner fra gymnasiet. Ser vi nærmere på den procentvise fordeling, er der forskel på, hvem eleverne snakker med, og hvem de foretrækker at snakke med. Herunder ser vi, at eleverne i større grad foretrækker at tale med studievejlederen omkring deres uddannelsesplaner, end det reelt set er dem de taler med, som det fremgår af diagram 10. Ser vi således på de to spørgsmål samtidig, kan vi pege på, at afgangseleverne har et større behov for at tale med studievejleder end de reelt set gør. Igen ser vi at elevernes omgangskreds som ældre søskende, venner uden for gymnasiet, kærester og andre familiemedlemmer ikke er dem de foretrækker at snakke mest eller mindst med omkring uddannelsesplaner. Eleverne foretrækker mindst at

snakke med deres lærer omkring uddannelsesplaner, og en lille del af eleverne foretrækker slet ikke at tale med nogen.

Når vi spørger eleverne, hvem der derimod *påvirker* deres tanker omkring uddannelse og fremtidsplaner mest, fremgår det tydeligt af diagram 12 nedenfor, at det er forældrene som generelt har den største påvirkning på eleverne.

Hvem påvirker mest dine tanker/valg omkring uddannelse og fremtidsplaner?
(vælg max 3 svarmuligheder)

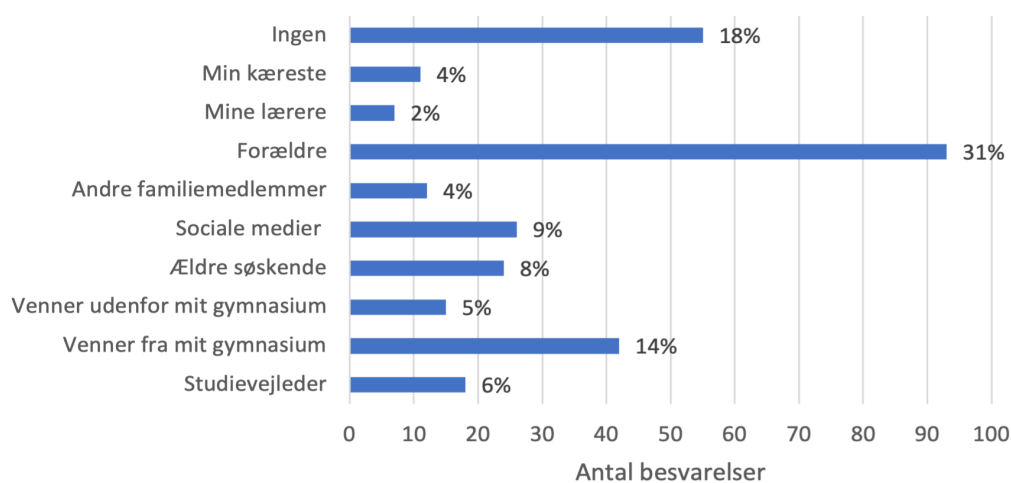

Diagram 12: Hvem påvirker mest dine tanker/valg omkring uddannelse og fremtidsplaner?

Hvem påvirker mest dine tanker/valg omkring uddannelses og fremtidsplaner?
(vælg max 3 svarmuligheder)

Nakskov

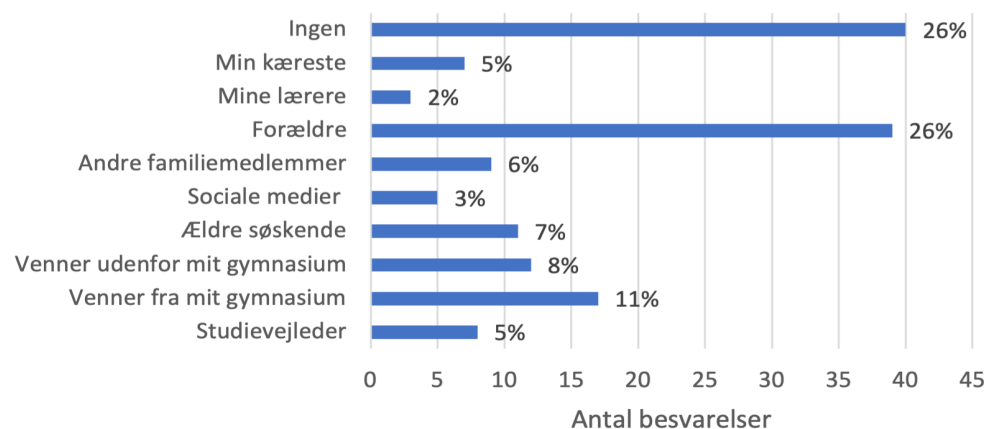

Diagram 13: Hvem påvirker mest dine tanker/valg omkring uddannelse og fremtidsplaner? Nakskov

Fordelingen af besvarelsene ligner hinanden for alle fire områder, dog er det væsentligt at bemærke, at fordelingen i Nakskov adskiller sig fra de andre. I Nakskov svarer ca. den samme andel af eleverne at ingen og forældrene påvirker dem mest. Det vil sige, at eleverne i Nakskov oplever, at de selv i lige stor grad påvirker deres egne tanker/valg omkring uddannelse og fremtidsplaner, som deres forældre gør, hvorimod forskellen er markant større for de tre andre områder. I diagram 12 og 13 bemærker vi, at der er en relativ lille andel af eleverne som svarer, at studievejlederen er én af de tre valgmuligheder som påvirker dem mest. Studievejlederens indvirkning på eleverne synes derfor at være relativ lille, set ud fra disse data.

- Størstedelen af eleverne taler *mest* med deres forældre og venner fra gymnasiet omkring uddannelsesplaner.
- Størstedelen af eleverne *foretrækker* at tale med deres forældre og venner fra gymnasiet omkring uddannelsesplaner.
- Forældrene har den største *påvirkning* på elevernes tanker om uddannelsesplaner.

8.1.3 Overblik over fremtidige uddannelsesmuligheder

I forhold til undersøgelsens formål om at undersøge uddannelses – og karrierevejledning, er vi interesseret i at få indblik i om eleverne har overblik over deres uddannelsesmuligheder. Derfor har vi stillet dem to spørgsmål, der skal belyse om de har overblik over uddannelsesmulighederne. Første spørgsmål er ”*Har du et overblik over dine fremtidige uddannelsesmuligheder?*”. I diagram 14, som viser Nakskov, Ringsted og Kalundborg samlet, ser vi at gennemsnitligt 4 % af eleverne, i en meget høj grad har overblik over deres fremtidige uddannelsesmuligheder.

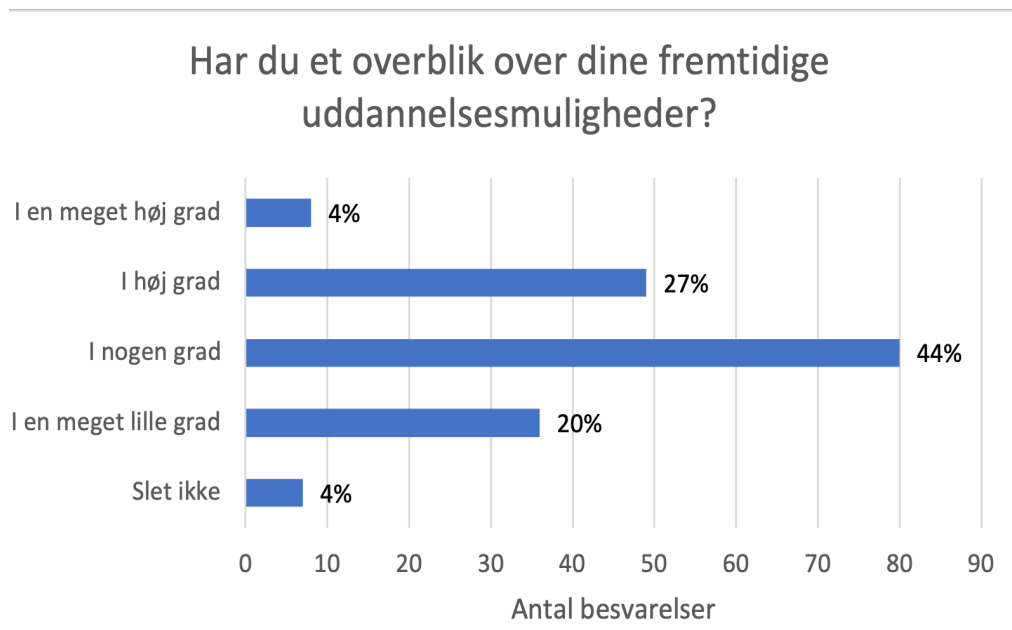

Diagram 14: Har du et overblik over dine fremtidige uddannelsesmuligheder?

31 % af eleverne har i meget høj grad eller i høj grad har et overblik over deres fremtidige uddannelsesmuligheder, mens en stor andel, 44 %, af eleverne i nogen grad har et overblik, og at kun 4 % af eleverne slet ikke har et overblik over deres fremtidige uddannelsesmuligheder. Vi kan derfor se, at størstedelen af eleverne har nogenlunde overblik over deres fremtidige uddannelsesmuligheder, da størstedelen svarer i nogen grad.

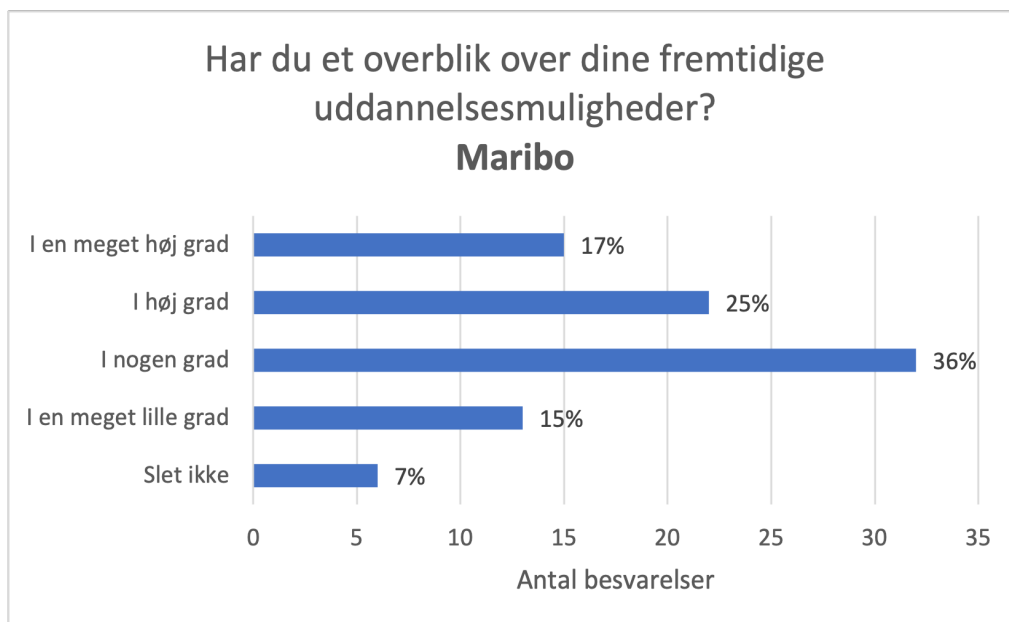

Diagram 15: Har du et overblik over dine fremtidige uddannelsesmuligheder? Maribo.

Vi ser, at Maribo udmærker sig når det handler om, at eleverne har overblik over deres fremtidige uddannelsesmuligheder, hvor hele 17 % af eleverne svarer, at de i meget høj grad har overblik. De adspurgte afgangselever i Maribo har tilsyneladende større overblik over fremtidige uddannelsesmuligheder, end eleverne fra de tre andre provinsbyer. Generelt for de fire provinsbyer ser vi, at afgangseleverne oplever at have nogenlunde overblik over deres fremtidige uddannelsesmuligheder, da størstedelen af de adspurgte elever svarer "I nogen grad".

Efterfølgende vender vi spørgsmålet rundt, og beder eleverne om at forholde sig til udsagnet "Det føles uoverskueligt at få overblik over mine uddannelsesmuligheder" vist i diagram 16.

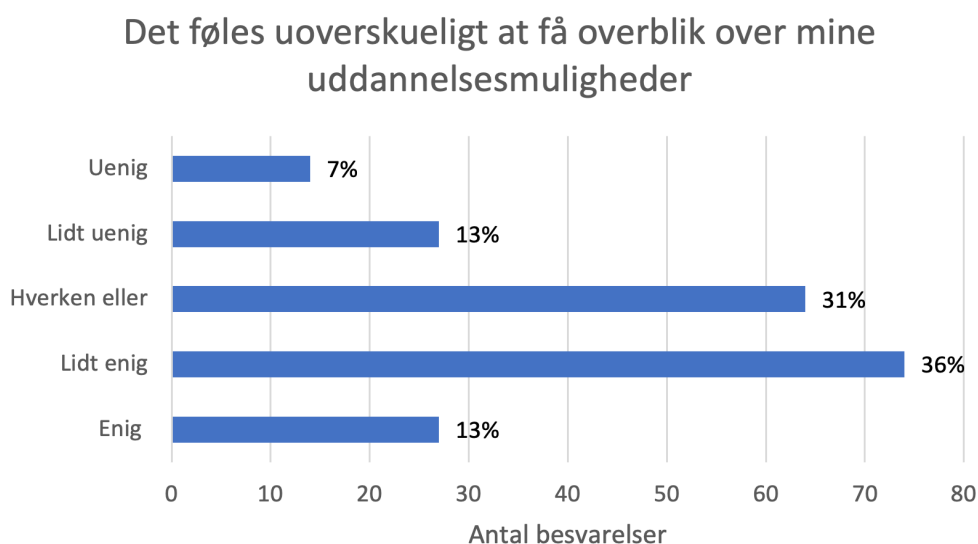

Diagram 16: Det føles uoverskueligt at få overblik over mine uddannelsesmuligheder.

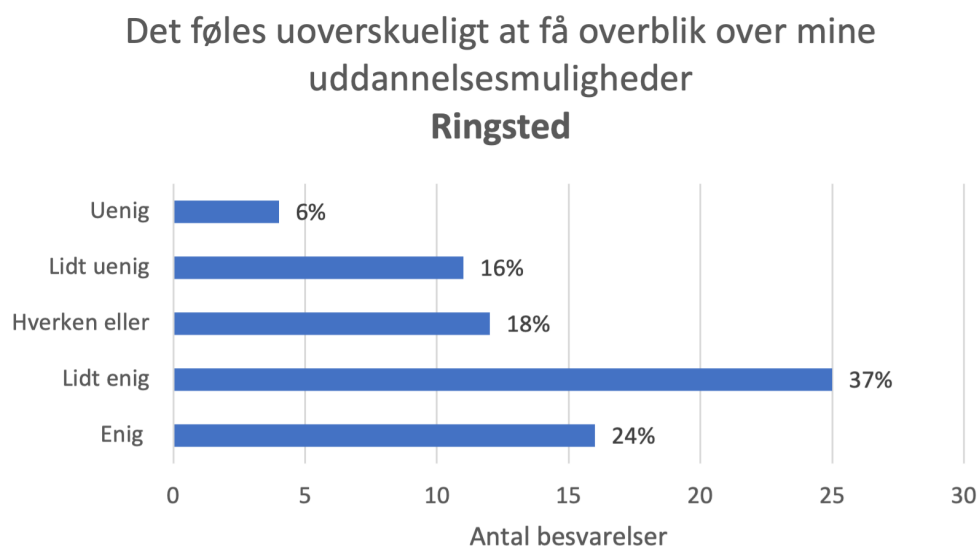

Diagram 17: Det føles uoverskueligt at få overblik over mine uddannelsesmuligheder. Ringsted

I diagram 16, der viser Nakskov, Maribo og Kalundborg, ser vi, at 20 % af eleverne er “uenig” eller “lidt uenig” i, at det føles uoverskueligt at få overblik over deres uddannelsesmuligheder, altså kan vi udlede at en femtedel af eleverne fra de tre områder må have nogenlunde overblik over deres uddannelsesmuligheder. Samtidig ser vi at 49 % af eleverne er lidt enig eller enig i udsagnet omkring, at det føles uoverskueligt at få overblik over mine uddannelsesmuligheder, altså har cirka halvdelen af eleverne svært ved, og synes det er uoverskueligt, at danne sig et overblik over deres uddannelsesmuligheder. I diagram 17 ser vi, at 24 % af eleverne i Ringsted er enige i udsagnet, og således stikker Ringsted ud fra tendensen som vi ser i de tre andre områder, hvor 13 % af eleverne er “enige” i udsagnet. Således kan vi udlede, at eleverne i Ringsted har en større oplevelse af, at det føles uoverskueligt at få overblik over deres uddannelsesmuligheder, end de andre provinsbyer.

- Generelt for de fire provinsbyer oplever eleverne at have et nogenlunde overblik over deres fremtidige uddannelsesmuligheder.
- De adspurgte unge i Maribo har tilsyneladende et større overblik over fremtidige uddannelsesmuligheder, end eleverne fra Nakskov, Ringsted og Kalundborg.
- Halvdelen af de adspurgte elever fra Nakskov, Maribo og Kalundborg synes det er uoverskueligt at danne sig et overblik over deres uddannelsesmuligheder.
- Eleverne i Ringsted har en markant større oplevelse af, at det føles uoverskueligt at få overblik over deres uddannelsesmuligheder, end afgangseleverne fra de andre provinsbyer.

8.1.4 Hvem henvender de unge sig til for at få råd og vejledning?

Vi har spurgt ind til, om eleverne oplever at have tilstrækkelige viden om, hvordan de kan søge råd og vejledning angående deres uddannelsesmuligheder. Ligeledes har vi spurgt ind til, om de oplever at have tilstrækkelige viden om, hvem de kan gå til for at få råd og vejledning omkring SU, studieoptagelse, suppleringsfag og adgangskrav. Det første spørgsmål er rettet mod vejledning omkring personlige muligheder, hvilket er vist i diagram 18, og det andet spørgsmål er rettet mod vejledning omkring oplysninger og konkrete informationer, vist i diagram 19.

Diagram 18: Har du en tilstrækkelige viden om hvordan du kan søge råd og vejledning angående dine uddannelsesmuligheder.

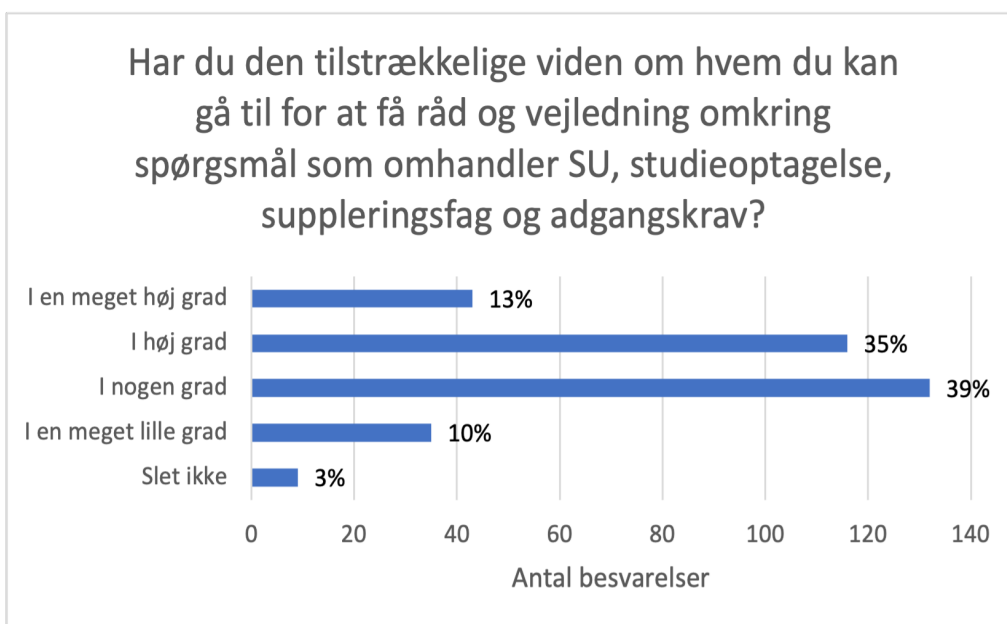

Diagram 19: Har du den tilstrækkelige viden om hvem du kan gå til for at få råd og vejledning omkring spørgsmål som omhandler SU, studieoptagelse, suppleringsfag og adgangskrav.

Diagram 18 og 19 ovenfor viser den samlede besvarelse for de fire områder. Vi har valgt at samle besvarelsene, da vi ser konsistent på tværs af områderne. Ser vi nærmere på svarkategorier, meget høj grad og I høj grad, i begge diagrammer, ser vi en forskellig procentvis fordeling. I diagram 18, hvor spørgsmålet er rettet mod vejledning omkring personlige uddannelsesmuligheder, ser vi en fordeling på henholdsvis 7 % som svarer i meget høj grad og 29 % som svarer i høj grad, at de har tilstrækkelig viden om deres

uddannelsesmuligheder. I diagram 19, som er rettet mod vejledning omkring oplysninger og konkrete informationer, ser vi en procentvis stigning. Her svarer henholdsvis 13 % af eleverne i meget høj grad og 35 % af eleverne i høj grad, at de har tilstrækkelig viden. Det vil sige, at de adspurgte elever tilsyneladende har et større overblik over, hvor de skal henvende sig for at få råd og vejledning omkring SU, studieoptagelse, suppleringsfag og adgangskrav, end de har i forhold til, hvor de skal henvende sig for at få vejledning omkring uddannelsesmuligheder.

- Eleverne har tilsyneladende et større overblik over, hvor de skal henvende sig for at få råd og vejledning omkring SU, studieoptagelse, suppleringsfag og adgangskrav, end de har i forhold til, hvor de skal henvende sig for at få vejledning omkring uddannelsesmuligheder.

8.1.5 Hvilke vejledningsmuligheder ønsker unge at benytte sig af?

Med vores undersøgelse ønsker vi at se nærmere på, hvilke behov for vejledning i uddannelses- og karrieremuligheder unge i provinsen har, og hvilke vejledningsmuligheder de unge kunne tænkes at benytte. Derfor har vi opstillet en række forskellige vejledningsmuligheder og bedt eleverne om at vælge de muligheder, som de kunne finde på at benytte sig af. Igen oplever vi en konsistent på tværs af besvarelsene for alle fire områder, hvorfor vi har samlet besvarelsene i diagram 20.

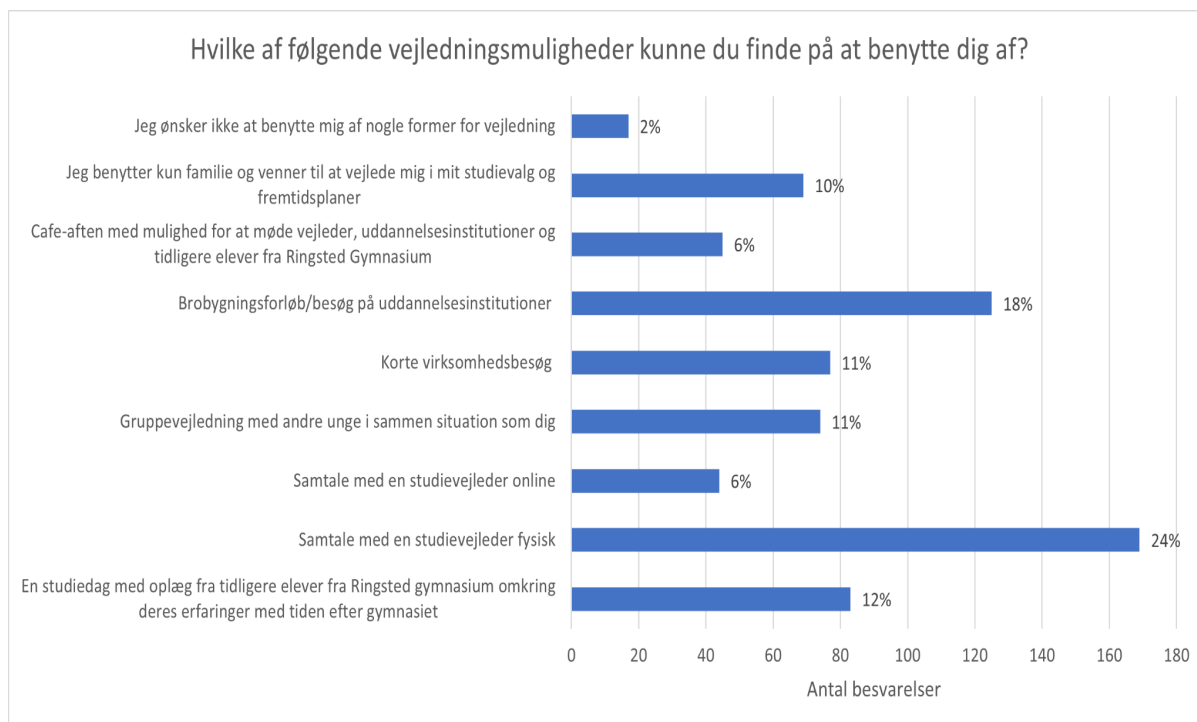

Diagram 20: Hvilke af følgende vejledningstilbud kunne du finde på at benytte dig af?

Vi kan se, at eleverne primært kunne finde på at benytte sig af fysiske samtaler med en studievejleder. Samtidig ser vi, at eleverne også kunne finde på at benytte sig af brobygningsforløb/Besøg på uddannelsesinstitutioner. Eleverne kunne mindst finde på at benytte sig af online studievejledning, hvilket kan skyldes, at eleverne er mættet af online muligheder som følge af covid-19.

Vi ser også, at eleverne mindst kunne finde på at komme til cafe-aften på deres gymnasium, med mulighed for at møde vejleder, uddannelsesinstitutioner og tidligere elever fra deres gymnasium. Dette kan skyldes, at eleverne ikke helt har forstået, hvad dette koncept kan tilbyde dem af muligheder, og at de ikke før har deltaget i sådan et arrangement. Vi ser også, at eleverne er åbne for at møde rollemodeller gennem oplæg med tidligere elever fra deres gymnasium.

For at undersøge hvilke informationer, råd og vejledning afgangseleverne ønsker at få gennem uddannelses- og karrierevejledning, har vi bedt dem udvælge de tre emner, som de er mest interesserede i at få mere information om. Som tidligere er alle besvarelse samlet i diagram 21, da vi oplever konsistens på tværs af besvarelserne fra de fire områder.

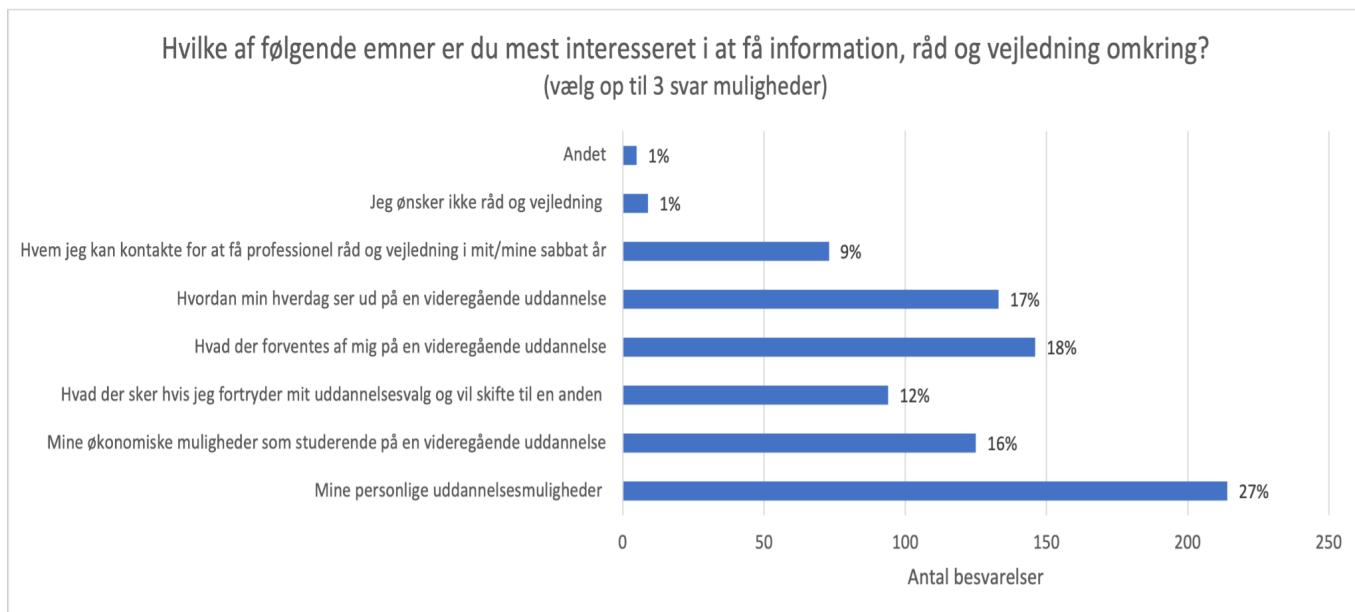

Diagram 21: Hvilket af følgende emner er du mest interesseret i at få information, råd og vejledning omkring?

Vi ser, at eleverne er mest interesserede i at få vejledning omkring deres personlige uddannelsesmuligheder, hvilket leder os til at tænke, at eleverne ønsker vejledning som er personligt og specifikt rettet mod dem, frem for generelle oplysninger om forskellige muligheder. Dernæst ønsker eleverne viden om, hvilke forventninger, der er til dem på en videregående uddannelse samt hvordan deres hverdag, inkl. økonomi, ville se ud på en videregående uddannelse. Igen ser vi, at eleverne gerne vil have information, råd og vejledning, som tager udgangspunkt i deres eget liv. Dette går igen i næste valgmulighed, som omhandler elevernes ønsker til information om, hvad der ville ske, hvis de fortryder deres uddannelsesvalg og vil skifte til en anden uddannelse.

Vi ser også, at eleverne har mindre behov for at få information om, hvem de kan kontakte for at få professionelle råd og vejledning under deres sabbatår, hvilket kan hører sammen med, at det ikke er alle, der vælger at holde sabbatår. En af de adspurgte elever skriver i kommentarfeltet "Andet", således: "*Synes sabbatår kunne være fedt at få vejledning i. Det er som om det er glemt og som om alle tager videre og ikke vælger et sabbatår. Da jeg også ved det ikke er godt for samfundet at tage et sabbatår*". Her giver eleven udtryk for, at mange af de andre elever vælger at *tage videre*, og at det kan være derfor der ikke er fokus på vejledning under sabbatår. En anden årsag til, at eleverne har mindre behov for at få information, om hvem de kan kontakte for at få professionelt råd og vejledning under deres sabbatår, kan være, at eleverne ikke er klar over, at de kan få behov for

uddannelses- og karrierevejledning i deres sabbatår, hvilket vi kan se i spørgsmålet “Er du klar over at Studievalg Danmark tilbyder vejledning selvom du tager sabbatår?” jf. næste afsnit om Studievalg Danmark.

- De adspurgte elever ønsker primært at benytte sig af fysiske samtaler med en studievejleder og brobygningsforløb/besøg på uddannelsesinstitutionerne.
- De adspurgte elever har mindst lyst til at komme til cafe-aften på deres gymnasium, hvor der mulighed for at møde vejleder, uddannelsesinstitutioner og tidligere elever fra deres gymnasium.
- De adspurgte elever er åbne for at møde rollemodeller gennem oplæg med tidligere elever fra deres gymnasium.
- De adspurgte elever er mest interesserede i at få information omkring deres personlige uddannelsesmuligheder, samt om hvilke forventninger der er til dem på en videregående uddannelse, og hertil hvordan deres hverdag, inkl. økonomi, ville se ud på en videregående uddannelse.

8.1.6 De unges kendskab til Studievalg Danmark

Sidste del af surveyundersøgelsen omhandler Studievalg Danmark. Her har vi først spurgt eleverne, hvor de har hørt om Studievalg Danmark. Diagram 23 viser den samlede besvarelse for alle fire områder.

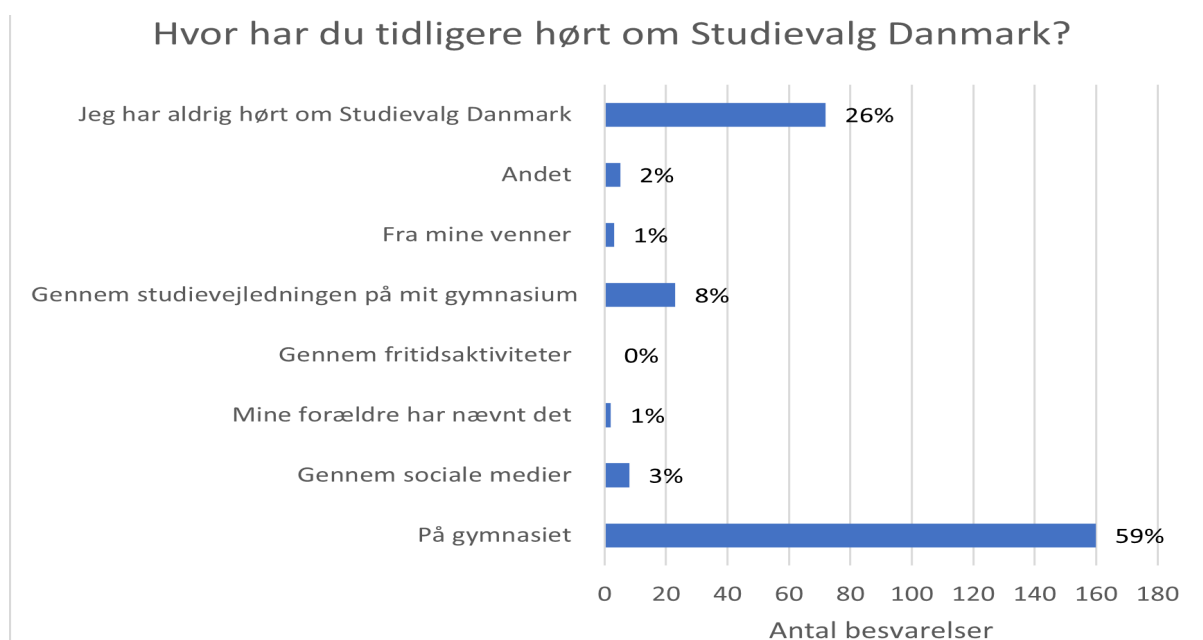

Diagram 23: Hvor har du tidligere hørt om Studievalg Danmark?

Vi kan se, at den største procentdel af eleverne, 59 %, svarer, at de har hørt om Studievalg Danmark "På gymnasiet". Dernæst svarer 26 % af eleverne, at de aldrig har hørt om Studievalg Danmark. Disse procentvise fordelinger er med til at vise, hvor udbredt og tydeligt kendskabet til Studievalg Danmark er hos de adspurgte elever. Det bliver tydeligt, at det er gennem gymnasiet, at eleverne hører om Studievalg Danmark. Sammenlagt har 74 % af de adspurgte elever hørt om Studievalg Danmark, hvilket modsat betyder, at ca. hver fjerde af eleverne ikke kender til Studievalg Danmark. Kun 1 % af eleverne svarer, at de har hørt om Studievalg Danmark gennem deres forældre, hvilket kan tyde på, at forældrene til de adspurgte elever ikke har hørt om Studievalg Danmark, eller ikke er klar over hvad Studievalg Danmark kan tilbyde unge. Kigger vi på diagram 24, får vi mere indsigt i om eleverne kender til Studievalg Danmarks tilbud om vejledning under deres sabbatår.

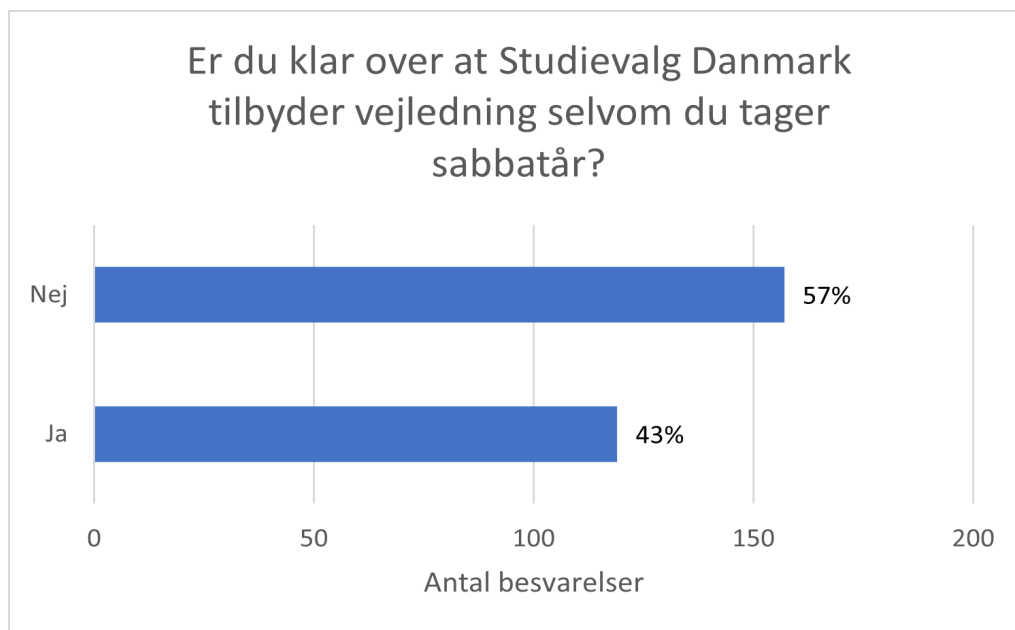

Diagram 24: Er du klar over at Studievalg Danmark tilbyder vejledning selvom du tager sabbatår?

Her ser vi at 57 % svarer nej til, at de ikke kender til vejledningstilbuddet og 43 % svarer ja. Det vil først og fremmest sige, at mere end halvdelen af eleverne ikke er klar over, at de kan modtage vejledning under deres sabbatår. Hvis vi sammenligner procentfordelingen i diagram 24 med fordelingerne fra diagram 23, er det interessant, at det "kun" er 43 % af eleverne der kender til vejledningstilbuddet, når hele 74 % af eleverne har hørt om Studievalg Danmark. Dette betyder altså, at selvom nogle af eleverne har hørt om Studievalg Danmark, er det ikke ensbetydende med at de kender til Studievalg Danmarks vejledningstilbud.

- De adspurgte elever har primært hørt om Studievalg Danmark på deres gymnasium.
- 74 % procent af de adspurgte elever har hørt om Studievalg Danmark, hvilket modsat betyder, at ca. hver fjerde af eleverne ikke kender til Studievalg Danmark.
- Mere end halvdelen af de adspurgte elever er ikke klar over, at de kan modtage vejledning fra Studievalg Danmark under deres sabbatår.

8.2 Opsummering af analysedel I

Vi har nu analyseret vores kvantitative data med blik for de procentvise fordelinger i besvarelsene. Dette har vi gjort for at kunne svare på indeværende speciales problemformulering; *hvilke behov for uddannelses- og karrierevejledning har unge med en ungdomsuddannelse bosiddende i provinsen.*

Først analyserede vi de spørgsmål og udsagn der omhandlede de seks barrierer opstillet i RUSK projektet. Her så vi, at 71 % af de adspurgte elever er positivt stemte for at flytte for uddannelsens skyld. Vi så også, at et markant flertal af eleverne går med en bekymring om *ikke* at være kloge nok til at tage en videregående uddannelse. Samtidig svarer 25 % af de adspurgte elever, at den økonomiske udfordring ved at være på SU eller elevløn, kan afholde dem fra at starte på uddannelse. Hvilket peger på, at eleverne ikke oplever geografisk placering af uddannelse eller økonomiske udfordringer som umiddelbare forhindring for videre uddannelse. Men at det er psykologiske årsager, såsom tvivl på egne evner, der opleves som en større barriere for afgangseleverne, når det kommer til videre uddannelse.

Analysen viste også, at eleverne både *foretrækker* at tale med og taler *mest* med deres forældre og venner fra gymnasiet omkring uddannelsesplaner. Dette kan også være med til at forklare, at eleverne vælger deres forældre som dem der har størst *påvirkning* på deres tanker om uddannelsesplaner. Samtidig så vi, at eleverne generelt har en oplevelse af at have nogenlunde overblik over deres fremtidige uddannelsesmuligheder. Dog var der en variation blandt de fire indsatskommuner, hvor at eleverne i Maribo har et bedre overblik over uddannelsesmuligheder, mens eleverne i Ringsted har en markant større følelse af, at det er uoverskueligt at få et overblik over deres uddannelsesmuligheder. Det er ikke muligt gennem vores kvantitative datamateriale at undersøge nærmere, hvad

årsagerne til modsætningsforhold mellem indsatskommunerne er. I forhold til at få overblik over alle aspekter omkring videre uddannelse, viser vores analyse, at eleverne har et større overblik over, hvem og hvor de skal henvende sig for råd og vejledning omkring SU, studieoptagelse, suppleringsfag og adgangskrav, end de har i forhold til, hvor de skal henvende sig for at få vejledning omkring uddannelsesmuligheder.

Dernæst viste analysen, at når det kommer til vejledningsmuligheder, ønsker de adspurgte elever primært at benytte sig af fysiske samtaler med en studievejleder og brobygningsforløb/besøg på uddannelsesinstitutioner. Samtidig ønsker de adspurgte elever mindst at benytte sig af cafe-aftner på deres gymnasium med mulighed for at møde vejleder, uddannelsesinstitutioner og tidligere elever fra deres gymnasium. Dog svarer eleverne, at de er åbne for at møde rollemodeller via oplæg på gymnasiet, hvilket peger på, at for eleverne er denne form for vejledning ny, og ikke noget de før har oplevet. Dette kan være forklaring på, at eleverne er tvetydige omkring det at deltage i arrangementer, hvor rollemodeller er en del af vejledningsformen.

Afslutningsvis viste analysen, at eleverne er mest interesseret i at få information og vejledning som tager udgangspunkt i deres personlige situation. Således skal vejledning berøre elevernes personlige uddannelsesmuligheder, og hvordan deres hverdag vil se ud på en videregående uddannelse, samt hvilke forventninger der er til dem på den videregående uddannelse.

I forhold til elevernes vejlednings ønsker, undersøgte vi elevernes kendskab til Studievalg Danmark. Her viste det sig, at 74 % af eleverne havde hørt om Studievalg Danmark, og at eleverne primært havde hørt om Studievalg Danmark på deres gymnasium. Dog pegede vores analyse på at, selvom eleverne er bekendt med Studievalg Danmark, er over halvdelen af de adspurgte elever ikke klar over, at de kan modtage vejledning fra Studievalg Danmark under deres sabbatår.

8.3 Analysedel II - Sabbatister fra provinsens vejledningsbehov

I analysedel II, kigger vi nærmere på vores interviewmateriale på baggrund af de kategorier, som vi har fundet frem til gennem den indledende behandling af vores materiale jf. afsnittet '*Analysestrategi*'. Denne analyse tager således udgangspunkt i de

kategorier som fremgår af figur 1. Undervejs i analysen inddrager vi de kvantitative data fra Analysedel I. Dette gør vi for at forbinde de to analysedele, hvilket skal bidrage til at understøtte og nuancere de unges vejledningsbehov på tværs af vores empiri. Analysedel II skal belyse, hvilke forhold der har indflydelse på vejledningsbehovet hos sabbatister fra provinsen i forbindelse med deres vej til valg af videre uddannelse, hvilket hjælper os til at svare på den del af problemformuleringen, som omhandler; *hvilke behov for uddannelse- og karrierevejledning har unge med en ungdomsuddannelse bosiddende i provinsen under deres sabbatår*. Som det fremgår af figur 1, har vi valgt at samle flere af kategorierne, da vi vurderer, at nogle af de temaer, som berøres i kategorierne, har stærke forbindelser til hinanden.

Figur 1: Udvalgte kategorier fra interviewmateriale.

I følgende analyse har vi ligeledes valgt at udfolde vores kategorier efter samme kategoriske overskrifter.

8.3.1 Årsager til at holde sabbatår – *Pusterum eller praktisk foranstaltning?* (201708660)

I denne del af analysen vil vi undersøge, hvilke årsager sabbatisterne angiver til at holde sabbatår. Dette skal bidrage til at skabe en dybere forståelse for sabbatisternes livssituation og udgangspunkt for valg af videre uddannelse.

Én af årsagerne til at holde sabbatår, som sabbatisterne beskriver, er ønsket om at rejse. Iben fra Sorø siger således, *"Ja jeg vil faktisk gerne ud at rejse, men så kom corona"*. Samme fortælling går igen hos Sofie fra Køge, *"...jeg tænkte at jeg gerne ville rejse, også på grund af corona, fordi vi derfor heller ikke har været på studietur"*, samt hos Emil fra Nakskov, *"...jeg havde lyst til at tage ud at rejse lidt, selvom det har været lidt svært primært herunder corona"*. Her ser vi, at sabbatisterne Iben, Sofie og Emil udtrykker et ønske om at rejse, men at det har været svært på grund af covid-19. I forbindelse med ønsket om at rejse, ses også et behov for at spare penge op, hvilket yderligere udgør én af årsagerne til at sabbatisterne holder sabbatår, Sofie siger således, *"Jeg ville gerne tjene nogle penge og spare op fordi jeg gerne vil ud og rejse med en højskole"*. Senere i interviewet fortæller Sofie, at hun planlægger at holde flere sabbatår, *"Jeg tror også selv at når jeg kommer hjem, så vil jeg holde et sabbatår mere og spare penge sammen til at flytte hjemmefra for"*. Vi ser her, at Sofie har behov for at spare penge op, dels fordi hun gerne vil rejse, men også fordi hun har behov for at spare penge sammen til at flytte hjemmefra.

En anden årsag til at holde sabbatår er ønsket, om at få et pusterum fra skolen. Anna fra Næstved fortæller, *"Mit personlige mål med at holde sabbatår er, at få en pause, fordi jeg oplevede ret meget stress i gymnasiet, så jeg havde ret meget brug for denne her pause"*. Det samme sætter Sofie ord på, *"...jeg kunne godt mærke, særlig under corona, at jeg blev bare hurtigt meget skoletræt"*. Vi ser her, at Anna og Sofie tænker deres sabbatår som et pusterum, hvor de kan få en pause fra henholdsvis den stress og skoletræthed, som de hver især har oplevet under deres ungdomsuddannelse.

Sabbatisten Emil sætter i sit interview ord på en tredje årsag til at holde sabbatår, *"Jeg valgte egentlig sabbatår på baggrund af, at jeg ikke følte mig klar til at studere videre med det samme"*. Emil føler sig ikke klar til at læse videre, hvilket er den primære årsag til han valgte at holde sabbatår. Vi ser at denne følelse går igen for nogle af de andre sabbatister, Sofie udtrykker det således, *"...helt til at starte med vidste jeg ikke helt om jeg skulle læse videre"*, samt hos Iben *"...for at finde ud af hvad jeg vil, for jeg vidste overhovedet ikke hvad jeg ville"*. På baggrund af dette kan vi se, at det at holde sabbatår, er et nærliggende valg for de interviewede sabbatister, som ikke føler sig klar til at læse videre eller ved, hvad de ønsker at studere.

Sabbatisten Julie fra Nakskov, har modsat de andre ikke valgt at holde sabbatår, på grund af et ønsket om at rejse eller om at få et pusterum, men har derimod været nødsaget til at holde sabbatår, da hun har valgt at afbryde sit uddannelsesforløb på multimediedesigner uddannelsen, “*Ja, så droppede jeg så ud. ...nu har jeg sabbatår, og så er jeg flyttet hjem til mor igen*”. Julie valgte at afbryde sit uddannelsesforløb, og ønsker at finde en anden uddannelse, som passer bedre til hende.

Således ser vi, at der er forskellige årsager til, at sabbatisterne holder sabbatår. Overordnet set kan vi udlede, at sabbatisterne anvender sabbatårene dels som et pusterum, hvor de kan få en pause fra skolen, og give sig selv plads til at tænke over deres fremtidsplaner, dels som en praktisk foranstaltning, hvor de har mulighed for at spare penge op til at komme ud at rejse, og til at få styr på de økonomiske rammer for at kunne flytte hjemmefra. Ligeledes kan vi udlede, at sabbatår opleves som en mellemstation mellem en ungdomsuddannelse og et videre uddannelsesforløb, som de unge bruger til at modnes og opnå større klarhed omkring valg af uddannelse.

8.3.2 Mindreværd og stress - *Forventninger til unge på en videregående uddannelse (202002064)*

I denne analysedel har vi valgt at samle kategorierne *Mindreværd* og *Stress*, da vi ser et overlap i de to kategorier. I kategorien *Mindreværd* får vi øje på forhold der peger i retningen af, at flere af sabbatisterne tvivler på egne evner i forhold til at studere på en videregående uddannelse. I kategorien *Stress* ser vi, at stress og angst er emner som, for flere af sabbatisterne, har en indflydelse på valg og tanker omkring uddannelse. Fælles for de to kategorier er, at sabbatisterne deler en usikkerhed omkring, hvilke forventninger der er til dem på de videregående uddannelser.

Sabbatisten Anna har været til arrangementet ”Studerende for en dag”, hvor hun i én dag skulle følge undervisningen i et fag hun er interesseret i. I den forbindelse fortæller Anna om sine tanker:

“ *...Jeg var ret nervøs for at tage derind og så føle mig for dum, fordi jeg jo næsten ikke har brugt hovedet på den måde i så langt tid ...Jeg prøver at minde mig selv om at når man tager en videregående uddannelse så tager man den jo*

ikke fordi at man allerede kan den, men så tager man den fordi at man skal lære det. Jeg tror man glemmer at man ikke skal kunne det hele på forhånd... Jeg tror at mange unge frygter at der bliver forventet alt muligt af dem på en videregående uddannelse.” - Citat Anna, (Næstved).

Anna giver her udtryk for, at hun er nervøs for at føle sig for dum til at forstå undervisningen. Vi ser, at denne frygt for ikke at være klog nok er rettet specifikt mod de forventninger som hun forestiller sig der er til hende på en videregående uddannelse. Anna udtrykker en grundlæggende forestilling om, at hun skal “kunne” uddannelsen før hun starter på den, og at hun derfor må minde sig selv om, at det at tage en uddannelse betyder, at man skal lære indholdet hen ad vejen og ikke skal kunne det hele på forhånd. Underliggende udtrykker hun en frygt for, at de forventninger der stilles på en videregående uddannelse, er nogle forventninger der er så store, at hun ikke kan leve op til dem. I analysen af den kvantitative data så vi ligeledes, at mellem 50 % og 60 % af afgangseleverne svarer, at de er lidt enige eller enige i, at de er bange for ikke at være dygtige eller kloge nok til at tage en videregående uddannelse. Det synes derfor, at frygten for ikke at være klog nok til at begå sig på videregående uddannelser, er en frygt som mange af de adspurgte unge deler. Hvilket tyder på, at de unges forestilling om, hvad der forventes af studerende på en videregående uddannelse, er relativt høje.

Sabbatisten Sofie, har ligesom Anna, et ønske om at få en større indsigt i, hvilke forventninger der er til de studerende på de videregående uddannelser. Ydermere har Sofie et ønske om, at det er muligt at afprøve det faglige niveau på de videregående uddannelser inden hun vælger uddannelse. Det ønsker hun for bedre at kunne vurdere, om uddannelsen passer til hendes faglige formåen. Sofie siger, *“Jeg gad godt at man havde mulighed for, at der var sådan et par prøve/forberedende timer til den uddannelse man vælger inden man starter, så man lige kan prøve af om det er noget for en og teste niveauet”*. Igen ser vi et ønske, om at afprøve de forventninger der er til de studerende på de videregående uddannelser, for bedre at kunne vurdere om niveauet passer. Sofies ønske udspringer, modsat Anna, *ikke* fra frygten for ikke at være god nok, men derimod af frygten for at få stress igen, da hun flere gange under sin ungdomsuddannelse har haft stress; *“det er lidt sjov, for det er egentligt ikke fordi, at jeg tvivler på om jeg kan klare det, det er bare det med stress som gør at jeg tvivler”*. Sofies overvejelser går primært på

at opveje hendes interesse for uddannelsen op imod konsekvenserne for at få stress, “*Jeg vil jo godt læse videre, men jeg gider bare heller ikke, at ende ud i at blive vildt stresset. Og så tænker jeg nogle gange “ej det kan jeg nok ikke klare så”, eller bør jeg bare vælge noget andet. Det kan godt afholde mig fra at vælge de ting jeg i virkeligheden gerne vil*”. Sofie har selv et forslag til, hvad der kunne hjælpe hende til at opnå større afklaring omkring valg af uddannelse, “*Det vil helt klart hjælpe mig, hvis jeg fik mere information om, hvordan det er at gå på de forskellige uddannelser, så jeg har noget at forholde mig til*”. Hun efterspørger således et mere oplyst grundlag, hvorpå hun kan træffe sin beslutning om valg af videre uddannelse.

Uanset om sabbatisternes frygt omhandler stress, eller frygten for ikke at være klog nok, giver Anna og Sofie udtryk for, at de ikke har en stor nok indsigt i forholdene på de videregående uddannelser, til at kunne vælge en uddannelse ud fra et kvalificeret grundlag. Vi kan på baggrund af sabbatisternes udsagn udlede, at det særligt er behovet for at få afklaring omkring hvilke *forventninger* der er til dem, som de ønsker en større indsigt i. I næste afsnit ser vi, at forventninger både kan være i forhold til, hvordan sabbatisterne skal agere på uddannelsen, uddannelsesstedets forventninger til de studerende, samt egne forventninger til sig selv.

Stress og angst - En begrænsning for valg af uddannelse

Som det fremgår af ovenstående analyseafsnit, fylder stress en stor del for Sofie i forbindelse med valg af videreuddannelse. Stress er et emne, som dukker op hos flere af sabbatisterne. To ud af de fem sabbatister fortæller, at de decideret har oplevet stress og angst under deres ungdomsuddannelse, mens de tre andre sabbatister godt kan genkende at have oplevet stress hos andre studiekammerater, men ikke selv har oplevet det. For eksempel siger sabbatisten Iben, som *ikke* selv har haft stress, “*Jeg kan godt genkende det lidt. Men så slemt synes jeg heller ikke det var. Jeg kan godt se at man kan blive presset til tider. Men lige stress og angst tror jeg aldrig jeg har oplevet så tæt på*”.

Det fremgik af analysen af den kvantitative data, at omkring en tredjedel af de adspurgte afgangselever er enige eller lidt enige i, at de til tider oplever så meget stress, at det afholder dem fra at påbegynde en ny uddannelse. Dette resultat fortæller os, at stress blandt unge på ungdomsuddannelserne er relativt udbredt, hvorfor det hænger fint

sammen med, at Iben, som ikke selv har haft stress eller angst, har kendskab til andre der har haft det. Hvis vi kigger nærmere på, hvilken betydning stress og angst under ungdomsuddannelsen har haft for Sofie og Anna i dag, i forhold til valg af uddannelse, ser vi, at det har forskellige betydninger for dem. For Sofie fylder stress så meget, at det har direkte indflydelse på hendes uddannelsesvalg "*Det kan godt afholde mig fra at vælge de ting jeg i virkeligheden gerne vil*". For Anna er hendes oplevelser med stress og angst umiddelbart ikke noget der direkte påvirker hendes valg af uddannelse, da hun fortæller, at hendes uddannelsesvalg er med udgangspunkt i, at "*kigge på hvad der interessemæssigt interesserer mig*". Vi kan pege på, at stress og angst for nogle unge kan have indflydelse på deres valg af videre uddannelse, mens det for andre unge ikke har direkte indflydelse på deres valg af videre uddannelse.

8.3.3 Motivation - *Lyst og egeninteresse eller frygten for at gå i stå* (202002064)

Under kategorien *Motivation* ser vi på, hvordan sabbatisterne hver især peger på forhold som afspejler, hvad der driver dem til at undersøge deres uddannelsesmuligheder, og til at påbegynde videre uddannelse. Igen ser vi, at sabbatisterne er forskellige, og lader sig motivere på forskellig vis. Ydermere ser vi, at sabbatisterne er forskellige steder i deres proces for valg af uddannelse, hvorfor vi forholder os til motivation med udgangspunkt i det aktuelle sted i processen den enkelte sabbatist er. Det betyder, at vi både forholder os til motivationen i forhold til at søge flere oplysninger om uddannelser samt motivation i forhold til at komme i gang igen med at studere. På trods af sabbatisternes forskelligheder ser vi nogle overordnede ligheder og forskelle. For to af sabbatisterne er det frygten for at gå i stå, der motiverer dem til at undersøge deres uddannelsesmuligheder og til at læse videre. For de tre andre er motivationen mere interesse og lyst betonet.

Sabbatisterne Anna og Julie giver begge udtryk for, at deres motivation for at læse videre bliver båret af frygten for at gå i stå. Anna har fokus på at sætte en begrænsning for sig selv på maks. to sabbatår, da hun ellers frygter, at hun ikke kommer i gang med at læse videre uden denne tidsbegrænsning, "*Jeg har tænkt maks. 2 år. Det er fordi jeg har en frygt for ikke at komme i gang igen, hvis ikke man forinden har taget en beslutning om, at nu skal jeg i gang*". Denne tidsbegrænsning på to år bliver et pejlemærke for Anna om,

at hun inden for denne tidshorisont skal have fundet og startet op på en uddannelse. Sabbatisten Julie giver ligesom Anna udtryk for, at hun frygter, at hun ikke får anden uddannelse end sin HTX-uddannelse. Julie har boet i en studiebolig, men er flyttet hjem til hendes mor efter hun er droppet ud af sin uddannelse. Hun holder nu sabbatår for at give sig selv tid til at finde ud af, hvilken anden uddannelse hun vil læse. I den forbindelse har vi spurgt Julie, hvornår hun selv ønsker at være i gang med en uddannelse igen. Her svarer hun:

“Jeg kunne godt tænke mig, at jeg er sådan en der bare fortsætter fordi det er nemt. Og ikke være sådan en, som ikke får en uddannelse fordi der er så meget der skal klares, så skal jeg finde ny bolig endnu engang. Ja jeg håber at jeg kommer hurtigt ud igen, for ellers er jeg bange for at jeg bare ender med en HTX-uddannelse”. - Julie (Nakskov)

Julie har tilsyneladende forestillinger om, hvilke egenskaber hun skal tilstræbe, og at hun godt kunne tænke sig, at hun havde passet ind på uddannelsen som multimediedesigner, som hun nu er droppet ud af. Det kan udledes af udsagnet, at Julie ønsker at læse videre på en anden uddannelse og håber på at komme hurtigt i gang med at studere igen. På samme tid udtrykker Julie, at hun frygter for ikke at komme i gang igen med en anden uddannelse, og dermed ikke får anden uddannelse end HTX. Denne frygt for at gå i stå, får Julie til at søge information og oplysninger omkring uddannelser. Overordnet set kan vi pege på, at både Anna og Julie motiveres af frygten for at gå i stå, og har fokus på de forventninger de har til sig selv.

For sabbatisterne Iben, Emil og Sofie, er motivationen ikke drevet af frygt, men derimod af lyst og egeninteresse. For Ibens vedkommende opstod motivationen for at søge uddannelse i forbindelse med de ledelsesopgaver hun blev præsenteret for, gennem hendes fritidsjob under hendes sabbatår. Iben blev derigennem interesseret i ledelse og begyndte på den baggrund at søge efter uddannelser; *“I mit sabbatår blev jeg leder på McDonalds, og derigennem synes jeg det var sjovt alt det med business, ledelse og kommunikation. Så tænkte jeg at CBS er en god mulighed”*. Gennem fritidsjobbet fik Iben en større bevidsthed om, hvad der interesserer hende og hvad hun er optaget af, hvilket førte til en større afklaring om, hvilken uddannelse hun vil søge ind på. Iben mener, at motivationen til at læse videre kommer af sig selv, når først man har fundet ud af, hvilken

uddannelse man vil læse, *“Jeg tror at når man finder en uddannelse man synes der passer til én selv, så tror jeg at motivationen kommer lidt af sig selv”*. Iben uddyber i den forbindelse, at det er godt at prøve at stå på egne ben og være i tvivl om, hvad man skal, da det på et tidspunkt fører til handling. *“Jeg synes også, at det er godt, at man lige bliver kastet ud på egne ben, for det kommer man jo til på et tidspunkt. Så jeg tror det er meget sundt, at man kommer dertil, hvor man tænker - okay nu skal jeg lige tage mig sammen”*. Iben giver her udtryk for, at hun mener, at det er sundt at nå sin grænse for, hvor længe man vil have følelsen af at være gået i stå uden at have en plan for fremtiden, da dette kan fremprovokere en indre motivation for at handle sig ud af situationen.

For Emil kommer motivationen for at læse videre, gennem et afsavn til det studiemiljø han havde i gymnasietiden. Emil blev overrasket over betydningen af et socialt studiemiljø, og synes det er en stor omvæltning ikke at have dette længere. Emil udtrykker det således:

“Altså det er meget underligt lige pludselig ikke at skulle være sammen med sine venner hver dag til dagligt. ...og nu er du meget alene og det er jo selvfølgelig hvad man gør det til. Man kan jo selvfølgelig være sammen med vennerne hele tiden, men det er noget fuldstændig andet, når man er i et studiemiljø. ...Det har nok været den største omvæltning fra at stoppe på gymnasiet og til at have sabbatår”. - Emil (Nakskov)

Emil er motiveret af at indgå i et nyt studiemiljø, og ikke føle sig alene. Derfor er Emil særligt optaget af at søge information om, hvad der karakteriserer de forskellige studiemiljøer på de forskellige uddannelser. Dette er tilsyneladende ikke let for Emil, *“Det er svært fordi jeg kommer jo fra en kommune (Nakskov) som der ligger langt væk fra noget der overhovedet hedder et studiemiljø, universitet og sådan noget”*. Emil har derfor selv opsøgt sin tidligere lærer for, at få mere information om de forskellige studiemiljøer den vej igennem. Det er tydeligt, at motivationen for Emil ligger i at få et nyt studiemiljø, som kan udfylde det afsavn han har til det han mistede efter at være færdig med gymnasiet.

Sabbatisten Sofie har modsat Emil ikke motivationen til at læse videre, fordi hun har et ønske om først at spare penge op, så hun kan komme ud at rejse. Hun oplever, at hendes

familie presser hende til at vælge en uddannelse, men Sofie er meget bevidst om, at hun først vil læse videre når hun har motivationen til at gøre det; *“Jeg vil også gerne vente med at læse videre til, at jeg har motivationen”*. Vi ser her, at selvom Sofie føler sig presset af hendes familie til at læse videre, vælger hun at lytte til sig selv og følge hendes egen lyst og interesse.

Således er der stor forskel på, hvad der motiverer de fem sabbatister, men overordnet kan vi skelne mellem, om de motiveres af lyst og egen interesse, eller om det er frygt der driver motivationen.

8.3.4 Støtte og pres fra forældre - *Indflydelse på uddannelsesvalg* (202002064)

Temaer som går igen i kategorien *Støtte og pres fra forældre*, er; forældre, forældres holdning til uddannelse, og hvordan forældres interesse både kan opleves som en støtte og som et pres. Vi vil i dette analyseafsnit kigge nærmere på, hvordan sabbatisterne oplever deres forældres holdning til, at de har valgt at holde sabbatår, og det pres de også kan opleve fra forældre omkring valg af videreuddannelse. Vi har i denne kategori fået øje på en høj kompleksitet, hvorfor vi i dette analyseafsnit går mere i dybden med hver enkelt interview.

Ser vi på Julie fra Nakskov, fortæller hun, at hendes forældre kan finde på at sige; *“Ej nu skal du i gang, ellers ender du ligesom mig”* eller *“hvad skal du så?”*. Her ser vi gennem Julies udsagn, at forældrene udtrykker en bekymring for, at hun ender som dem. Samtidig ser vi, at de stiller spørgsmålstejn ved, hvad hun så skal. Vi får således gennem udsagnene indtrykket af, at hendes forældre er bekymrede for, hvad der skal ske med Julie, nu hvor hun er droppet ud af multimediedesigneruddannelsen. Når vi spørger Julie, hvem der støtter og bakker hende op i hendes fremtidsplaner, svarer hun;

“...altså min familie gør det selvfølgelig også, men de ser lidt mere kritisk på mange af tingene, og de tænker ”ej er det virkelig dig? For du er jo ikke lige gartnertypen”. Så kan de [forældrene] også stille spørgsmålstejn [ved mit uddannelsesvalg], og så stiller jeg også selv spørgsmålstejn”....det er meget

vigtigt for mig, at de også synes, at det er fedt det jeg laver, i stedet for at de bare tænker nu kommer Julie.” - Julie (Nakskov)

Gennem Julies fortælling får vi blik for, at Julie mener at forældrene støtter hende og bakker hende op i hendes fremtidsplaner, men at Julie på samme tid oplever, at hendes forældre forholder sig kritisk til hendes ønske om at starte på gartneruddannelsen. Det resulterer i, at Julie selv sætter spørgsmålstegn ved hendes uddannelsesvalg, da det er vigtigt for hende, at hendes forældre synes godt om hendes valg. Vi får blik for, at Julie vægter forældrenes mening om hendes uddannelsesvalg højt. Her er det interessant at inddrage den kvantitative analyse, som viste, at størstedelen af de adspurgte afgangselever oplever, at det netop er deres forældre, som påvirker dem mest i deres valg af uddannelse. Sammenholder vi resultatet fra den kvantitative analyse med Julies udsagn ser vi ligheder; forældres mening har tilsyneladende en stor indflydelse på unges tanker om valg af uddannelse. Omvendt så vi i den kvantitative analyse, at en stor del af de adspurgte unge *foretrækker* at tale med deres venner omkring valg af uddannelse. Hvilket vi har en antagelse om kan skyldes, at venners meninger om uddannelsesvalg opleves mindre betydningsfuldt sammenlignet med forældres mening.

Senere i interviewet kommer Julie tilbage ind på forældrenes forhold til hendes fremtidsplaner. Her forklarer Julie, at hendes forældre forestiller sig, at Julie skal lave noget med computere; *”Hver gang de kommer med et forslag til, hvad jeg kunne vælge, så er det et eller andet med computere at gøre, og så føler jeg - okay er det så virkelig den vej man skal tage? men det er jo Ikke noget jeg gider”*. Igen ser vi, at Julie bliver i tvivl om hendes valg af uddannelse, for skal hun vælge en uddannelse i overensstemmelse med forældrenes ønske eller skal hun gå efter hendes eget valg? Vi spørger i den forbindelse ind til, hvorfor hun tror, at hendes familie ønsker at hun arbejder med computere, hvortil Julie svarer *”Ja det er vel fordi de godt vil se, at jeg skal få nogle gode penge og få en masse succes og alt sådan noget... det er fordi, at de selvfølgelig gerne vil se mig have det godt og sådan noget”*. Her ser vi, at Julie kobler forældrenes ønsker til hendes uddannelsesvalg sammen med, at de ønsker at hun i fremtiden tjener en god løn og får succes. Herefter pointerer Julie, at dette hænger sammen med, at de *“gerne vil se hende have det godt”*. Julie giver således udtryk for, at hun er bevidst om hvorfor, at

hendes forældre foreslår hende nogle bestemte typer af uddannelser, og hvorfor de sætter spørgsmålstejn ved hendes valg.

Når vi spørger ind til, hvad Julies forældre synes om det, at hun har sabbatår, svarer Julie, *”Ja altså de er sådan meget efter mig, at jeg ikke skal have for meget fri fordi jeg skal arbejde... når jeg ikke arbejder, så spørger de ”Hvorfor er du ikke på arbejde?” - det kan også blive for meget arbejde.”* Her ser vi igen, at hendes forældre lægger vægt på at arbejde er vigtigt, fordi de ikke synes hun skal holde for meget fri. Samtidig får vi indblik i, at Julie oplever en vis form for pres, fordi hun udtrykker at det også kan blive for meget arbejde.

På baggrund af Julies fortælling kan vi udlede, at hun bliver påvirket af forældrenes synspunkter og meninger i forhold til uddannelsesvalg. Ligeledes ser vi, at forældrenes mening har stor betydning for hende. Vi ser, at Julie trods sin bevidsthed om, at hun gerne vil være gartner, ikke oplever støtte eller opbakning og derfor begynder at afveje sit eget ønske mod forældrenes forslag om at *“lave noget med computere”*.

En lignende fortælling ser vi gå igen hos sabbatisten Sofie, når vi spørger ind til, hvordan hun oplever, at hendes forældre støtter hende, *”De har spurgt meget sådan, skal du ikke snart til at læse? så de presser jo lidt. Hvor jeg har været sådan, arh jeg vil gerne lige spare lidt op, så jeg kan komme ud at rejse. De spørger hele tiden meget ind til, hvad mine planer er, og det ved jeg ikke altid selv”*. Her får vi blik for, at Sofie gennem sine forældres interesse for hendes uddannelsesplaner oplever et pres. Samtidig ser vi også i Sofies fortælling, at hendes forældre gerne vil indgå i en dialog omkring hendes uddannelsesplaner, men at hun gennem denne dialog bliver mere usikker på sig selv, fordi hun ikke altid er klar over, hvad hendes plan er. Sofie fremhæver selv dette pres senere i interviewet, hvor hun siger, *”Jeg tror især at presset kommer fra min familie, fordi de synes at hvis ikke man har en uddannelse, så er man ikke noget på en måde. Man bliver nødt til at læse, hvis man vil blive til noget.”* Her ser vi, at hendes families fortælling om, at man gennem videre uddannelse bliver til noget, er med til at skabe et indre pres hos Sofie. Senere i interviewet giver hun eksplicit udtryk for, at hendes forældre bidrager til, at hun føler sig presset, *”Jeg forstår godt, hvorfor de gerne vil vide det, for de vil jo gerne have, at jeg kommer i gang med noget. Men jeg føler mig presset af det, fordi jeg så føler, at jeg skal nå noget”*. Sofie forstår godt, at hendes forældre er interesserede i at vide, hvad

hun gerne vil læse, men hun føler sig presset når de spørger hende, *“så føler jeg, at jeg skal nå noget”*. Vi spørger i den forbindelse Sofie ind til, hvad hendes forældre ønsker for hende, *“De ønsker ikke noget specifikt for mig, men de ønsker, at jeg vælger en uddannelse, hvor jeg kan blive til noget”*. Således ser vi, at Sofie ikke oplever, at hendes forældre forsøger at presse Sofie i en specifik uddannelsesretning, men i stedet ønsker, at hun tager en uddannelse, hvor hun *“kan blive til noget”*.

Ligesom hos Julie får vi gennem Sofies fortælling blik for at måden, hvorpå forældre interesserer sig for deres børns videre uddannelse, kan have indflydelse på, hvorvidt børnene oplever forældrenes interesse som et pres eller en støtte. I vores interview med Emil ser vi, hvordan en mere passiv støtte fra forældrene kan have indflydelse på unges tanker og følelser omkring uddannelse. I interviewet spørger vi ind til, om han snakker med sine forældre og omgangskreds omkring uddannelsesvalg, hvortil han svarer:

“Det er selvfølgelig noget, vi snakker om, men jeg føler mere, at det er sådan noget, hvor jeg snakker om det, og så bakker de mere op om det. Fremfor at de kommer med ”Det her kan du godt, det kan du gøre”, fordi de ved noget om hvad jeg godt vil, og de går bare lidt med på det, jeg har været inde og undersøge, så stiller de selvfølgelig spørgsmål om, hvordan og hvorledes, og hvad det går ud på, og så der er meget opbakning den vej igennem, men det er ikke, fordi at de rådgiver mig som sådan.” - Emil (Nakskov)

Her ser vi, at Emil fortæller, at han taler med sine forældre omkring hans tanker og overvejelser omkring uddannelsesvalg. Samtidig ser vi, at Emil oplever, at hans forældre er tilbageholdende, og det derfor er Emil der henvender sig til sine forældre for at få råd. Ydermere får vi blik for, at Emil oplever sine forældre som støttende, da de stiller spørgsmål til, hvad han gerne vil læse. Han opfatter ikke forældrenes interesse som rådgivende eller som et pres, men derimod som ren opbakning.

Samme fortælling om forældreopbakning går igen hos Anna. Vi spørger hende om, hvad hun tænker om den måde, hvorpå hendes nærmeste bakker hende op. Til det svarer hun:

“Jeg synes, det er meget fedt, at der ikke er én vej, og at der ikke er et pres fra ens forældre om, at det man gør, ikke er godt nok, det oplever jeg i hvert fald ikke selv. Jeg tager meget udgangspunkt i min egen mor og i min kærestes mor.

Min egen mor er rengøringsdame og har ikke en uddannelse, og min svigermor er jurist. Min svigermor siger til mig "bare prøv, kast dig ud i det". Min mor er mere sådan "det er helt okay, at du ikke ved, hvad du vil, men tag en uddannelse, så du ikke ender som mig". Men det er meget rart, at jeg ikke får at vide, du skal gøre sådan og sådan, ellers er det forkert." - Anna (Næstved)

Her får vi blik for, at Anna ikke oplever et pres omkring valg af uddannelse, når hun taler med sin mor eller sin kærestes mor omkring videreuddannelse. Det er interessant, at Anna vælger at fremhæve sin mors og svigermors uddannelse i sin fortælling, fordi hun gennem den videre fortælling viser, at hun er bevidst om, at deres uddannelsesniveau kunne have haft en indflydelse på deres holdning til hendes uddannelsesvej, og den måde de bakker hende op. Vi ser, at Anna ikke føler noget pres fra hverken mor eller svigermor. Det kommer til udtryk ved, at hun lytter til, hvad de ønsker for hende, men uden at hun ser det som, at de fortæller hende hvad hun skal gøre eller presser hende.

Videre i interviewet spørger vi mere ind til Annas tanker omkring den måde, hvorpå hun oplever støtte fra sine nærmeste, og hvordan oplevelsen af støtte har indflydelse på hendes studievalg, hvortil Anna svarer:

"... Ens forældre er jo den klippe, man går til, når man er usikker på noget, og uddannelsesvalg er jo virkelig noget, man kan være usikker omkring. Hvis man så oplever, at ens nærmeste siger, "det synes jeg ikke du skal gøre", så tror jeg meget hurtigt, at det sætter sig fast i en, og at man så vælger at smide den ide ud af hovedet og finde noget andet, fordi man så netop får vægtet ens forældres følelser og forventninger højere, end hvad man selv har lyst til." - Anna (Nakskov)

Her kommer Anna i sin fortælling ind på, at forældre både kan være en stor støtte, og være med til at lægge et pres på deres børn, når det kommer til valg af uddannelse. I citatet får vi blik for, at forældre har en indflydelse på deres børns uddannelsesvalg, fordi Anna vælger at tale med sin mor omkring overvejelser og tanker om videre uddannelse. Anna fortsætter videre i interviewet, "Der er jo forskel på at sige, jeg vil gerne have at du har det godt, så lad være med at gå den vej, som jeg gik, eller sige, du skal tage den der uddannelse, ellers gider vi ikke at snakke mere med dig agtigt.". Anna argumenterer for,

at den måde hvorpå forældre formulerer ønsker omkring deres børns videre uddannelse og viser interesse på, har betydning for, om den unge oplever interessen som støtte eller pres.

Analysedelen viser, at sabbatisterne har forskellige oplevelser med, hvordan deres forældre støtter og bakker op om deres valg om at holde sabbatår samt om deres uddannelsesvalg. Det bliver tydeligt, at forældres meninger har stor betydning for sabbatisterne og at måden, hvorpå forældrene initierer eller går med på dialogen omkring uddannelse med deres børn, har en betydning for, hvordan børnene oplever støtte eller pres omkring deres uddannelsesvalg. Vi ser, at de sabbatister som oplever, at deres forældre spørger meget ind til, hvilken uddannelse de vil læse, føler sig presset. Omvendt ser vi, at de sabbatister som oplever deres forældre, som er tilbageholdende og imødekommende overfor sabbatistens egen uddannelsesønske, oplever at deres forældre er støttende og bakker dem op. På trods af sabbatisternes forskellige oplevelser omkring pres og støtte fra forældre, gør sabbatisterne opmærksom på, at de på trods af presset fra forældrene er bevidste om, at presset kommer af et ønske hos forældrene om, at deres børn får en god fremtid.

8.3.5 Ønske om at flytte - *At flytte for uddannelses skyld eller for mulighederne?* (201708660)

I vores kvantitative data ser vi, at 71 % af de adspurgte elever er enten lidt enige eller enige i, at de gerne vil flytte for uddannelsens skyld. Dette resultat får os til at undre os over, om de unge, som er villige til at flytte på grund af uddannelse, har en større tendens til at have opsøgt uddannelses- og karrierevejledning. Dette er interessant i forhold til vores problemformulering, fordi det kan hjælpe os til få en dybere forståelse for, hvorfor unge i provinsen opsøger uddannelses- og karrierevejledning, og hvilke vejledningsbehov de unge har i forbindelse med at flytte på grund af uddannelse.

I vores interviews ser vi, at de unge primært ønske at flytte fordi de gerne vil starte på uddannelse, og kan se flere muligheder i storbyen. Det er således ikke i forbindelse med deres sabbatår, men i forbindelse med at opsøge uddannelsesmuligheder, at de unge flytter fra provinsen. Sofie fra Køge sætter ord på, hvorfor at hun tror, at mange unge vælger at flytte til større byer for at læse, ”*Der er flere muligheder, og det er meget rart*

at få udvidet sin horisont og komme væk fra det man kender for at prøve noget nyt. Jeg vil selv helst studere i København". Vi ser, at fortællingen, om at der sker mere i større byer end i provinsen, går igen hos flere af de unge. Iben siger således *"Der er jo meget mere gang i den i København ift. den lille by her. Her sker der i hvert fald ikke særligt meget."* og Emil fremhæver, at han har elsket at vokse op på Lolland, *"men nogle gange kan det godt blive lidt kedeligt også især med offentlig transport... Der er langt til stort set alt"*.

Samtidig er det interessant, at fællesnævneren for sabbatisterne er, at de bor hjemme og har haft mulighed for at finde ufaglærte jobs i deres nærområde. Således kan vi indirekte se, at sabbatisterne gennem jobmuligheder lokalt har et godt økonomisk fundament til at blive i provinsen, men at det er deres længsel efter flere muligheder, som er årsagen til, at de ønsker at flytte. Emil fortæller, *"... det som der egentlig lokker mig, er nok også [det der lokker] de fleste andre, det er de videregående uddannelser."*, han fortsætter videre i interviewet *"... hvis man for eksempel skal studere på universitetet, så er det simpelthen for langt at skulle blive boende i Nakskov."*, til sidst afslutter han med at sige *"... for mig er det egentlig mest på grund af studievalget, at jeg bliver nødt til at flytte."* Vi ser her, at Emil fremhæver placeringen af de videregåendes uddannelser i de større byer som værende betydningsfuld, når det kommer til hans eget valg og hans omgangskreds valg om at flytte fra Nakskov.

Når vi ser nærmere på årsagerne til, at sabbatisterne flytter til de større byer, ser vi, at en af hovedårsagerne er, at deres omgangskreds flytter. Iben fra Sorø siger *"Jeg tror også at automatisk når alle ens venner flytter, så flytter man også selv"*, og Julie fra Nakskov siger direkte, at hun gerne vil flytte, fordi hendes venner er flyttet *"Derfor prøver jeg også at finde noget uddannelse i Odense, fordi der er mange af mine venner der er flyttet til Odense nu"*.

Vi ser således, at der er flere faktorer, som har indflydelse på, hvorfor unge gerne vil flytte fra provinsen. En af disse faktorer er den geografiske placering af videregående uddannelser, som oftest er centraliseret til de større byer i Danmark. Derudover ser vi, at sabbatisterne fremhæver, at hvis deres omgangskreds vælger at flytte, påvirker det også sabbatisternes egen lyst til at flytte. Den sidste årsag er mere håndgribelig, fordi den

handler om muligheder. Her er det ikke kun uddannelsesmuligheder, men det at de unge beskriver, at i større byer ”sker der mere”, end hvad de selv oplever, der sker i provinsen.

8.3.6 Valgproces, vejlednings- og uddannelsesmuligheder (201708660)

I dette analyseafsnit vil vi udfolde kategorierne; valgproces, vejledningsmuligheder og uddannelsesmuligheder. Disse kategorier skal give indsigt i sabbatisternes valgproces og deres tanker omkring vejledning og uddannelsesmuligheder. Dette skal give os mulighed for at kunne besvare vores problemformulering om, hvilke behov for uddannelses- og karrierevejledning unge med en ungdomsuddannelse bosiddende i provinsen har under deres sabbatår. Vi oplever en stor kompleksitet i disse kategorier, da vi ser flere temaer gå på tværs af interviewene. Vi har derfor inddelt dette analyseafsnit i underoverskrifter, som behandler de enkelte temaer. I hvert tema analyser vi sabbatisternes fortælling enkeltvis for at fremhæve sabbatisternes individuelle veje til valg af uddannelse.

Vejen til valg af uddannelse

Først er vi interesseret i at belyse selve den valgproces sabbatisterne gennemgår når de skal vælge uddannelse.

Emil er så langt i sin proces omkring valg af uddannelse, at han har lagt sig fast på, at han i fremtiden gerne vil arbejde med dyr. Når vi spørger ind til, hvad han selv har gjort for at komme nærmere et specifikt uddannelsesvalg svarer han;

”Jeg har været rimelig god til her på den seneste tid [at opsøge viden om uddannelser]. Det første halve år af mit sabbatår, der skænkede jeg det ikke rigtig en tanker. Jeg vidste, at jeg ville arbejde med dyr, hvor jeg her efter jul rigtig var inde og søge på hvor og hvornår man skulle søge optag, og om der var mulighed for at komme ud og se hvordan det var [at studere på KU]. Jeg har været til åbent hus, så prøver også at ansøge om at komme ind og være studerende for en dag [på biologi på KU].” - Emil (Nakskov)

Emil beskriver selv i citatet, at han i den første halvdel af sit sabbatår ikke skænkede hans fremtidige uddannelsesplaner en tanke, men at han efter jul begyndte at tænke mere over, hvad han gerne vil arbejde med, og i den forbindelse aktivt begyndte at opsøge viden og

information omkring uddannelsessteder og uddannelsesmuligheder. Vi ser, at Emil har været til åbent hus på Københavns Universitet og yderligere har planer om, at være studerende for en dag. Vi spørger ydermere ind til, om han har brugt andre former for vejledning. Her beskriver han, *"Jeg har planer om at tage hen på gymnasiet for at snakke med min gamle biologilærer, fordi jeg føler, at han har rimelig godt styr på det miljø, jeg skal arbejde og studere på nu.... Jeg tænker, at han ved noget og har noget erfaring."* Emil fortsætter i interviewet med at fortælle om, hvorfor han hellere vil tale med sin biologilærer end med en studievejleder *"Ja i hvert fald i forhold til studiet [har biologilæreren noget viden omkring at studere biologi på KU], frem for en studievejleder, fordi han kender nok ikke så meget til selve studiet, som jeg skal ind på."* I dette citat ser vi, at Emil igen er opsøgende omkring at få vejledning og viden omkring det studie, han gerne vil ind på, hvilket han tænker at han kan få ved at opsøge sin gamle gymnasiebiologilærer. Grunden til, at han vil gøre det er, at han har en forestilling om, at biologilæreren har en mere specifik viden om, hvordan det er at studere biologi på KU, end en studievejleder har. Det er interessant her, hvordan Emil er bevidst om, hvilke personer der kan give ham adgang til den viden, som han ønsker at få, og det bliver tydeligt, at han foretrækker at tale med en, som han allerede har et forhold til.

Ser vi på Ibens fortælling, om hendes vej til at vælge uddannelse kan vi se, at Iben ligesom Emil selv er aktiv i forhold til at søge information. Iben beskriver hendes vej til valg af uddannelse således;

"Jeg startede på mine sabbatår, og så blev jeg leder på McDonalds, og derigennem synes jeg, at det var sjovt alt det med business, ledelse og kommunikation. Så tænkte jeg, at CBS er en god mulighed så jeg gik ind på UG, men det førte ikke rigtig nogle steder, så gik jeg ind selv på CBS' hjemmeside... Så gik jeg i gang med at læse om de forskellige ting, hvor jeg fandt projektledelse. Jeg kender også nogle der går der, som jeg så snakkede med om, hvordan det er på CBS." - Iben (Sorø)

Her ser vi, at Iben har besluttet sig for, at hun vil studere på CBS, fordi hun gennem sit arbejde på McDonalds i sit sabbatår har stiftet bekendtskab med ledelse. Derved har hun opdaget, at hun vil studere noget helt andet, end hvad hun oprindeligt havde tænkt. Iben går på CBS' egen hjemmeside for at finde information omkring de forskellige

uddannelser, og får afgrænset mulighederne til projektledelse. Vi ser her, at Iben benytter internettet til at finde information omkring uddannelse. Samtidig ser vi, at Iben har talt med nogle bekendte, for at hører deres erfaringer med at studere på CBS, og derved søger vejledning fra nogen, som har en personlig erfaring med det, hun overvejer at studere. Behovet for at høre om konkrete og personlige erfaringer oplevede vi også hos Emil, som vil opsøge sin biologilærer.

Anna fra Næstved har en lignede oplevelse omkring uddannelsesvalg og vejledning som Emil og Iben. Hun fortæller i sit interview:

”Jeg har så tænkt, at når jeg ikke helt ved, hvad jeg vil, selvom jeg har et højt snit, så kan jeg jo kigge på, hvad der interesserer mig. Så har jeg tænkt, okay, hvis jeg gerne vil have noget med mennesker at gøre, og at jeg egentligt også interesserer mig for mad, motion, kost og ernæring, på grund af et større vægttab jeg har gennemgået, så er jeg blevet skubbet i den retning. Mit sidste skub til at prøve den uddannelse, som jeg gerne vil starte på efter sommer, Ernæring og Sundhed, var grundet en samtale på et sygehus, hvor vi snakkede med nogle diætiststuderende, hvor jeg blev helt fascineret af, hvad de kunne, så faktisk samme dag gik jeg hjem og læste lidt om forskellige uddannelser omkring sundhed. Så fandt jeg Ernæring og Sundhed og besluttede mig for, at det skal være den.” - Anna (Næstved)

I dette citat ser vi, at Anna er i tvivl om, hvad hun gerne vil studere, men at hun har været gennem en personlig proces og forsøgt at afgrænse sine interesser for at finde ud af, hvad hun kunne studere. Det interessante ved Annas fortælling er, at det er gennem en samtale med en gruppe diætiststuderende, at hun oplever at blive afklaret omkring, hvad hun ønsker at studere. Det ser vi ved, at hun siger *sidste skub*. Gennem Annas fortælling får vi igen blik for, hvor vigtigt det er i sabbatisternes proces med at beslutte, hvilken uddannelse de skal vælge, at de taler med nogen, som har en personlig erfaring med den uddannelse, de ønsker, således at de har nogen, som de så kan spejle sig i.

Gennem sabbatisternes fortælling får vi indblik i, at de opsøger vejledning, efter at de selv har været i en proces omkring deres fremtidige uddannelsesmuligheder. Emil, Iben og Annas fortælling viser, at de selv ved, hvor og hvordan de kan søge information på

internettet omkring uddannelse, uddannelsessteder og uddannelsesvalg, men at informationen ikke vejleder dem i, hvilken vej de skal gå. Deres fortællinger peger på, at oplysning/information omkring uddannelsesmuligheder på internettet, ikke leder til en større afklaring omkring deres uddannelsesvalg. Vi ser, at sabbatisterne oplever at få en større afklaring omkring valg af uddannelse ved at opsøge eller tale med personlige relationer omkring deres vej til valg af uddannelse. Altså ser vi, at sabbatisterne ønsker at tale med og bliver vejledt af nogen, de har en relation til, og som de føler kan give dem en personlig vinkel på den viden de søger. Således får vi gennem analysen af sabbatisternes proces ved valg af uddannelse blik for, at sabbatisterne har brug for vejledning, som de kan spejle sig i, gennem andres personlige erfaringer med uddannelse.

Uddannelsesmulighederne opleves som uoverskuelige

Fælles for sabbatisterne er, at de alle oplever antallet af uddannelsesmuligheder som værende overvældende og uoverskuelige at navigere i. Iben udtrykker det således:

“Dengang jeg ikke vidste hvad jeg skulle, dét var jo det værste... jeg sad bare derhjemme og en dag så tænkte jeg, NU, skal jeg bare videre i mit liv, og så surfede jeg rundt på nettet, og så var der jo bare 45.000 uddannelser man kunne vælge mellem. Og så sidder man der igen og ikke ved hvad men skal.” - Iben (Sorø)

Iben udtrykker her sin frustration over, hvor uoverskueligt det er at forholde sig til uddannelsesmulighederne, og at antallet af uddannelser for hende virker uendeligt mange. Den uoverskuelighed, som Iben oplever her, fører til at hun flere gange går i stå i processen med at vælge uddannelse, *“og så sidder man der igen og ikke ved hvad men skal”*. Ydermere forekommer det, at Iben oplever frustrationen over et uoverskueligt antal uddannelsesmuligheder og manglede afklarethed, hvilket dog også skaber en motivation for at opnå afklarethed omkring, hvad hun gerne vil studere. Det ser vi i Ibens fortælling, da hun vender tilbage til informationssøgning på internettet. Iben oplever dog endnu mere frustration i sine søgninger på internettet, fordi hun bliver overvældet over de mange forskellige uddannelser, hun kan vælge. Ibens fortælling om, hvor overvældet hun bliver af at surfe rundt på internettet, giver os et blik for, at oplysning i sig selv ikke opleves som vejledende.

Sabbatisten Sofie oplever ligesom Iben, at uoverskueligheden omkring antallet af uddannelser, får hende til at gå i stå. Sofie beskriver det dog mere som cirkulære tanker, der ikke fører nogen vegne.

“Det bliver mere uoverskueligt, hvorfor skal jeg vælge dét frem for noget andet, når der er så mange forskellige? Hvordan ved jeg hvilken én der er den bedste. Det bliver også uoverskueligt fordi man ikke kan nå at kigge på dem alle sammen, og så kommer jeg også til at tænke på hvor meget kommer jeg til at tjene, hvis jeg vælger dén frem for dén, og det ved jeg jo ikke helt noget om, og så ender jeg tilbage til spørgsmålet om, om jeg overhovedet skal vælge den uddannelse” - Sofie (Køge)

Sofie er optaget af at sammenligne de forskellige uddannelser, men hun kan ikke gennemskue, hvilke parametre hun skal kigge efter *“Hvorfor skal jeg vælge dét frem for noget andet?”*. Fordi der findes så mange uddannelser, oplever hun, at det ikke er muligt at orientere sig i dem alle sammen, og derfor bliver det uoverskueligt for hende at vurdere, hvilke uddannelser der passer *“bedst”* til hende. Desuden spiller lønindtægt også en rolle for hende, når hun skal vurdere om en uddannelse er interessant. Sofie har underliggende nogle ambitioner for eller forventninger til den løn, hun en dag skal tjene, og hun giver udtryk for, at hun i nogle sammenhænge vægter løn højere end interessen for uddannelsen, *“Det er sikkert meget sjovt, men jeg vil jo også gerne tjene nogle gode penge”*. Således ser vi at Sofie ser på uddannelsesvalg ud fra et ressourceperspektiv, fordi hun er bevidst om, at hendes uddannelsesvalg skal have indflydelse på, hvad hun vil tjene af penge i fremtiden. Hendes tanker om uddannelsesvalg cirkler rundt om at vælge den bedst mulige uddannelse, som leder til bedst mulig løn, men på samme tid spekulerer hun over, om hun overser nogle uddannelsesmuligheder, som ville passe endnu bedre til hende, end den/dem hun selv har fundet. Ud fra dette tolker vi, at Sofie kan være bange for at træffe det *“forkerte”* valg, altså det valg som ikke er det *“bedste”* for hende, og dermed at gå glip af en bedre mulighed.

Vi så ligeledes i den kvantitative data, at mere end halvdelen af de adspurgte afgangseleverne i Nakskov, Maribo og Kalundborg er enige eller lidt enige i, at det føles uoverskueligt at få overblik over deres uddannelsesmuligheder. I Ringsted er andelen markant større. Dog ser vi på samme tid, at ca. 75 % af eleverne svarer at de i nogen grad,

i høj grad og i meget høj grad har overblik over deres uddannelsesmuligheder. Disse svar fremstår modstridende. Hvordan hænger det sammen, at ca. 75 % af eleverne mener, at de har nogenlunde eller høj grad af overblik over deres uddannelsesmuligheder, når ca. 50 % af eleverne svarer, at det føles uoverskueligt at få overblik over mulighederne? En forklaring kan være, at det er *følelsen* af uoverskuelighed, der overskygger det egentlige overblik, som de unge giver udtryk for at have. Når vi ser på udsagnene fra både Iben og Sofie, træder følelsen af uoverskuelighed frem. Iben overdriver antallet af uddannelser “*så var der jo bare 45.000 uddannelser man kunne vælge mellem*”, fordi hun netop føler antallet af uddannelser som uoverskueligt mange. Sofie føler, at det bliver uoverskueligt, fordi hun “*ikke kan nå at kigge på dem alle sammen*”.

Erfaringer med og holdninger til uddannelsesvejledning

De fem sabbatister har forskellige erfaringer med at opsøge og modtage uddannelsesvejledning, hvilket ligeledes kommer til udtryk gennem deres holdninger til uddannelsesvejledning. Vi vil i dette afsnit se nærmere på sabbatisternes erfaringer med at opsøge og modtage vejledning, samt deres holdninger til uddannelsesvejledere.

Sabbatisten Julie har selv prøvet at opsøge uddannelsesvejledning via en uddannelsesvejleder, og beskriver denne proces som “*lidt kringlet på en måde*”, fordi hun skal ind på hjemmesiderne for hver uddannelsesinstitution for at søge specifikke oplysninger frem. Julie efterspørger i den forbindelse en samlet side, hvor man kan få et overblik over hvilke vejledere der er knyttet til de forskellige uddannelsesinstitutioner og fagområder. Derudover forklarer Julie, at hun generelt oplever, at det er svært at få fat på uddannelsesvejledere, når man ikke er i skolesystemet længere. “*Det er svært at få fat på vores uddannelsesvejleder, når man ikke er i skolesystemet mere. De er ikke så nemme at få fat på, så skal man hen at finde dem på nettet, og så er det ikke altid nogen der ved noget, og så bliver man henvist til en anden...*”. Dette tyder på, at Julie oplever hele processen med at opsøge uddannelsesvejleder som besværlig. Vi har spurgt Julie, om hun er klar over, at Studievalg Danmark tilbyder uddannelsesvejledning i sabbatårene, hvortil hun svarer “*det er første gang jeg hører om det nu*” og tilføjer “*...men det er jo mega godt for os*”. Dette tyder på, at Julie ikke har kendt til de vejledningstilbud, som er rettet mod hende og andre sabbatister og antyder, at det netop er sådanne tilbud hun efterlyser.

Den kontakt som Julie har haft med vejledere, har foregået via mail, da det har den fordel at hun kan gemme svarene og bruge dem senere, forklarer hun. Dette er dog ikke den vejledningsform som Julie egentligt foretrækker. Når vi spørger ind til hendes præference omkring, hvordan uddannelsesvejledning skal foregå, svarer hun:

“Det kunne jo være meget fedt hvis der sad en vejleder, som man kunne gå ned til og måske bestille en tid hos. Hvor man kan komme ned og snakke, og så er der måske en sodavand eller et eller andet, og så sidder man og snakker en times tid og finder ud af, hvad der skal ske og sådan noget” - Julie (Nakskov)

Sabbatisten Julie giver her udtryk for, at hun ideelt set ønsker sig et uddannelsesvejledningsmøde i et fysisk rum under nogle afslappende og uhøjtidelige forhold, hvor hun kan have en uforpligtende snak med en uddannelsesvejleder i øjenhøjde. Julie understreger i den forbindelse, at hun *ikke* ønsker, at et møde med den uddannelsesvejleder resulterer i, at hun *“får lektier for”* til næste vejlednings gang. Hvilket tyder på, at Julie lægger stor vægt på, at uddannelsesvejledning skal være uforpligtende samtaler.

Julie beskriver uddannelsesvejledere som, *“Nogen der ikke rigtig ved noget om noget, og så alligevel ved de lidt om det hele, men de ved ikke nok til faktisk at kunne give sådan rigtig gode råd”*. Det er netop det personlige udgangspunkt, som Julie ikke forestiller sig uddannelsesvejledere har evnerne til at tage afsæt i. Derfor oplever Julie ikke, at få opfyldt behovet for meningsfuld vejledning gennem en uddannelsesvejleder. Hvilket for Julie betyder, at hun er skeptisk omkring kvaliteten af den vejledning hun forestiller sig de kan tilbyde hende.

Sabbatisten Emil beskriver sit møde med uddannelsesvejledere gennem de oplevelser han har haft på sit gymnasium, hvor uddannelsesvejledere har været forbi på besøg af flere omgange. Han beskriver uddannelsesvejledere som, *“Nogen, der får penge for meget kort at gennemgå, hvad man skal og, hvad man kan gå videre med af det som er obligatorisk, og så kan man så selv vælge at gå dybere ind i det”*. Emil giver her udtryk for, at vejlederne har en begrænset ekspertise i at vejlede i dybden, og peger på, at vejledningen forbliver på et oplysende og informerende plan, og dermed ikke individfokuseret. Vi kan desuden anspore en anelse skepsis omkring vejledernes fokusering på vejledningen som

en kort gennemgang af informationer. Når vi spørger Emil nærmere ind til, hvad han oplever at uddannelsesvejlederens mangler svarer han:

“Jeg føler, at studievejlederen ikke sådan kender så godt til selve det at studere på UNI og sådan noget, så jeg føler godt at studievejlederen kunne invitere andre studerende med som kan fortælle lidt om det. Så man hører om, hvordan det er at gå på de forskellige uddannelser. ...altså få nogle ud fra universitet og få nogle ud fra de her professionsbachelor og seminarierne. ...Sådan noget synes jeg godt kunne have været lidt mere noget, så det ikke bare er de her obligatoriske oplæg med; at her skal I søge ind, og I kan tage et sabbatår, I kan studere en bachelor eller en professionsbachelor, så det ikke bliver det der meget overfladiske” - Emil (Nakskov)

Det bliver her tydeligt, at Emil ikke oplever, at uddannelsesvejleder kan give den information som, er relevant for Emils afklaring omkring valg af videre uddannelse, da han ikke oplever, at studievejlederne selv kender til det at studere på universitetet. Vi ser, at Emil og Julie ikke har modtaget individuel vejledning, hvilket kan påvirke deres holdning til uddannelsesvejledning. Når vi sammenholder deres holdning til uddannelsesvejledere, bliver det tydeligt, at de begge forholder sig skeptiske og har en forståelse af, at uddannelsesvejledere er overfladisk med fokus på praktiske oplysninger, og derfor ikke kan bidrage til den personlige afklaring omkring valg af uddannelse.

Ser vi på sabbatisterne, Iben, Sofie og Anna, som har haft et fysisk møde med en uddannelsesvejleder fra Studievalg Danmark, har de en anden oplevelse med uddannelsesvejledning. Både Iben, Sofie og Anna har været i kontakt med en uddannelsesvejleder og giver alle udtryk for, at denne kontakt har bidraget positivt i forbindelse med deres valg af uddannelse og de praktiske opgaver, der hører dertil.

Sofie udtrykker, at hun ligefrem foretrækker et fysisk vejledningsmøde, *“Jeg vil helt klart foretrække fysisk vejledning, så at man kan mærke energien i folk”*. For Sofie bliver det fysiske møde med en vejleder personligt, idet hun kan mærke energien i vejlederen. Når vi spørger Sofie, hvordan hun vil beskrive, hvad en uddannelsesvejleder kan bidrage med, svarer hun *“det er en der kan fortælle, om hvad man kan på de forskellige uddannelser, og hjælpe en til at finde ud af, hvad der er bedst for en selv”*. Modsat Julie og Emil har

Sofie en oplevelse af, at uddannelsesvejledere netop er individfokuseret og tager udgangspunkt i, hvad der er bedst for individet. Dertil ser vi også, gennem Sofies udsagn, at hun har erfaring med at uddannelsesvejledere har ekspertise til at fortælle om de forskellige uddannelser.

Sabbatisten Iben har selv opsøgt en uddannelsesvejleder, og har fået hjælp med sin ansøgning til videre uddannelse. Når vi spørger Iben hvordan hun fandt ud af, at uddannelsesvejlederen kunne hjælpe hende med ansøgningen, svarer hun *“Det vidste jeg faktisk heller ikke, men jeg skrev bare til ham fordi jeg vidste vi havde haft ham som studievejleder. Jeg fandt ham over nettet, og så skrev jeg en mail til ham”*. Iben opsøgte den studievejleder, fra Studievalg Danmark, som et par gange om året havde været forbi det gymnasium Iben gik på, uden at vide om studievejlederen rent faktisk kunne hjælpe hende. Iben giver udtryk for, at hun primært *“selv har fundet ud af det”*, altså at hun selv har været proaktiv for at søge information. Ibens oplevelse med hendes studievejleder er positiv, hvilket vi ser kommer til udtryk i citatet *“jeg synes at lige som vi, havde ham Lars, så burde alle have det eller vide, hvordan de får fat i en studievejleder”*. Dette er et udtryk for, at Iben selv har fundet stor værdi i at have kontakt med uddannelsesvejlederen Lars, hvorfor hun mener, at alle andre som er i gang med at holde sabbatår også burde have det. Når vi kigger på analysen af den kvantitative data, ser vi ligeledes, at det er det fysiske møde med en uddannelsesvejleder, som er den vejledningsform, flest af de adspurgte afgangselever foretrækker at benytte sig af.

Anna har ligesom sabbatisten Iben erfaring med at søge vejledning i forbindelse med ansøgningsprocessen til en videregående uddannelse. For Anna var vejen til at finde en uddannelsesvejleder en vanskelig proces, og beskriver det som en *“følelse af at stå i blinde, og ikke vide, hvem man skal snakke med, eller hvor man skal kigge hen”*. På baggrund af dette får vi en forståelse af, at Anna har haft en oplevelse af at stå alene uden nogen klare handlemuligheder. Anna valgte ligesom Iben at tage en chance og opsøge sin tidligere studievejleder fra gymnasiet via mail, *“jeg var i tvivl om jeg måtte skrive til ham, men så skrev han at han godt kunne hjælpe mig”*. Først her blev også Anna klar over, at vejledning under sit sabbatår var en reel mulighed.

Når vi sammenholder sabbatisternes møde med uddannelsesvejledere, kan vi se at sabbatisterne generelt efterspørger vejledning som er individfokuseret og som tager

udgangspunkt i individets personlige muligheder. Vi kan udlede, at de sabbatister som haft et personligt møde med en uddannelsesvejleder generelt er positivt stemt over for uddannelsesvejledernes kompetencer til at vejlede med udgangspunkt i individets personlige vejledningsbehov. Omvendt ser vi, at de sabbatister som ikke har oplevet personlig vejledning, forholder sig skeptisk til, hvad en uddannelsesvejleder kan bidrage med. Ydermere ser vi, at disse sabbatister kritiserer uddannelsesvejledere for at være overfladiske og ikke vejlede i dybden.

Manglende viden om vejledningsmuligheder

I analysen af vores interviews får vi blik for, at det at modtage uddannelsesvejledning under sabbatår, ikke er en mulighed alle kender til. I den kvantitative analyse ser vi ligeledes, at over halvdelen af de adspurgte afgangselever på ungdomsuddannelser i Nakskov, Maribo, Ringsted og Kalundborg svarer, at de ikke kender til muligheden for vejledning under sabbatårene.

Sabbatisten Iben oplever, at hendes kollegaer, som også holder sabbatår, ikke har kendskab til studievejledere fra deres tidligere ungdomsuddannelse, og at de ikke ved, at de kan benytte sig af studievejledere under sabbatårene.

“Jeg snakkede med nogle fra mit arbejde om det, om at jeg havde kontaktet ham studievejlederne og fået hjælp til min ansøgning, og så sagde de – Har du en studievejleder? Så sagde jeg, jamen det er bare en der er knyttet til vores tidligere uddannelse, som man stadigvæk kan kontakte. Jeg tror der er mange som ikke ved, at de kan det. De sagde at de ikke troede, at de havde sådan en person, og så sagde jeg, jo det tror jeg i har”. -Iben (Sorø)

Sabbatisten Anna kender også til usikkerheden omkring vejledning i sabbatårene, men giver udtryk for, at hun er usikker på, om hun overhovedet må kontakte en uddannelsesvejleder, når hun ikke længere går på gymnasium, *“Hvis man står i 3.g og skal direkte videre, så er min fornemmelse at det er ok overkommeligt at finde ud af, hvem man skal snakke med. Det er mere når man, fx som mig, står og tænker må jeg overhovedet kontakte gymnasiet igen, og må jeg overhovedet snakke med en uddannelsesvejleder når jeg er gået ud”*. Anna skelner mellem de unge, som vil læse videre direkte efter en ungdomsuddannelse, og dem der holder sabbatår og dermed skal

søge videre derfra. De unge, der går direkte videre fra en ungdomsuddannelse, har tilsyneladende bedre forudsætninger for at få vejledning, hvorimod de unge, der vælger at holde sabbatår, står med en følelse af, ikke at vide hvem de kan kontakte for at få hjælp til at komme videre.

8.4 Opsummering af Analysedel II

Vi har nu analyseret vores kvalitative materiale med blik for, *hvilke behov for uddannelses-og karrierevejledning sabbatister med en ungdomsuddannelse bosiddende i provinsen har*. Først analyserede vi på tværs af interviewene, med fokus på vores kategorier.

Den første kategori var **Årsager til at holde sabbatår**. Her kan vi udlede, at sabbatisterne anvender deres sabbatår som et pusterum, hvor de kan få en uddannelse pause og få plads til at tænke over deres fremtidsplaner. Samtidig så vi også, at et sabbatår fungerer som en praktisk foranstaltning, hvor det er muligt at spare penge op til at kunne rejse, og få styr på de økonomiske ramme for at kunne flytte hjemmefra.

Dernæst analyserede vi de to kategorier **Mindreverd og Stress**. Her så vi, at sabbatisterne har et særligt behov for at få afklaring omkring, hvilke forventninger der er til dem fra uddannelsesstedet, egne forventning til sig selv, samt hvordan sabbatisterne skal agere på uddannelserne. Ligeledes så vi i forbindelse med kategorien Stress, at de sabbatister, som oplever at deres forældre spørger meget ind til, hvilken uddannelse de vil læse, føler sig pressede. Omvendt så vi, at de sabbatister som oplever deres forældre værende enten tilbageholdende eller imødekommende overfor sabbatistens egen uddannelsesønsker, oplever at deres forældre er støttende og bakker dem op. Samtidig så vi, at sabbatisterne i sammenhæng med stress pegede på, at angst kan have indflydelse på valg af videre uddannelse, mens det for andre unge ikke har direkte indflydelse på valg af videre uddannelse.

Videre i vores analyse med fokus på kategorien **Motivation** viste vi, at der er stor forskel på, hvad der motiverer de fem sabbatister, men overordnet kan vi skelne mellem om sabbatisterne motiveres af lyst og egen interesse, eller om det er frygt, der driver motivationen.

I vores analyse af kategorien **Støtte og pres fra forældre** så vi, at sabbatisterne har forskellige oplevelser med, hvordan deres forældre støtter og bakker op i deres valg om at holde sabbatår samt om deres uddannelsesvalg. Det bliver tydeligt, at måden hvorpå forældrene initierer eller går med på dialogen omkring uddannelse med deres børn, har en betydning for, hvordan børnene oplever støtte eller pres omkring deres uddannelsesvalg.

Vi fik blik for i vores analyse af kategorien **Ønske om at flytte**, at flere faktorer har indflydelse på, hvorfor unge gerne vil flytte fra provinsen. En faktor er den geografiske placering af videregående uddannelser, som oftest er centraliseret til de større byer i Danmark. En anden faktor sabbatisterne fremhæver er, at hvis deres omgangskreds vælger at flytte, påvirker det også deres lyst til at flytte. Den sidste faktor handler om muligheder, som ikke kun er uddannelsesmuligheder, men at der i større byer sker mere end hvad sabbatisterne oplever, der sker i provinsen.

Efterfølgende analyserede vi vores interviews med fokus på hver enkelte sabbatists fortælling, for at kunne få blik for, hvilken proces sabbatisterne går igennem når de skal vælge uddannelse, samt hvordan de oplever deres uddannelsesmuligheder og vejledningmuligheder.

Først så vi at sabbatisterne oplever at få en større afklaring omkring valg af uddannelse ved at opsøge eller tale med personlige relationer omkring deres vej til valg af uddannelse. Altså at sabbatisterne ønsker at tale med og bliver vejledt af nogen, de har en relation til, og som de føler kan give dem en personlig vinkel på den viden de søger. Samtidig så vi hos sabbatisterne Iben og Sofie, at følelsen af uoverskuelighed træder frem når de forsøger at søge efter information om uddannelsesmuligheder. Når vi sammenholder sabbatisternes møde med uddannelsesvejledere, kan vi se at sabbatisterne generelt efterspørger vejledning som er individfokuseret, og som tager udgangspunkt i individets personlige muligheder. Vi udleder, at de sabbatister, som haft et personligt møde med en uddannelsesvejleder, generelt er positivt stemt over for uddannelsesvejledernes evner til at vejlede efter individets vejledningsbehov. Omvendt ser vi, at de sabbatister, som ikke har oplevet personlig vejledning, forholder sig skeptisk til, hvad en uddannelsesvejleder kan bidrage med. Til sidst så vi i vores analyse, at de unge, der går direkte videre fra en ungdomsuddannelse, tilsyneladende har bedre forudsætninger for at få vejledning.

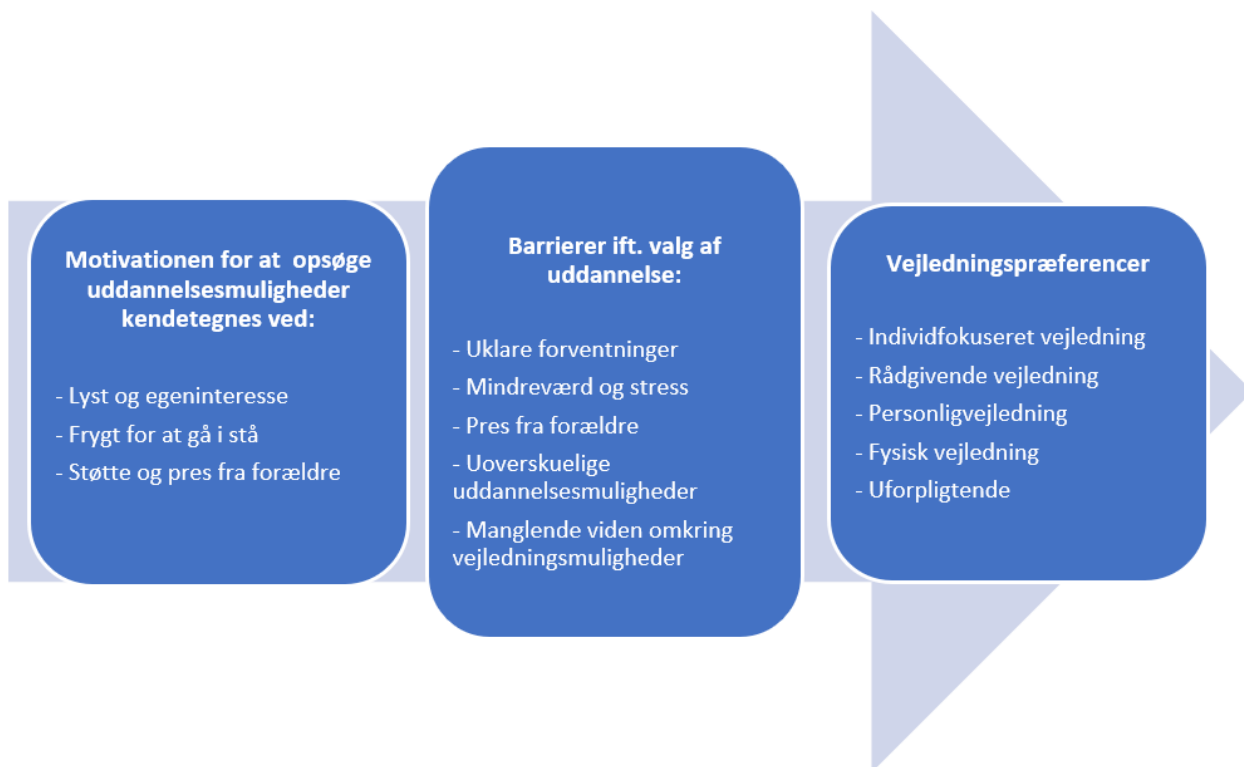
Hvorimod de unge, der vælger at holde sabbatår, står med en følelse af, ikke at vide hvem de kan kontakte for at få hjælp til at komme videre. I næste afsnit præsenteres vores grounded theory om vejledningsbehovet hos sabbatister fra provinsen, som vi kan udlede på baggrund af den samlede analyse.

8.5 Mod en grounded theory - *Sabbatister fra provinsens vej til valg af uddannelse*

På baggrund af vores samlet analyse har vi identificeret tre kernekategorier som illustreres i figur 2. Det er netop disse tre kernekategorier der tilsammen udgør vores grounded theory, som vi kan bruge til at udlede hvilke vejledningsbehov sabbatister fra provinsens har.

Grounded theory:

Sabbatister fra provinsens vejledningsbehov afhænger af deres motivation for at opsøge uddannelsesmulighed, barrierer i forhold til valg af uddannelse samt deres vejledningspræferencer.

Figur 2: Kernekategorier - opsummering af sabbatister fra provinsens vej til valg af uddannelse.

Vi vil nu udfolde de tre kernekategorier som tilsammen udgør vores grounded theory.

Første kernekategori handler først og fremmest om *motivationen for at opsøge uddannelsesmuligheder*, hvilket i vores analyse kan kendetegnes ved, at sabbatisternes motivation for at opsøge uddannelsesmuligheder er baseret på tre faktorer. Første faktor er sabbatisternes lyst til at starte på uddannelse og deres afklaring af egne interesse inden for dette. Den anden faktor er sabbatisternes frygt for at gå i stå og ikke komme videre med en uddannelse. Sidste faktor er sabbatisternes oplevelse af, om deres forældre støtter eller presse dem til valg af uddannelse.

Næste kernekategori i figuren, *barrierer ift. valg af uddannelse*, peger på, at sabbatisterne oplever en række barrierer når det kommer til valg af uddannelse. Først ser vi, at sabbatisterne oplever, at der er uklare forventninger til dem og deres ageren, når det kommer til videre uddannelse. Samtidig kan frygten for at opleve stress og angst igen i forbindelse med videre uddannelse, være en barriere for de sabbatister, som allerede tidligere i deres skoleforløb har oplevet stress og angst. Måden hvorpå forældrene initierer en dialog omkring uddannelse med deres børn, kan for nogle sabbatister opleves som et pres og derved som en barriere. I sabbatisternes proces med valg af uddannelse, ser vi at de oplever de mange uddannelsesmuligheder som uoverskuelige, hvilket bremser deres valgproces og således bliver til en barriere. Den sidste barriere er sabbatisternes manglende viden om deres uddannelses- og karrierevejlednings muligheder, som forhindrer sabbatisterne i at deltage i vejledning, som kunne hjælpe dem videre i deres proces med valg af uddannelse.

Dette leder os til sidste kernekategori i modellen, *Vejledningspræferencer*, hvilket viser de præferencer som sabbatisterne har til hvordan vejledning skal være. Først belyser analysen, at sabbatisterne har behov for, at vejledningen er individfokuseret. Samtidig vil sabbatisterne gerne deltage i vejledning som foregår fysisk. Sabbatisternes præferencer til vejledning viser ydermere, at de efterspørger vejledere som har fagligviden om de uddannelser som relaterer sig til den unges personlige interesse. Vejledningen skal være rådgivende og vejlederen skal rådgive til valg af uddannelse med udgangspunkt i den unges livssituation.

9. Diskussion

I analysen har vi fokuseret på at belyse, hvilke forhold der har betydning for sabbatister fra provinsens vejledningsbehov, i forbindelse med deres vej til valg af videre uddannelse. Det er her blevet klart, at der er barrierer, som er med til at komplicere de unges valgproces. Disse fremanalyserede barrierer vil vi holde op imod de seks barrierer, som Studievalg Danmark har opstillet, for at kunne diskutere, hvilke barrierer der med fordel kan tillægges en særlig opmærksomhed i forbindelse med uddannelses- og karrierevejledning. Ydermere vil vi inddrage tidligere forskning, som kan bidrage til at understøtte og nuancere de empiriske resultater i undersøgelsen. Anden del af diskussionen forholder sig til - *Hvordan adgang til vejledning kan fremme livslang læring*. Til denne del tages der udgangspunkt i den grounded theory om unges vejledningsbehov, vi er kommet frem til gennem undersøgelsen. Hertil inddrages RUSK-projektets intentioner samt den historiske gennemgang af udviklingen af begreberne livslang læring og livslang vejledning for at belyse de modsætningsforhold, som vi er blevet opmærksomme på gennem undersøgelsen. Vi afrunder afsnittet med en diskussion af undersøgelsens udsigelseskraft, til dette benytter vi Maxwells pointe om værdien af kvalitativ forskning.

9.1 En diskussion af hvilke barrierer der komplicerer vejen til valg af uddannelse for unge i provinsen i Region Sjælland

Ved at diskutere de forskellige barrierer, sættes der fokus på de faktorer, som komplicerer de unges vej til valg af uddannelse. Denne viden om de forskellige barrierer, er derfor helt essentiel for at forstå de unges vejledningsbehov. Som vi så i analysen af de kvantitative data og i analysen af vores interviews, oplever de unge fra provinsen i Region Sjælland barrierer i forbindelse med deres vej til valg af uddannelse. Undersøgelsen peger på følgende barrierer: 1) Uklare forventninger, 2) Mindreværd og stress, 3) Pres fra forældre, 4) Uoverskuelige uddannelsesmuligheder og 5) Manglende viden omkring vejledningsmuligheder. Når vi sammenholder disse barrierer med de seks barrierer, som Studievalg Danmark har opstillet, ser vi nogle ligheder, men vi kan også pege på nogle uoverensstemmelser mellem de to sæt barrierer.

Studievalg Danmark har opstillet barrieren, *Uddannelsesfremmed*, hvilket handler om, at unge, der ikke har kendskab til de forskellige uddannelser, kan få forvrængede forståelser af det faglige niveau på uddannelserne, og dermed komme til at undervurderer deres egne evner. Denne barriere er i tråd med barrieren - *Uklare forventninger* - Fra indeværende undersøgelse. I undersøgelsen ser vi, at de unges manglende overblik over, hvilke forventninger der stilles til dem på de videregående uddannelser, får dem til at tvivle på, om de passer ind på uddannelsen. Det er her interessant at rette blikket mod tidligere præsenteret forskning, da vi her så, at Qvortrup & Rasmussen med deres undersøgelse om karrierelæring og overgang til videregående uddannelser viste, at årsagen til tidligt frafald på de videregående uddannelser relatere sig til følgende elementer af uddannelse: 1) fagoplevelse og -tilgang, 2) Studiemiljø og 3) Læringsmål (Qvortrup & Rasmussen, 2017, s. 7). Dette er interessant, eftersom denne viden kan bidrage til at få indblik i, hvilke elementer af uddannelsen de unge oplever udfordringer med, når de påbegynder en ny uddannelse. Qvortrup og Rasmussen argumenterer ligeledes for, at disse tre elementer af uddannelse, altså fagoplevelser og tilgang, studiemiljø og læringsmål skal tillægges en større opmærksomhed i forberedelsen af de unges overgang fra en ungdomsuddannelse til en videregående uddannelse, for at mindske antallet af studerende der falder fra undervejs i uddannelsen. Ved at inddrage Qvortrup & Rasmussens forskning, kan vi pege på, at de tre elementer bør indgå i uddannelses- og karrierevejledning, for at hjælpe de unge til en større afklarethed omkring, hvad det vil sige at gå på en videregående uddannelse, og hvilke forventninger uddannelsesstederne har til de unge.

En anden barriere, opstillet af Studievalg Danmark, *Psykiske barrierer*, trækker tråde til undersøgelsens barriere - *Mindreverd og stress*. Vi ser i den kvantitative undersøgelse, at der generelt er en relativ stor andel af de unge, som har oplevet at have stress og/eller angst. Ydermere viste den kvantitative analyse, at der generelt er en markant større andel af de adspurgte afgangselever fra Ringsted, som oplever netop stress og angst, hvorfor denne barrierer kan være særlig vigtig at have fokus på i dette område. Vores kvalitative undersøgelse viste, at stress og angst kan have en direkte indflydelse på valg af uddannelse.

Den tredje af Studievalg Danmarks barrierer, som vi kan fremhæve, er **Manglende vejledning**. Denne barriere stemmer overens med undersøgelsens barriere - *Manglende viden omkring vejledning*. Undersøgelsen viste, at over halvdelen af de adspurgte afgangselever ikke kender til muligheden for at få vejledning under deres sabbatår, på trods af at størstedelen af de unge svarer, at de tidligere har hørt om Studievalg Danmark. Ligeledes så vi gennem vores interview med de fem sabbatister, at de i høj grad selv har udviklet deres egne strategier for, hvordan de kan opsøge information og få råd og vejledning omkring valg af uddannelse. Manglende viden omkring vejledning muligheder synes således at være en udbredt barriere, som komplicerer de unges vej til valg af uddannelse. Det er interessant, at vi gennem undersøgelsen får et billede af, at de unge generelt mangler viden omkring deres vejledning muligheder, når vi på samme tid ser, at størstedelen af de unge kender til Studievalg Danmark. Vi kan derfor sætte spørgsmålstegn ved, om Studievalg Danmark gør nok ud af at informere de unge om deres vejledning muligheder i sabbatårene, eller om de unge ikke registrerer informationen eller ikke er modtagelige for informationer om uddannelsesvalg på det givne tidspunkt. Retter vi i den forbindelse blikket mod forskningsoversigten, fremgik det af undersøgelsen om uddannelsesvalg, vejledning og karrierelæring i et ungeperspektiv, (Pless et al., 2016), at der i forhold til at have overblik over uddannelsesmuligheder er forskel på de fagligt stærke og svage elever i folkeskolen. De fagligt stærke elever har et større kendskab til deres uddannelsesmuligheder end de fagligt svage elever, til trods for at de har deltaget i de samme vejledningsaktiviteter (Pless et al., 2016, s. 17). Pless et al. indikerer således, at der er forskel på de fagligt stærke og fagligt svage elever, hvilket er interessant at se i forhold til barrieren omkring manglende viden om vejledning muligheder fra indeværende undersøgelse. Denne forskel på de unge kan pege på, at det i højere grad kunne være de fagligt svage elever på ungdomsuddannelserne, som oplever at mangle viden om vejlednings- og uddannelsesmuligheder.

Den sidste af Studievalg Danmarks opstillede barrierer, hvor vi ser nogle ligheder i empirien, er **Økonomisk barriere**. Denne barriere har vi dog ikke valgt at fremhæve i vores udlægning af, hvilke barrierer der træder tydeligst frem gennem analysen i indeværende undersøgelse. Vores fravalg af at fremhæve denne barriere sker til trods for, at vi i analysen af de kvantitative data så, at 25 % af de adspurgte afgangselever svarer,

at de er “enig” eller “lidt enig” i, at det, som kan være med til at afholde dem fra at starte på en uddannelse, er den økonomiske udfordring ved at være på SU eller elevløn. Det svarer til, at hver fjerde af de adspurgte elever forestiller sig, at den økonomiske barriere kan have betydning for dem, når de afslutter deres ungdomsuddannelse. Her er det relevant at have in mente, at de adspurgte afgangselever kun har mulighed for at svare, ud fra hvad de tror, og *ikke* ud fra hvad de oplever, eftersom de ikke er dimitteret fra ungdomsuddannelsen. Når vi derimod retter blikket mod sabbatisterne, fremgår det tydeligt af vores interviewmateriale, at de fem sabbatisters økonomiske fokus rettes mod at spare penge op til at komme ud og rejse, eller til at flytte hjemmefra, og ikke mod økonomiske barrierer i forhold til at kunne klare sig selv økonomisk under en videregående uddannelse eller praktikplads. I den kvalitative del af undersøgelsen ser vi ikke, at sabbatisterne oplever økonomi som en barriere, men snarere som en mulighed for at kunne realisere nogle af de drømme, som de har, inden de vil læse videre. Vi er opmærksomme på, at dette fund baserer sig på fem sabbatisters udsagn, hvorfor vi ikke kan generalisere eller konkludere på baggrund af dette datamateriale. Dog kan vi se et mønster i, at de unge vælger at holde flere sabbatår for at opnå et økonomisk fundament der giver mulighed for at forfølge deres drømme samt at forbedre deres økonomiske forhold, hvilket kan tolkes som et udtryk for at økonomi er en begrænsning, og derfor indirekte bliver en barriere.

En af de barrierer, som har en fremtrædende rolle i empirien, men som ikke fremgår af Studievalg Danmarks opstillede barrierer, er barrieren - *Pres fra forældre*. Vi ser i analysen af interviewmaterialet, at pres fra netop forældrene kan få de unge til at tvivle på deres egne valg, og dermed bliver vejen til valg af uddannelse mere kompliceret. Ligeledes så vi i den kvantitative data, at de adspurgte afgangselever pegede på forældrene, som dem der påvirker deres tanker mest. Det er her interessant at rette blikket mod forskningsoversigten, da flere af undersøgelseerne derfra forholder sig til forældrenes betydning for de unges valgproces. Undersøgelsen om uddannelsesvalg, vejledning og karrierelæring i et ungeperspektiv (Pless et al., 2016) forholder sig til overgangen mellem folkeskolen og ungdomsuddannelser og viser, at det er forældrene, som har størst indflydelse på de unge, når selve valget om uddannelse træffes. Interessant er det ydermere, at samme undersøgelse viser, at forældrene dog ikke føler, at de er klædt ordentligt på til at vejlede deres unge, og efterspørger mere viden om

uddannelsessystemet og muligheder for at deltage i vejledningsaktiviteter (Pless et al., 2016, s. 17). Dette modsætningsforhold er interessant at få frem, da der opstår et paradoks i, at de unge oplever, at forældre involverer sig i deres valg af uddannelse, og det sker til trods for, at forældrene ikke føler sig ordentligt klædt på til at vejlede de unge. Det kan derfor diskuteres, hvordan forældre kan involvere sig i denne proces, og om de bør være målgruppe for vejledningsaktiviteter med de unge for at få et bedre grundlag for at kunne rådgive og støtte deres unge, når der skal træffes et valg om uddannelse.

Til at nuancere denne diskussion kan vi på baggrund af vores undersøgelse se, at forældrenes involvering i de unges valgproces ikke nødvendigvis opleves som negativt. De sabbatister som oplever støtte og opbakning fra deres forældre, er positive over for forældrenes involvering, hvorfor at forældreinvolvering fortsat kan være nyttigt for de unge, uden at forældrene indgår i vejledningsaktiviteter. Derimod ser vi, at der opstår tvivl og frustration hos de sabbatister, som oplever, at deres forældre er skeptiske over for deres uddannelsesvalg, og det komplicerer disse unges vej til valg af uddannelse. Det norske studie; 'Parental influence in educational decisions: Young people perspective' (Hegna & Smette, 2017) fra forskningsoversigten, viste ligeledes, at forældre med negative og stærke meninger til unges uddannelsesvalg kan være med til at komplicere valgprocessen for den unge (Hegna & Smette, 2017). Det norske studie peger således på, at unge kan blive truet på deres autonomi gennem pres fra forældre, hvilket kan formodes at være det, der har indflydelse på, at flere af sabbatisterne oplever at blive i tvivl om deres egne valg og dermed bliver frustrerede.

Den sidste barriere, som har en fremtrædende rolle i empirien, men som ikke er inkluderet i Studievalg Danmarks seks barrierer, er barrieren - *Uoverskuelige uddannelsesmuligheder*. Undersøgelsen viste, at der generelt er en følelse blandt de unge fra provinsen, om at uddannelsesmulighederne opleves som uoverskuelige. Særligt de unge fra Ringsted udmærker sig markant på dette parameter, hvorfor denne barrierer kan være særlig vigtig at være opmærksom på i dette område.

I de undersøgte provinsbyer, ser vi ikke Studievalg Danmarks barriere *Tilpasnings Fænomen*, som en barriere der træder frem i empirien. Barrieren handler om geografisk mobilitet; unge med en ungdomsuddannelse, som ikke ønsker at flytte for at tage en uddannelse. I den kvantitative undersøgelse er andelen af unge, som medgiver, at de *ikke*

ønsker at flytte minimal. Derimod viser den samlede undersøgelse, at både de adspurgte afgangselever fra ungdomsuddannelserne og de fem sabbatister generelt set har et ønske om at flytte væk fra provinsbyerne og ind til de større byer, hvor der tilbydes flere uddannelsesmuligheder. Dog kan vi ikke fastslå, om ønsket om at flytte opstår på baggrund af et behov for at have flere uddannelsesmuligheder at vælge mellem. Vi kan dog gennem den samlede undersøgelse pege på to faktorer, der gør, at størstedelen af de unge ønsker at flytte fra provinsbyerne, 1) flere uddannelsesmuligheder og 2) omgangskredsen flytter. Tendensen, med at unge flytter fra provinsbyerne og ind til storbyerne, ser vi også i forskningsoversigten, i undersøgelsen foretaget af Center for ungdomsforskning (CEFU). CEFU har undersøgt - Hvad det vil sige at være ung og bo og leve i land- og yderområderne i Danmark. Undersøgelsen viste, at de unge har en længsel efter bedre muligheder for at være sammen med andre unge, på deres egne præmisser uden voksne. De unge har andre behov end de voksne, og de mangler muligheder for at realisere deres behov i deres lokalområde (Sørensen et al., 2014, 60). Ved at inddrage denne undersøgelse kan vi se, at der er overensstemmelse med den tendens, vi kan udlede af empirien i indeværende undersøgelse, men vi kan også få en nuanceret forståelse af, hvad der kan være drivkraft til, at de unge vælger at flytte fra provinsbyerne. Ikke desto mindre peger indeværende undersøgelse på, at størstedelen af de unge foretrækker at flytte, og derfor ikke oplever *Tilpasnings Fænomenet* som en barriere ift. valg af uddannelse.

Når vi forholder os til den uoverensstemmelse, der er mellem de vejledningsbehov, som unge i provinsen har, sammenlignet med den viden Studievalg Danmark har omkring barriere ift. valg af uddannelse, undrer det os, at Studievalg Danmark ikke er mere i kontakt med, hvilke vejledningsbehov de unge reelt set har. Studievalg Danmark har nogle unikke muligheder for at undersøge de unges vejledningsbehov, i og med at de gennem uddannelses- og karrierevejledningstilbud har mulighed for at være i kontakt med og have en dialog med den målgruppe, som de ønsker mere viden om. Således kan Studievalg Danmark på tværs af deres landsdækkende centre med fordel benytte sig af denne unikke mulighed til at undersøge de unges vejledningsbehov, for at få en mere specifik viden om lokale forskelle. Gennem den specifikke viden om de lokale forskelle, kan de regionale vejledningscentre målrette deres uddannelses- og karrierevejledningstilbud, således at vejledningen tilgodeser de behov, som gruppen af

unge har i de respektive områder. Uoverensstemmelse mellem de vejledningsbehov, som unge i provinsen har, sammenlignet med den viden Studievalg Danmark har om de unge, kan hænge sammen med, at Studievalg Danmark først blev en statsinstitution i 2018, hvor syv regionale studievalscentre blev samlet under en uafhængig institution under uddannelses- og forskningsministeriet. Det er altså først inden for de seneste par år, at Studievalg Danmark som statsinstitution har fået en øget interesse i at intensivere vidensproduktion om unges vejledningsbehov, for at skabe et større vidensbaseret grundlag til at tilrettelægge vejledningsaktiviteter og tilbud ud fra, således at institutionen leverer en standardiseret landsdækkende vejledning, der tilgodeser individets og samfundets interesse. På den baggrund formoder vi, at Studievalg Danmark ud fra en uddannelsespolitisk interesse søger at blive klogere på de vejledningsbehov, som de unge har, for at gøre vejledningen så aktuell og relevant for de unge som muligt, hvilket selve RUSK-projektet er et eksempel på. Dog må der være en begrænsning for, hvor meget de forskellige centre kan tilpasse deres vejledningstilbud efter de lokale unges behov, fordi der må være en grænse for, hvor meget de forskellige centre kan afvige fra hinanden, for at en landsdækkende standard for vejledning kan opretholdes. Dette skyldes, at Studievalg Danmark som statsinstitutionen skal følge Studievalsloven (2018).

I det næste afsnit vil vi udfolde det modsætningsforhold, der udfolder sig mellem Studievalg Danmark som statsinstitution og individets vejledningsbehov. Det gør vi ved at inddrage vores historiske gennemgang af begreberne livslang læring og livslang vejledning, der belyser en dualisme i formålet med vejledning.

9.2 Hvordan harmonerer sabbatister fra provinsens vejledningsbehov med formålet livslang læring og livslang vejledning ?

Når vi ser på den historiske gennemgang, kan vi se, at der i en dansk kontekst er en lang tradition for livslang læring. Den tradition stammer helt tilbage fra Grundtvigs etablering af folkehøjskoler med fokus på livsoplysning (Hansen, 2006, s. 81). Fokuset på livslang læring var dengang rettet mod folkeoplysning og individets dannelse. Den historiske gennemgang af livslang læring viser, at tanken om læring gennem hele livet har

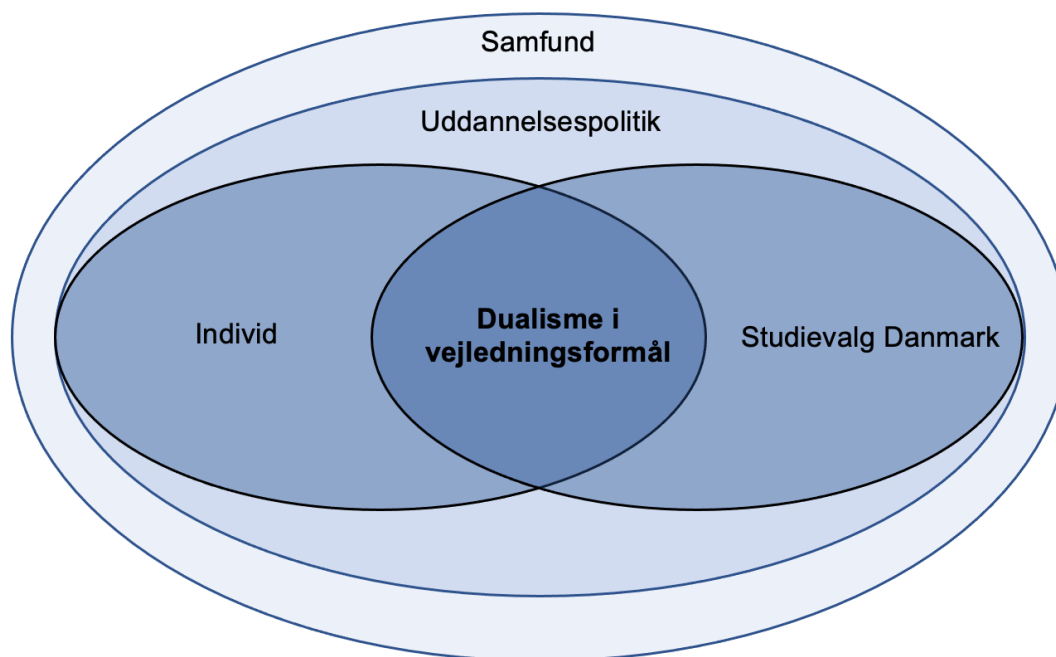
gennemgået en udvikling over de seneste 60 år, hvor vi er gået fra at se på folkeoplysning med fokus på individets dannelse, til at forstå begrebet livslang læring ud fra et uddannelsespolitisk perspektiv, hvor livslang læring skal være til gavn for både individet og for samfundet. Den danske uddannelsespolitik er i dag koblet til EU's og OECD's forståelse af livslang læring og livslang vejledning. Således ser vi, at strategier for vejledning og reformer skal bidrage til målsætninger om at sikre uddannelsens kvalitet og -kvantitet i forhold til et globalt marked, således at statens konkurrencedygtighed sikres gennem viden og vidensproduktion. Set fra et EU-politisk perspektiv bliver vejledning et strategisk redskab til at sikre livslang læring, og dermed et middel til at sikre statens konkurrencekraft, således at EU samlet kan være en dynamisk vidensbaseret økonomi (Europarådet, 2000, ¶15). I en dansk kontekst ser vi, at vejledning gøres til et strategisk redskab med vejledningsreformen i 2003 (Vejledningsreformen, 2003). Således er vejledning et middel til at fremme livslang læring blandt borgere i et nationalt såvel som transnationalt uddannelsespolitisk perspektiv.

Et modsætningsforhold - mellem unges vejledningsbehov og uddannelsespolitiske interesser

Ved at sammenholde de unge fra provinsens vejledningsbehov med den historiske udvikling af begreberne livslang læring og livslang vejledning, får vi øje på et modsætningsforhold i forhold til, hvordan de unges vejledningsbehov harmonerer med de styringsstrukturer, som vi ser i måden, hvorpå samfundet anvender vejledning til at opnå livslang læring. Med udgangspunkt i den samlede undersøgelse om de unges vejledningsbehov, ser vi først og fremmest, at de unges vejledningsbehov kan tolkes gennem de barrierer, som de oplever undervejs i valgprocessen. Derfor kan uddannelses- og karrierevejledning med fordel tage højde for disse barrierer, herunder hjælpe de unge med at skabe en afklaring omkring de forventninger uddannelsesstederne har til de unge, og af hvad det indebærer at være studerende på en videregående uddannelse. Dernæst ligger der yderligere et vejledningsbehov i at hjælpe de unge til et større overblik over deres uddannelses- og vejledningsmuligheder. Vores grounded theory viser, at de unges præferencer til vejledning udgøres af det fysiske møde med en vejleder, hvor vejledningen er individfokuseret og tager udgangspunkt i individets livssituation, således at vejledningen går i dybden og bliver personlig, frem for overfladisk og generel. Derudover

viser vores grounded theory, at vejledning skal være rådgivende og uforpligtende for at imødekomme de unges vejledningsbehov. Således ser vi, at de unges vejledningsbehov karakteriseres ved at være tidskrævende i form af præferencer til både fysisk og individfokuseret vejledning, og samtidig ser vi, at de unge stiller krav, til at vejlederen både skal kunne vejlede i bredden angående information om uddannelsesmuligheder og forventninger, og i dybden med udgangspunkt i individets livssituation.

Hvis vi ser på, hvordan de unge fra provinsens vejledningsbehov harmonerer med forståelsen af livslang vejledning i dag, er det essentielt at inddrage dualismen i formålet med livslang vejledning, hvilket vi fik blik for i den historiske gennemgang. På den ene side ser vi individets frie valg, og på den anden side ser vi samfundets interesse om en rationel udnyttelse af arbejdskraften. Det samme gør sig gældende, når vi ser på formålet med oprettelsen af Studievalg Danmark. Studievalg Danmark er en sektor- og institutionsuafhængig instans (Studievalgsloven, § 1 og § 4), som på den ene side yder landsdækkende vejledning om valg af videre uddannelse og varetager den enkeltes faglige interesser og forudsætninger. På den anden side er Studievalg Danmark under regulering og styring af Uddannelses- og Forskningsministeriet, som fastsætter at formålet med vejledning og indholdet af denne vejledning skal bidrage til, at unges uddannelsesvalg tager hensyn til det behov for kompetencer, som arbejdsmarkedet har, så de unges valg dermed kan være til størst mulig gavn for dem selv og samfundet (Studievalgsloven § 3). Dualismen i formålet med vejledning kan vi ligeledes se afspejlet i de unges vejledningsbehov, idet de unge på den ene side ønsker, at vejledning skal tage udgangspunkt i individets livssituation og ikke i samfundets behov. På den anden side ser vi også, at de unge er bevidste om, at de skal videreuddanne sig for at kunne indgå på arbejdsmarkedet, og dermed tænker de også uddannelse ind i et ressourceperspektiv. Således ser vi, at de unge fra provinsen indgår i denne dualisme, som formålet med vejledning har. Figur 3 illustrerer en simplificering af relationen mellem samfundet, uddannelsespolitik, Studievalg Danmark og individet, samt den dualisme som vejledningsformålet har i den uddannelsespolitiske kontekst i dag.

Figur 3: Dualisme i vejledningsformål.

I den historiske gennemgang af livslang læring og livslang vejledning, får vi blik for, at dualismen er et grundvilkår i den uddannelsespolitiske kontekst i dag. Figur 3 viser at den uddannelsespolitiske kontekst skaber rammerne for indholdet af den vejledning, som Studievalg Danmark kan tilbyde og praktisere. Samtidig er vejlederne fra Studievalg Danmark med til at skabe rammerne for indholdet af vejledning ud fra et fagprofessionelt grundlag. Således er Studievalg Danmark i en position, hvor de skal indordne sig efter den uddannelsespolitiske regulering og lovgivning, der er på vejledningsområdet, og på samme tid yde professionel vejledning efter individets vejledningsbehov. Individet indgår i den uddannelsespolitiske kontekst men vi ser i indeværende undersøgelse, at individet i højere grad ønsker vejledning, der tager udgangspunkt i individets livssituation, og ikke i hvad der bidrager bedst muligt til statens konkurrencekraft. Det bliver tydeligt, at der opstår et dobbelt formål med vejledning hos Studievalg Danmark, der på den ene side er en statsinstitution med et uddannelsespolitisk formål, og på den anden side har vejledere som varetager vejledning ud fra et fagprofessionelt grundlag, der gennem den direkte kontakt med individet skal forholde sig til dennes livssituation. Der opstår et etiske dilemma i vejledningsarbejdet idet vejlederne både skal tilgodese individets og uddannelsespolitiske interesser på en og samme gang. Dette etiske dilemma kan i særlig grad opstå, når der er uoverensstemmelse mellem de unges vejledningsbehov og de

uddannelsespolitiske interesser. Skal vejledere tilgodese de unges behov og se bort fra den uddannelsespolitiske interesse om, at unge kommer videre i uddannelse og derigennem bliver en ressource for samfundet? Eller skal vejlederne derimod målrette vejledning, så der tages højde for uddannelsespolitiske interesser, frem for at vejlede med udgangspunkt i individets livssituation og behov?

Den dualisme, vi har fundet igennem den historiske gennemgang af livslang læring og livslang vejledning viser sig ved, at livslang læring bevæger sig væk fra sin humanistiske og demokratiske kerne med grundtvigianske traditioner for folkeoplysning og individets dannelse, over til at læne sig op ad OECD's forståelse af livslang læring og livslang vejledning, som noget der skal være til gavn for både individ og samfund, for at sikre vedvarende økonomisk vækst (OECD, 1989). Vi ser dog, at de unge har et behov for individfokuseret vejledning, som tager udgangspunkt i deres egen livssituation, og det vejledningsbehov kan sammenlignes med det oprindelige humanistiske og demokratiske formål med livslang læring. Det er netop i den forbindelse, at vi ser et modsætningsforhold mellem de vejledningsbehov, de unge fra provinsen har, og de uddannelsespolitiske styringsstrukturer.

Hvis vi udfolder dette modsætningsforhold, kan vi se nærmere på nogle af de styringsstrukturer, som vi i den historiske gennemgang kan se, er essentielle for, hvordan vejledning udspiller sig i dag. Hertil kan vi fremhæve den danske nationale kvalifikationsramme for livslang læring, som kom i kølvandet på The European Qualifications Framework (EQF) i 2008. Kvalifikationsrammen skal bruges til at ”*gøre det lettere at finde ud af, hvordan de kan bygge videre på de kvalifikationer, som de allerede har*”, (Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2021). Her bliver der sat fokus på, at de kvalifikationer, som en borger besidder, skal kunne sættes ind i en formel uddannelsesramme. Samtidig bliver der sat fokus på, hvordan kvalifikationsrammen kan benyttes som et redskab til vejledning, beskrivelse, vurdering, sammenligning og anerkendelse af uddannelser (Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2021). I indeværende undersøgelse så vi, at de unge generelt oplever at have et stort overblik over, hvordan de kan søge informationer om adgangskrav og praktiske informationer om uddannelserne, hvilket understøtter formålet med kvalifikationsrammen om at “*gøre det lettere at finde ud af, hvordan de kan bygge videre på de kvalifikationer, de allerede har*”.

Dog ser vi også, at de unge ikke oplever denne adgang til informationer som vejledning, der hjælper dem til valg af videre uddannelse. Derimod oplever de unge i undersøgelsen at uddannelsesmulighederne er uoverskuelige at navigere i, og de fremhæver, at det ikke er muligt at skabe det fulde overblik over deres uddannelsesmuligheder.

Dette er interessant, eftersom kvalifikationsrammen har til formål at gøre det lettere at kunne sammenligne og vurdere de forskellige uddannelser. Derfor er der blevet udarbejdet en strategi, der involverer digitale redskaber såsom UddannelsesZoom. UddannelsesZoom gør det muligt at skabe et samlet overblik over ens uddannelsesmuligheder og sammenligne disse uddannelser på tværs af hinanden. I den forbindelse bliver det relevant at overveje, hvorvidt den øgede eksponering og tilgængelighed af information om uddannelserne, og muligheden for at sammenligne de forskellige uddannelser, bidrager til at skabe en uoverskuelighed for de unge, frem for at bidrage til en øget afklaring omkring valg af uddannelse. Når vi på samme tid ser, at de unge oplever, at indholdet af kollektiv vejledning er overfladisk og ikke bidrager til personlig afklaring omkring valg af uddannelse, kan vi sætte spørgsmålstegn ved, om disse måder at tilbyde vejledning på fremmer livslang læring. Ydermere ser vi, at de unges præferencer om, at vejledning skal være individfokuseret og tage udgangspunkt i individets livssituation, har værdimæssige paralleller til folkeoplysning og livsoplysning, som leder tilbage til de grundtvigianske traditioner. Det fører os til at overveje, om de vejledningsbehov som unge fra undersøgelsen har, er et udtryk for at individfokuset er blevet nedtonet i takt med at der er opstået en dualisme i formålet med vejledning jf. vejledningsreform fra 2003 (Vejledningsreformen, 2003).

På baggrund af disse modsætningsforhold kan vi argumentere for, at de forskellige vejledningsinteresser forstærker dualismen i formålet med vejledning, hvilket medvirker til en øget kompleksitet for vejlederne i Studievalg Danmark. Deri opstår tidligere nævnte etiske dilemma, som stiller store krav til Studievalg Danmark, fordi deres uddannelses- og karrierevejleder skal kunne vejlede i bredden angående information om uddannelsesmuligheder, og i dybden med udgangspunkt i individets livssituation, for at kunne omfavne det dobbelte formål som vejledning har.

9.3 Diskussion af undersøgelsens udsigelseskraft

I dette diskussionsafsnit vil vi gå reflektivt til undersøgelsen og forholde os til udsigelseskraften af specialets resultater. Til det benytter vi Maxwells (2009) pointe om værdien af kvalitativ forskning.

Første nedslagspunkt, som vi vil forholde os til, er indsamlingen af empiri, her med blik på, hvilke informanter vi kunne skabe kontakt til. I processen med at finde informanter, som havde lyst til at indgå i et interview, erfarede vi, at det var vanskeligt at skabe kontakt til den tiltænkte målgruppe - unge i provinsen, som har haft adskillige sabbatår, og som er gået i stå i forhold til valg af videre uddannelse, og derfor udelukkende har en afsluttet ungdomsuddannelse. Vi antager, at det kan skyldes, at emnet "at være gået i stå med videre uddannelse" kan være et tabubelagt emne, og at det derfor kan være svært for nogle unge at lade sig interviewe om. Udsigelseskraften på baggrund af resultaterne i den samlede undersøgelse rækker derfor ikke til at kunne drage konklusioner omkring, hvilke vejledningsbehov unge, som er *gået i stå*, har. Derimod har vi gennem undersøgelsen skabt kontakt til unge, som er bosiddende i de tre indsatskommuner, og som enten er under uddannelse eller holder sabbatår og er i gang med at undersøge deres uddannelsesmuligheder for at kunne træffe et uddannelsesvalg.

Resultaterne af den samlede undersøgelse bidrager til at skabe en dybere indsigt i, hvilke barrierer de unge fra provinsen i Region Sjælland oplever, med det formål at give Studievalg Danmark et mere kvalificeret grundlag at tilrettelægge deres vejledningsaktiviteter ud fra. Maxwell fremhæver, at værdien af en kvalitativ undersøgelse kan ligge i undersøgelsens *manglende* generaliserbarhed, i forhold til at være repræsentativ for en større befolkning; fordi undersøgelsen kan give en forklaring omkring en gruppe, der fremstår som ekstreme tilfælde eller "idealtyper" (Maxwell, 2009, s. 245). Resultaterne fra vores undersøgelse kan således ikke udledes at være repræsentative for den samlede gruppe af unge i provinsen i Danmark. Men resultaterne af undersøgelsen kan lede til mere kvalificeret og målrettet vejledning til de unge i provinsen, som vælger at holde sabbatår, og en sådan vejledning kan virke forebyggende på andelen af unge, som *går i stå*, og i højere grad støtte dem i deres valgproces i forbindelse med uddannelse. Resultaterne fra den kvantitative undersøgelse kan bidrage til at tegne et billede af, hvilke vejledningsbehov unge har i indsatskommunerne Lolland,

Kalundborg og Ringsted, både enkeltvis, for hvert af områderne, men også på tværs af områderne. Det fremgår af undersøgelsen, at der er nogle lokale forskelle i de unges vejledningsbehov på tværs af områderne, hvilket kan understøtte antagelsen om, at geografi spiller ind i forhold til de unges vejledningsbehov. Vi havde dog en antagelse om, at geografien i højere grad ville have indflydelse på de unges vejledningsbehov, og at det tydeligt ville afspejles i resultaterne af undersøgelsen. Denne antagelse havde vi, eftersom undersøgelsens målgruppe er bosiddende i yderkanten af Region Sjælland, langt fra de større uddannelsesbyer, hvilket umiddelbart må føre flere udfordringer med sig i forhold til valg af uddannelse, i forhold til unge som kommer fra en større by med flere uddannelsesmuligheder. Dog viste vores empiri og resultaterne af analysen fra undersøgelsen, at geografisk mobilitet ikke fremtræder som en barriere, der fylder i de unges bevidsthed i forbindelse med valg af uddannelse.

De lokale forskelle, som vi har analyseret frem, kan ydermere understøtte pointen om, at unge har forskellige vejledningsbehov, og at standardiserede vejledningstilbud til unge derfor ikke er den bedste løsning i forhold til at imødekomme de unges vejledningsbehov, eller i forhold til at fremme potentialet for livslang læring, set i et uddannelsespolitisk perspektiv. Således kan resultaterne fra vores undersøgelse ses i perspektivet af Maxwells pointe, om at formålet med en kvalitativ undersøgelse ikke er at kunne opstille repræsentative og generaliserbare resultater, men at værdien af en kvalitativ undersøgelse er at kunne udvikle teori, der kan udvides til at gælde andre målgrupper (Maxwell, 2009, s. 246). Vi ser et potentiale i, at indeværende undersøgelsesresultater, om at vejledning med fordel kan tilpasses de unges behov, bredes ud, således at Studievalg Danmark bruger resultaterne og supplerer med flere undersøgelser, til at skabe et mere præcist billede af de vejledningsbehov, som unge i de forskellige regioner og byer har.

10. Konklusion

I dette speciale undersøgte vi, hvilke behov for uddannelses- og karrierevejledning, unge med en ungdomsuddannelse bosiddende i provinsen har, med særligt fokus på unge der holder sabbatår. Undersøgelsen er foretaget i samarbejde med Studievalg Danmark center Sjælland, som har iværksat projekt RUSK, der forholder sig til den udfordring, at en stor andel af unge fra provinsen i Region Sjælland ikke kommer videre efter endt ungdomsuddannelse. På grund af specialets status som erhvervsспеiale i samarbejde med Studievalg Danmark center Sjælland, har vi overordnet forholdt os til RUSK-projektets formål. Således kan resultaterne fra specialet bidrage til at udvide forståelsen af, hvad der får unge til at vælge videre uddannelse, samt hvilke barrierer de unge oplever på vejen mod valg af uddannelse.

Specialet lægger sig op ad RUSK projektets undersøgelsesfelt, men begrænser sig til en undersøgelse af: ***Hvilke behov for uddannelses- og karrierevejledning har unge med en ungdomsuddannelse bosiddende i provinsen under deres sabbatår, og hvordan kan adgang til vejledning fremme livslang læring?***

På baggrund af den samlede analyse af vores empiri udarbejdede vi en grounded theory om unges vej til valg af uddannelse. I den forbindelse identificerede vi tre kernekategorier, som tilsammen giver et billede af, hvilke uddannelses- og karrierevejledningsbehov unge fra provinsen i Region Sjælland har. De tre kernekategorier peger på fokusområder, som er vigtige at have for øje i en vejledningssituation, når de unge skal støttes på deres vej til et uddannelses- eller karrierevalg.

Det første fokusområde omhandler ***motivationen for at opsøge uddannelsesmuligheder***, hvilket kendetegnes ved tre forskellige faktorer. Den første faktor udgøres af unges egen interesse og lyst til at starte på en uddannelse. Den næste faktor er, at de unge kan opleve en frygt for at gå i stå, hvilket kan motivere dem til at undersøge deres uddannelsesmuligheder. Den sidste faktor udgøres af støtte og pres fra forældre. Det andet fokusområde handler om de ***barrierer, som de unge oplever ift. valg af uddannelse***. Undersøgelsen viser her, at særligt fem barrierer er med til at komplicere de unges valgproces. Den første barriere omhandler uklare forventninger til, hvad det indebærer at

gå på en videregående uddannelse. Dernæst udgør frygten for at opleve stress og angst på en videregående uddannelse en barriere, især for de unge som tidligere i deres uddannelsesforløb har oplevet stress og/eller angst. Den tredje barriere udgøres af pres fra forældre. Unge, der oplever, at deres forældre spørger meget ind til deres uddannelsesvalg, kan opleve forældrenes spørgen ind som et pres, hvilket bidrager til en øget tvivl og frustration hos den unge. Den fjerde barriere handler om, at uddannelsesmulighederne opleves som uoverskuelige at navigere i. Den sidste barriere udgøres af de unges manglende viden omkring deres uddannelsesmuligheder. Det tredje fokusområde i undersøgelsen handler om de unges *vejledningspræferencer* til selve vejledningstilbuddet. Her viser analysen, at de unge har behov for, at vejledning er individfokuseret og foregår fysisk. Ydermere viser analysen, at de unge foretrækker, at vejlederen har en faglig viden om de uddannelser, der relaterer sig til den unges personlige interesse, samt at vejlederen rådgiver ud fra den unges livssituation og forhold til valg af uddannelse.

De barrierer som vi fandt i vores analyse holdt vi i diskussionen op imod projekt RUSK's seks identificerede barrierer, for at diskutere hvilke barrierer der med fordel kan tillægges en særlig opmærksomhed i uddannelses- og karrierevejledning. Gennem diskussionen, så vi, at uddannelses- og karrierevejledning af unge i provinsen i Region Sjælland med fordel kan hjælpe de unge til at opnå en større afklarethed omkring de uklare forventninger, de oplever at have omkring videregående uddannelser. Ydermere ligger der et vejledningsbehov i at hjælpe de unge med at skabe et større overblik over deres uddannelses- og vejledningsmuligheder. Det ledte til at vi diskuterede, hvordan vejledningsbehov hos sabbatister fra provinsens harmonerer med livslang læring og livslang vejledning. Vi så, at der er et modsætningsforhold mellem de unges vejledningsbehov og det formål med vejledning, som dominerer i dag i en uddannelsespolitisk kontekst. De unges vejledningsbehov er individfokuserede, hvilket trækker tråde til det oprindelige humanistiske og demokratiske formål med livslang læring. Omvendt så vi, at den uddannelsespolitiske forståelse af livslang læring, som dominerer i dag, er præget af OECD's humankapitale tankegang. Det er netop her, at vejledningsfeltet spiller en væsentlig rolle, da vejledning i et uddannelsespolitisk perspektiv er et aktiveringsinstrument, som skal understøtte de efterstræbte kompetencer hos den vejledte, og på den baggrund udgøre et strategisk middel til at varetage individets

så vel som samfundets interesse. Samtidig viste diskussionen, at modsætningsforholdet og dualismen i formålet med vejledning medvirker til øget kompleksitet og et etisk dilemma for vejlederne i Studievalg Danmark, fordi de skal kunne vejlede i bredden, angående information om uddannelsesmuligheder og i dybden, med udgangspunkt i individets livssituation, for at kunne rumme det dobbelte formål, som vejledning har.

Specialet bidrager således til vejledningsfeltet med ny viden om unges vej til valg af uddannelse, og deres uddannelses- og karrierevejledningsbehov. Vi håber, at vores undersøgelse, af hvilke behov for vejledning unge med en ungdomsuddannelse bosiddende i provinsen har under deres sabbatår, kan bidrage til en styrket vejledningsindsats for disse unge og fremtidige unge i Region Sjælland.

11. Litteraturliste

- Andersen, I. (2014). *Den skinbarlige virkelighed – vidensproduktion i samfundsvidenskaberne*. Samfundslitteratur. 5. udg.
- Bekendtgørelse af lov om kommunal indsats for unge under 25 år* (LBK nr 1659 af 11/08/2021) <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/1659>
- Bloksgaard, L., Faber, S. T., & Hansen, C. D. (2013). Drengene i udkanten - køn, sted tilknytning og uddannelse. In *Drengene og maskuliniteter i ungdomsuddannelserne* (pp. 187-208). Roskilde Universitetsforlag. <https://vbn.aau.dk/en/publications/drengene-i-udkanten-k%C3%B8n-stedtilknytning-og-uddannelse>
- Boolsen, M. W. (2015). Grounded Theory. In *Kvalitative metoder - en grundbog* (2. udg.). Hans Reitzels Forlag.
- Borghans, L., Golsteyn, B.H. H., & Stenberg, A. (2015, 21. december). Does Expert Advice Improve Educational Choice? *Plos one*, 28.
- Bredsdorff, N. (2011) Socialkonstruktionisme. I: Larsen, S. N. & Pedersen, I. K. (red.) *Sociologisk Leksikon*. Hans Reitzels Forlag.
- Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2015) Interviewet: Samtalen som forskningsmetode. I: Jacobsen, B., Tanggaard, L. & Brinkmann, S. (red.), *Kvalitative metoder - en grundbog*. Hans Reitzels Forlag
- Bryman, A. (2006). Integrating quantitative and qualitative research: how is it done? *SAGE journals*, 6(1), 97-113. <https://doi.org/10.1177/1744987108093962>
- Brøgger, K. (2018). The performative power of (non)human agency assemblages of soft governance. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, (31:5).
- Børne-og undervisningsministeriet. (2017, 13. oktober). *Aftalen om bedre veje til uddannelse og job*. <https://www.uvm.dk/publikationer/folkeskolen/2017-aftale-om-bedre-veje-til-uddannelse-og-job>

Børne- og Undervisningsministeriet. (2020, januar 10). *Den danske kvalifikationsramme for livslang læring*. Børne- og Undervisningsministeriet.

<https://www.uvm.dk/uddannelsessystemet/den-danske-kvalifikationsramme>

Børne- og Undervisningsministeriet. (2020, 3. juni). *Vejledning ved Den kommunale ungeindsats (KUI)*.

<https://www.ug.dk/flereomraader/videnscenter/vcartikler/vejledning-ved-ungdommens-uddannelsesvejledning>

Delors, J., Al-Mufti, I., Amagi, I., Carneiro, R., Chung, F., Geremek, B., Gorham, W., et al. (1996). *Learning: The Treasure Within – Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century (Highlights)*. UNESCO Publishing.

Den Danske UNESCO-nationalkommission. (1971). *Nyt om livslang uddannelse/udvikling. Nr. 1*.

Ebbensgaard, A. B., & Beck, S. (2009). *Mellem Bagenkop og Harboøre: elevfortællinger fra danske udkanter*. Institut for Filosofi, Pædagogik og Religionsstudier, Syddansk Universitet.

Ehlers, S. (2009). Livslang læring som politisk strategi i 1900-tallets Danmark: Samspelet mellem civilsamfund, stat og marked. I: Riis Larsen, B. *Livslang læring: historiske rødder og nyere udvikling*. Selskabet for Dansk Skolehistorie.

Ehlers, S. Wärvik, G. & Larson, A. (2011). *Effektive strategier for livslang læring i de nordiske lande*. Nordisk Ministerråd.

Eskjær, M.F., & Helles, R. (2015). *Kvantitativ Indholdsanalyse*. Samfundslitteratur.

Esmark, A., Laustsen, C.B. og Andersen, N.Å. (2005) Socialkonstruktivistisk analysestrategier – en introduktion. I: Esmark, A., Laustsen, C.B. og Andersen, N.Å (red.), *Socialkonstruktivistiske analysestrategier*. Roskilde Universitetsforlag 2005.

Europarådet. (2000). *Presidency Conclusions: Lisbon European Council*.

https://www.europarl.europa.eu/summits/lis1_en.htm

Europarådet. (2009). Council Conclusions of 12 May 2009 on a Strategic Framework for European Cooperation in Education and Training ('ET 2020'). *Official Journal of the European Union 2009/C 11*.

EU-ministerråd. (2004). *Resolution om livslang vejledning*. Europa Union
https://ufm.dk/uddannelse/internationalisering/internationalt-samarbejde-om-vejledning/euroguidance/eu-og-vejledning/resolution2004_en.pdf

Europa Kommissionen. (2000). *Communication from the Commission: Making a European Area of Lifelong Learning a Reality*. European Union.
<https://ufm.dk/uddannelse/internationalisering/internationalt-samarbejde-om-vejledning/euroguidance/eu-og-vejledning/memorandum-making-a-european-area-of-lifelong-learning-a-reality.pdf>

Europa Kommissionen. (2006). *Establishing an action program in the field of lifelong learning*. European Unionen.
<https://ufm.dk/uddannelse/internationalisering/internationalt-samarbejde-om-vejledning/euroguidance/eu-og-vejledning/establishing-an-action-programme-in-the-field-of-lifelong-learning.pdf>

Europa Kommissionen. (2012, 20. november). *Commission Presents New Rethinking Education Strategy Press Statement*.
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_12_1233

European Lifelong Guidance Policy Network (ELGPN), 2015. *Retningslinjer for udvikling af politikker og systemer inden for livslang vejledning: en referenceramme for Den Europæiske Union og Europa-Kommissionen*.

Europa Parlamentet og Europarådet. (2006). Action Program in the Field of Lifelong Learning (2004–2006). *Official Journal of the European Union L (327)*

Europa Parlamentet og Europarådet. (2008). Establishment of the European Qualifications Framework for Lifelong Learning – (2008/C 111/01). *Official Journal of the European Union, november*.

- Europæiske Union. (1992, 7. februar). *The Maastricht Treaty; Treaty on European Union*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A11992M%2FTXT>
- Faure, E., Herrera, F., Kaddoura, A.-R., Lopes, H., Petrovsky, A. V., Rahnema, M., & Ward, F. C. (1972). *Learning to be: the world of education today and tomorrow*. UNESCO.
- Frederiksen, M. (2015). Mixed methods-forskning. I: Jacobsen, B., Tanggaard, L. & Brinkmann, S. (red.), *Kvalitative metoder - en grundbog* (2. Udg.). Hans Reitzels Forlag.
- Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (2017). *Discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research*. Routledge.
- Hansen, F.T. (2006) Livsoplysning – the existential dimension of folkeoplysning. I: Ehlers, S. (red.) (2006). *Milestones towards lifelong learning systems*. Danish University of Education Press. København.
- Hansen, N.H.M., Marckmann, B., & Nørregård-Nielsen, E. (2011). *Spørgeskemaer i virkeligheden*. Samfundslitteratur.
- Hegna, K., & Smette, I. (2017). Parental influence in educational decisions: young people's perspectives. *British journal of Sociology of Education*.
- Illeris, K. (2011) Livslang Læring. I: Larsen, S. N. & Pedersen, I. K. (red.) Sociologisk Leksikon. Hans Reitzels Forlag.
- International Labour Organization. (1975). *Human Resources Development Recommendation* (No. 150).
https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:12100:17090758396589::NO::P12100_SHOW_TEXT:Y
- Järvinen, M. & Mik-Meyer, N., (2017). Kvalitative analysetraditioner i samfundsvidenskabelig forskning. I: Järvinen, M. & Mik-Meyer, N. (red.) *Kvalitativ Analyse – Syv Traditioner*. Hans Reitzels Forlag.

- Jensen, M.D., & Kvist, J. (2019) Hvordan laver man en stærk analysestrategi? I:
Kristensen, C.J. & Hussain, M.A. (red.). *Metoder i samfundsvidenskaberne*.
Samfundslitteratur (2. udg.).
- Juul, T. M., & Pless, M. (2015). *Unges uddannelsesvalg i tal - Midtvejsrapport i
forsøgs- og udviklingsprojektet 'Fremtidens Valg og Vejledning'*. CEFU - Center
for ungdoms forskning.
- Kuhn, M. Sultana, R.G. (red). (2006). Creating the European learning citizen – which
citizen for which Europe? I: Kuhn, M. Sultana, R.G. (red) (2006) *Homo Sapiens
Europæus: creating the European learning citizen*. Peter Lang.
- Kvale, S. (1997). *InterView. En introduktion til det kvalitative forskningsinterview*.
Hans Reitzels Forlag.
- Kvale, S. (2005). *Interview - En introduktion til det kvalitative forskningsinterview* (1st
ed.). Hans Reitzels Forlag.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). Tematisering og design af en interview
undersøgelse. I: Kvale, S. & Brinkmann, S. *Interview – Det kvalitative
forskningsinterview som håndværk*. Hans Reitzels Forlag (3. udg.).
- Lengrand, P. (1970). *Introduction to lifelong education*. UNESCO.
- Maxwell, J.A. (2009). Designing a Qualitative Study. I: Bickman, L., & Debra J. Rog,
D.J. (red.). *The Sage Handbook of Applied Social Research Methods*. (2. ed).
Sage Publications
- Mikulec, B. (2016). Impact of the Europeanisation of education: Qualifications
frameworks in Europe. *European Educational Research Journal 2017, Vol. 16*
(4).
- Nygaard, C. (2012) Introduktion til samfundsvidenskabelig analysemetode. I: Nygaard,
C (red.) *Samfundsvidenskabelig analysemetode*. Samfundslitteratur. (2. udg.).
- OECD. (1989). *Education and the Economy in a Changing Society*. OECD.

- OECD (2002, februar). *OECD Review of career guidance policies*. Organization for Economic Cooperation & Development
- OECD (2009). *Labour Force Statistics 2009*. Organization for Economic Cooperation & Development.
- Pihl, M.D., & Jensen, T.L. (2021, 11. november). *Unge uden job og uddannelse: 15 - 29-årige: 76.600 uden uddannelse og arbejde*. AE.
<https://www.ae.dk/analyse/2021-11-15-29-aarige-76600-er-uden-uddannelse-og-arbejde>
- Pless, M., Katznelson, N., & Juul, T. M. (2016). *Uddannelsesvalg, vejledning og karrierelæring i et ungeperspektiv*. Aalborg Universitetsforlag.
https://www.gymnasieforskning.dk/wp-content/uploads/2016/12/Uddannelsesvalg_vejledning_og_karrierel_ring_i_et_ungeperspektiv_CeFU.pdf
- Poulsen, B. (2019). Semistrukturerede Interviews. I: Kristensen C.J. & Hussain, M.A. (Red.) *Metoder i samfundsvidenskaberne*. Samfundslitteratur (2. udg.).
- Poulsen, B. K. (2020). Insights and outlooks: Career learning in the final years of compulsory school. *EDUCATION INQUIRY*, 11(4), 14.
- Qvortrup, A., & Rasmussen, H. F. (2017, december). Karrierelæring og overgang til videregående uddannelser. *Gymnasiepædagogik*, (108), 56.
- Reformkommissionen. (2022, 6. april). *Nye Reformveje 1*.
<https://reformkommissionen.dk/udgivelser/nye-reformveje-1/>
- Reimer, D., & Sortkær, B. (2017). Spørgeskemaundersøgelsen og kvantitative metoder. I: Engsig, T.T. (red). *Empiriske undersøgelser og metodiske greb: grundbog til de pædagogiske professionsuddannelser*. Hans Reitzels Forlag.
- Studievalgsloven. (2018). *Lov om Studievalg Danmark* (Lov nr. 311 af 25/04/2018)
<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2018/311>
- Studievalg Danmark. (u.å). *Projekt RUSK*. <https://studievalg.dk/projekt-rusk/>

- Studievalg Danmark. (2021, Sommer). *Årsberetning 2020/2021: Et skoleår under corona*. <https://studievalg.dk/wp-content/uploads/2021/12/Studievalg-Danmark-A%CC%8Arsberetning-2020-2021.pdf>
- Studievalg Danmark, (2022.). *Om Studievalg Danmark*. <https://studievalg.dk/om-os/>
- Studievalg Danmark center Sjælland. (2021, 3. maj). *Projektresume RUSK*.
https://www.regionsjaelland.dk/dagsordener/Dagsordener2021/Documents/MOD-2020-00183/Appendix_18_Projektresume%20-%20RUSK.pdf
- Sørensen, N. U., Olsen, P., & Pless, M. (2014). *Unge i landdistrikter og yderområder*. Forfatterne og Center for Ungdomsforskning.
https://www.cefu.dk/media/408877/unge_i_landdistrikter_og_yderomr_der.pdf
- Tangaard, L. (2017) Fænomenologi som kvalitativ forskningsmetode. I: Järvinen, M. & Mik-Meyer, N. (red.) *Kvalitative metoder. Syv traditioner*. Hans Reitzels forlag.
- Undervisningsministeriet. (2007). *Danmarks strategi for livslang læring: uddannelse og livslang opkvalificering for alle: redegørelse til EU-kommissionen april 2007*. Afdelingen for erhvervsrettet virksomhed, Kontor for livslang læring.
- Undervisningsministeriet. (2009). *Den danske kvalifikationsramme for livslang læring – et redskab til at få overblik over uddannelser i Danmark*.
- Undervisningsministeriet. (2018, d. 30. maj). *Dansk vejledningshistorie i årstal UddannelsesGuiden*. UddannelsesGuiden.
<https://www.ug.dk/videnscenter/vcartikler/dansk-vejledningshistorie-i-aarstal>
- Undervisningsministeriet. (2020, 28. oktober). *Udfordringer til livslang vejledning | UddannelsesGuiden*. UddannelsesGuiden
<https://www.ug.dk/flereomraader/videnscenter/vcartikler/viavejledning/udfordringer-til-livslang-vejledning-peter-plant>
- Uddannelses-og forskningsministeriet. (2015, april) *Om Uddannelseszoom*.
<https://www.ug.dk/vaerktoej/uddannelseszoom/uddannelseszoom.pdf>

Uddannelses- og Forskningsministeriet. (2020, 5. marts). *Studievalg Danmark skal nu også vejlede om erhvervsuddannelserne.*

<https://ufm.dk/aktuelt/nyheder/2020/studievalg-danmark-skal-nu-ogsaa-vejlede-om-erhvervsuddannelserne>

Uddannelses- og Forskningsministeriet. (2021, 5. december). *Om kvalifikationsrammen.*

[https://ufm.dk/uddannelse/anerkendelse-og-dokumentation/dokumentation/kvalifikationsrammer/om-kvalifikationsrammen.](https://ufm.dk/uddannelse/anerkendelse-og-dokumentation/dokumentation/kvalifikationsrammer/om-kvalifikationsrammen)

Vejledningsreformen (2003). Lov om vejledning om valg af uddannelse og erhverv

(Lov nr. 298 ad 30/04/2003). <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2003/298>

Vislie, L. (2008). Lifelong learning: A new framework for education in an era of globalisation. *Nordisk Pedagogik, Vol. 28*

Volles, N. (2016). Lifelong Learning in the EU: changing conceptualisations, actors, and policies. *Studies in Higher Education Vol. 41* (No. 2)

Wang, J. (2019). Demystifying Literature Reviews: What I Have Learned From An Expert. *SAGE, 18*(1), 3-15.